

Finansira
Evropska unija

unicef
za svako dijete

ISTRAŽIVANJE ZNANJA, STAVOVA I PRAKSI O RANOM RAZVOJU DJECE

Mart, 2021.

Istraživanje javnog mnjenja u Crnoj Gori sproveo je IPSOS u okviru inicijative „EU i UNICEF za rani razvoj djeteta u Crnoj Gori“ 2020–2023. koju realizuje UNICEF uz podršku Evropske unije

METODOLOGIJA – kvantitativno istraživanje

Realizacija:	Prikupljanje podataka obavljeno od 12. 2 . do 4. 3. 2021. godine
Uzorački okvir:	Populacija roditelja ili staratelja djece predškolskog uzrasta (0–6 godina) u Crnoj Gori
Veličina uzorka:	1002 ispitanika
Tip uzorka:	Jednoetaadni reprezentativni stratifikovani uzorak Ispitanici u okviru domaćinstva
Tip istraživanja:	Kombinacija telefonskog i online istraživanja s upitnikom prosječne dužine 20 minuta
Mjesto istraživanja:	23 crnogorske opštine, gradske, prigradske i seoske životne sredine
Poststratifikacija:	Po regionu, tipu naselja i uzrastu djeteta

METODOLOGIJA – kvalitativno istraživanje

- **U okviru kvalitativnog dijela istraživanja o dojenju realizovano je:**
 - Tri online fokus grupe organizovane s majkama koje isključivo doje i onima koje ne doje isključivo (po jedna grupa). Pored toga, održana je i jedna grupa sa supruzima majki koje isključivo doje
 - Učesnici fokus grupa bili su različitih obrazovnih profila, različitih profesija i iz sva tri regiona Crne Gore.
 - Četiri dubinska intervjua sa zdravstvenim radnicama i savjetnicama za dojenje pri Udruženju „Roditelji“:
 - 1 intervju sa savjetnicama za dojenje iz Podgorice
 - 1 intervju s patronažnom sestrom iz Podgorice
 - 1 intervju s pedijatrom iz Podgorice
 - 1 intervju s medicinskom sestrom iz porodilišta iz Podgorice
- **U okviru kvalitativnog dijela istraživanja o predškolskom obrazovanju realizovani su:**
 - Dvije online fokus grupe bile su sprovedene na dvije grupacije roditelja koji žive na sjeveru Crne Gore – onima čija djeca pohađaju vrtić i onima čija djeca ne idu u vrtić.
 - Dva dubinska intervjua:
 - 1 intervju s predstavnikom NVO koji ima iskustva s predškolskim obrazovanjem djece iz ranjivih grupa
 - 1 intervju s roditeljem djeteta sa smetnjama u razvoju

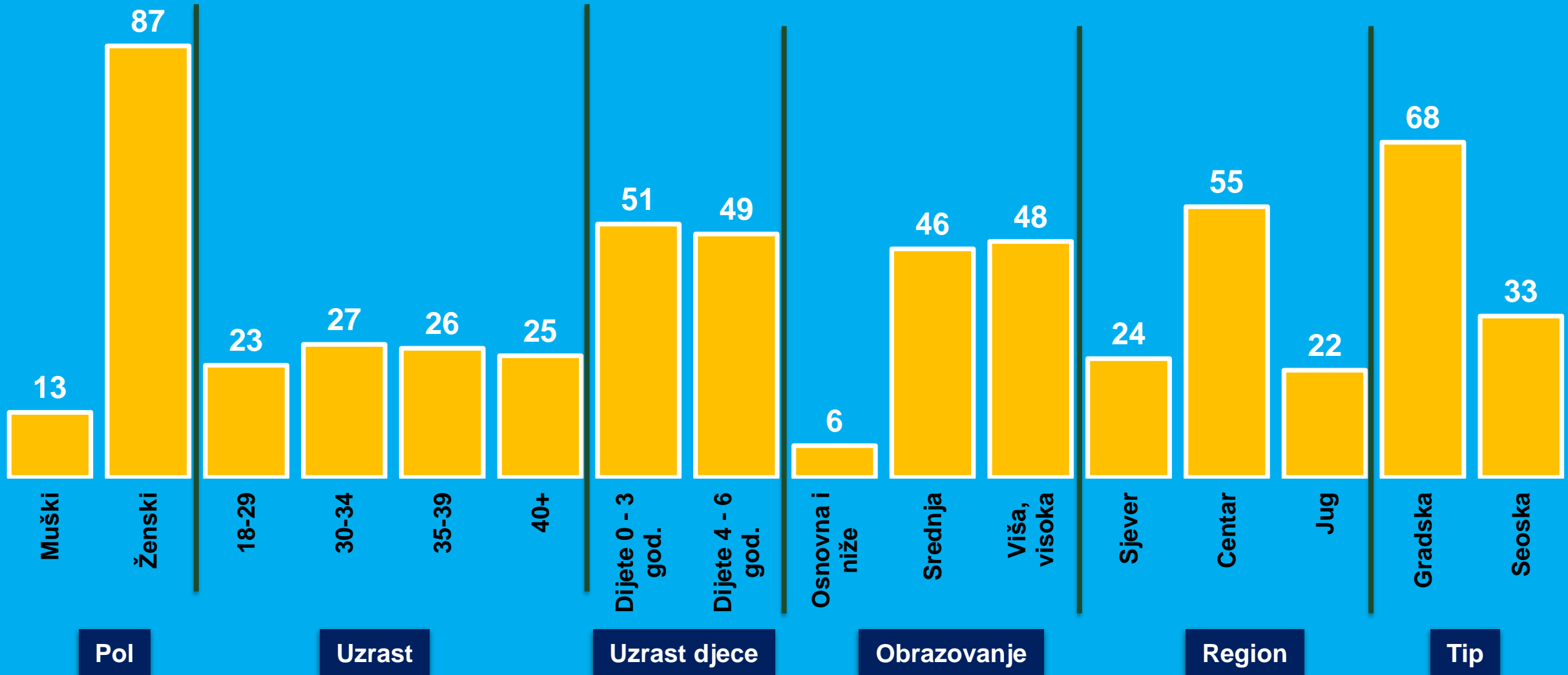
METODOLOGIJA – Etika istraživanja

- Cjelokupno istraživanje sprovedeno je u skladu sa standardima, a metodologiju i izvještaje s istraživanja je odobrio Etički komitet UNICEF-a Crna Gora.
- Sprovedeno istraživanje nije ni na jedan način nanijelo bol, patnju ili štetu ispitanicima – učesnici u istraživanju bili su isključivo punoljetni građani Crne Gore koji su dobrovoljno pristali da učestvuju u njemu.
- Sva pitanja u upitniku formulisana su tako da ni na jedan način nijesu nanijela štetu (fizičku ili psihološku) ispitanicima – tokom terenskog rada nije zabilježen nijedan incident ili neočekivana situacija.
- Prije terenskog rada sprovedena je detaljna obuka anketara – poseban fokus stavljen je na teme ranog razvoja djece, ali i na etiku u istraživanjima.
- Uključen je i trening anketara za ponašanje s ispitanicima, ali i obuka za način reagovanja u neočekivanim situacijama – svi anketari dobili su pisani protokol ponašanja.
- Sprovedeno istraživanje je u potpunosti poštovalo anonimnost, privatnost i povjerljivost svih ispitanika – sumarni prikaz podataka bez davanja ličnih informacija drugim stranama, skladištenje baze podataka na serveru koji je zaštićen šifrom, a kome pristup ima isključivo istraživački tim ovog projekta.
- Konflikt interesa je, prilikom ovog istraživanja, u potpunosti izbjegnuto.

UZORAK

MART 2021.

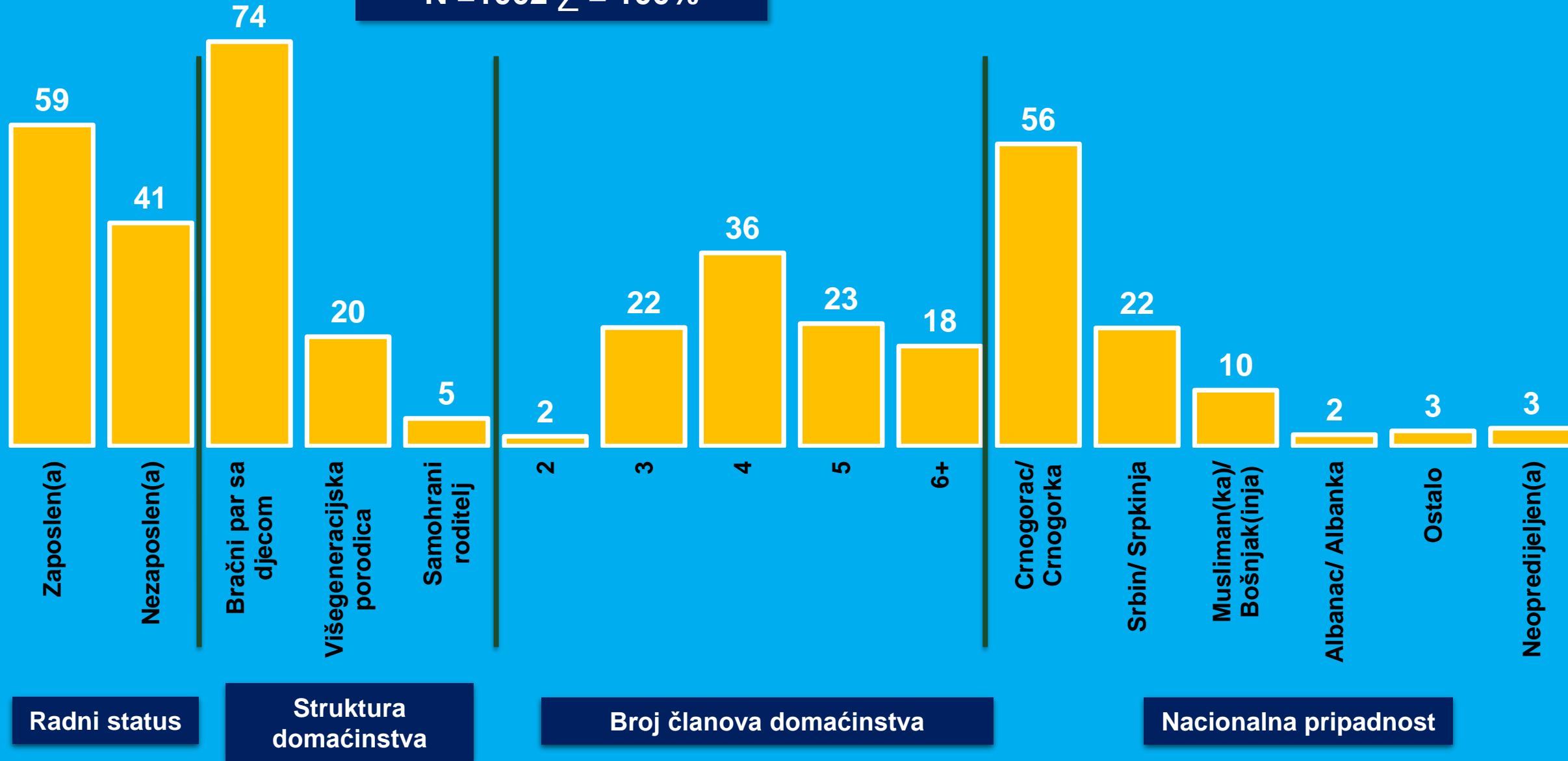
N = 1002 Σ = 100%

UZORAK

MART 2021

N = 1002 Σ = 100%

REZULTATI

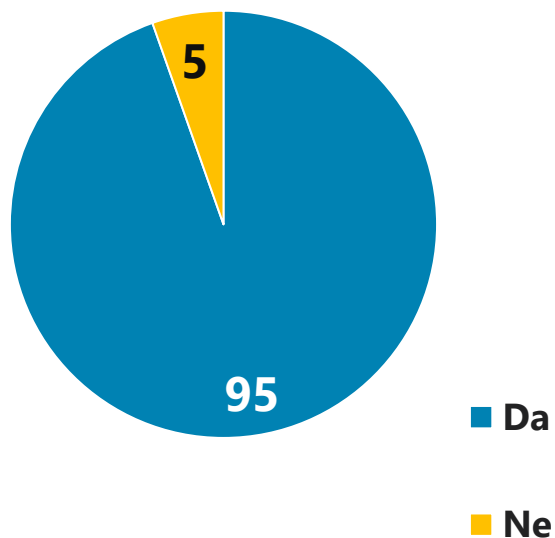
TRUDNOĆA

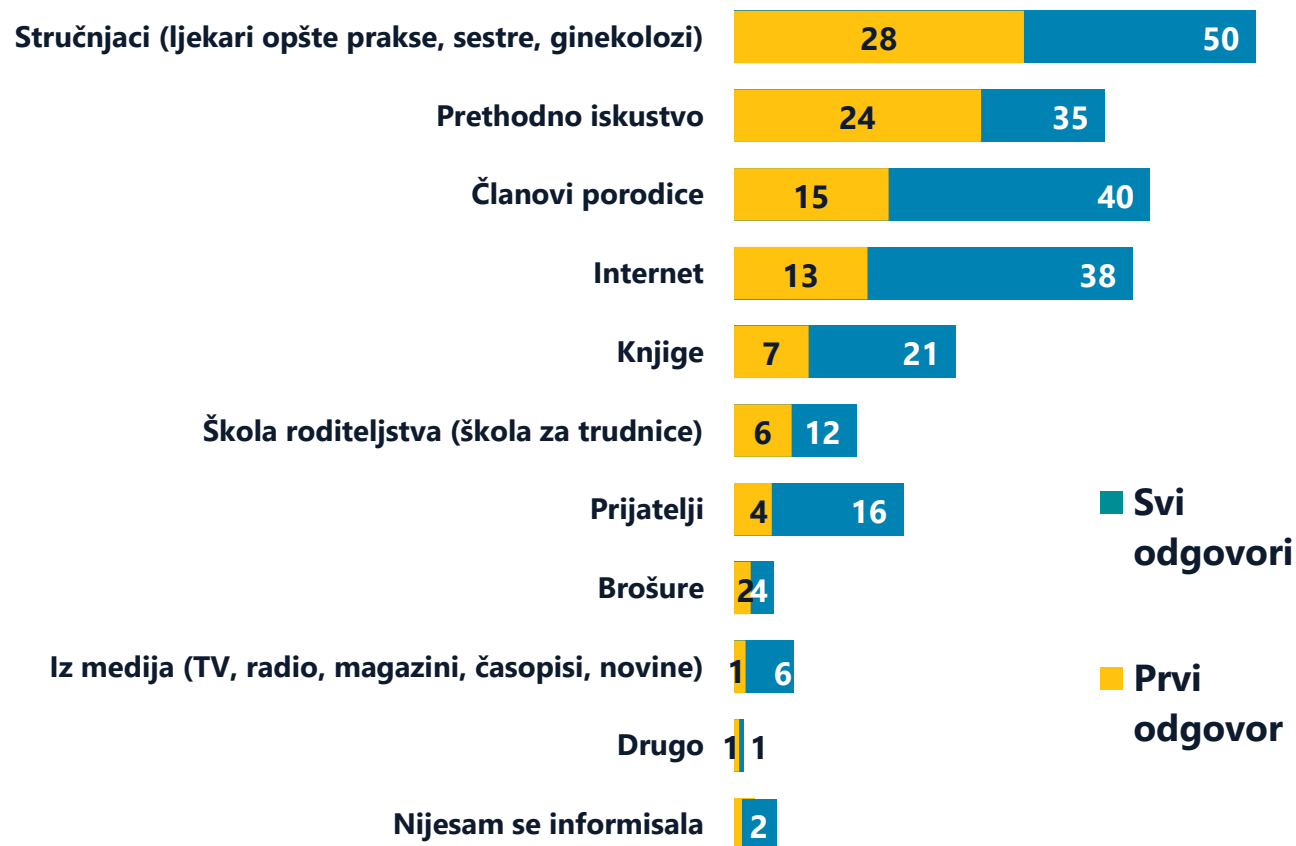
IZVORI INFORMISANJA O TRUDNOĆI

Kad je riječ o trudnoći, brizi o novorođenčetu i srodnim aspektima, čini se da majke u Crnoj Gori najviše vjeruju mišljenju i savjetima zdravstvenih radnika – njih 28% stručnjake navodi kao glavni izvor informisanja, a za polovinu su među prva tri. Četvrtina žena se prije svega oslanja na sopstveno prethodno iskustvo, a 15% na savjete članova porodice. Zbirno posmatrano, porodica i internet su ključni načini informisanja za oko 40% majki.

Podaci su u %

Da li ste Vi biološka majka djeteta o kome razgovaramo?
Baza: Majke, N = 852

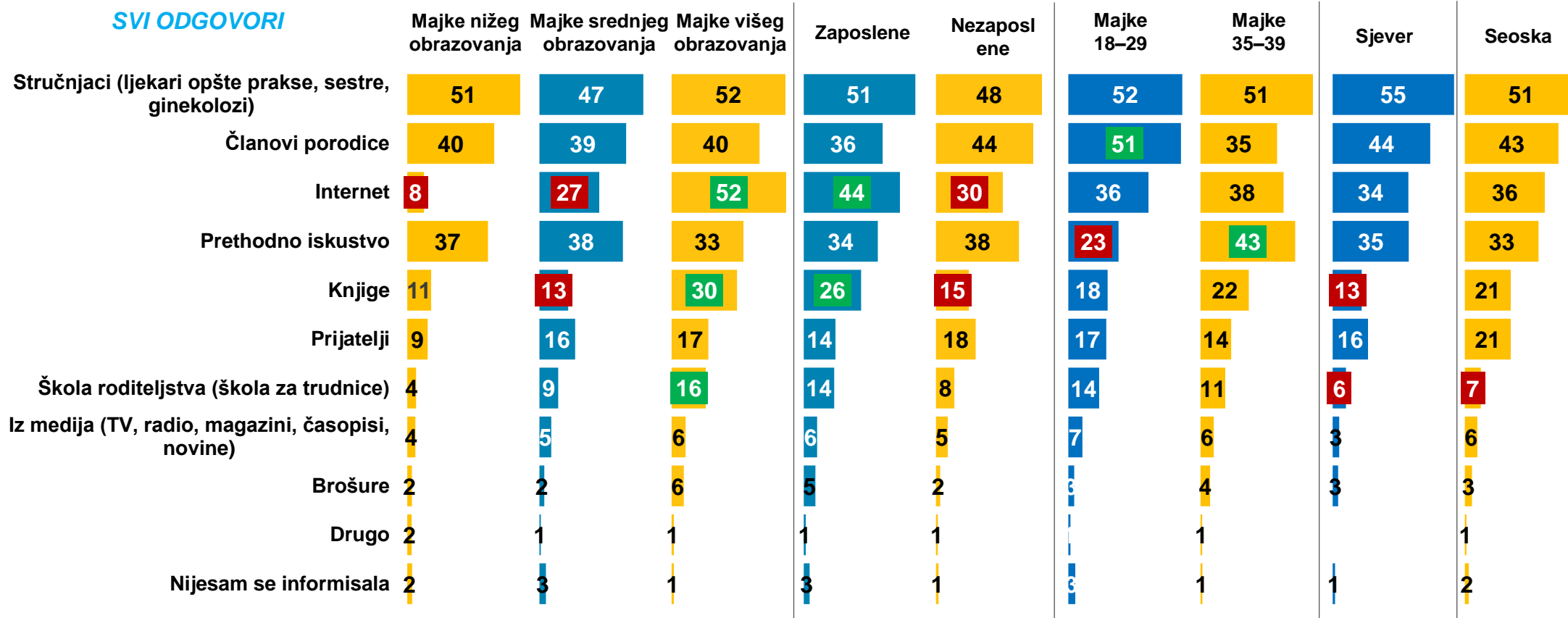
Na koje načine ste se tokom trudnoće informisali o stvarima koje se odnose na trudnoću, brigu o novorođenčetu i sl.? Višestruki odgovori
Baza: Biološke majke, N = 806

IZVORI INFORMISANJA O TRUDNOĆI

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Bez obzira na sociodemografske karakteristike anketirane populacije, ljekari i sestre se izdvajaju kao najpouzdaniji izvor informisanja o trudnoći i srodnim temama. Najmlađe majke (18–29 godina) oslanjaju se više od ostalih na savjete porodice, a zaposlene i bolje obrazovane češće od prosjeka u ovu svrhu pretražuju internet i čitaju knjige. Lično iskustvo, po prirodi stvari, češće navode majke u kasnijim 30-im, a rjeđe mlade žene.

Podaci su u %

Na koje načine ste se tokom trudnoće informisali o stvarima koje se odnose na trudnoću, brigu o novorođenčetu i sl.? Višestruki odgovori
Baza: Biološke majke, N = 806

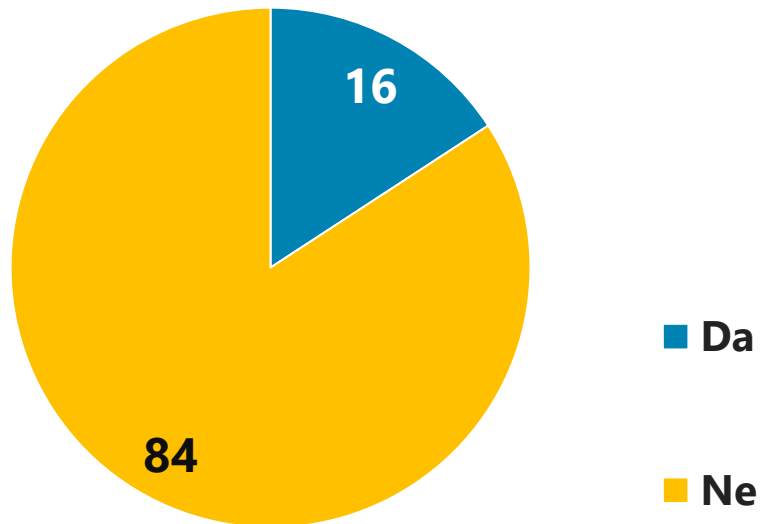
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

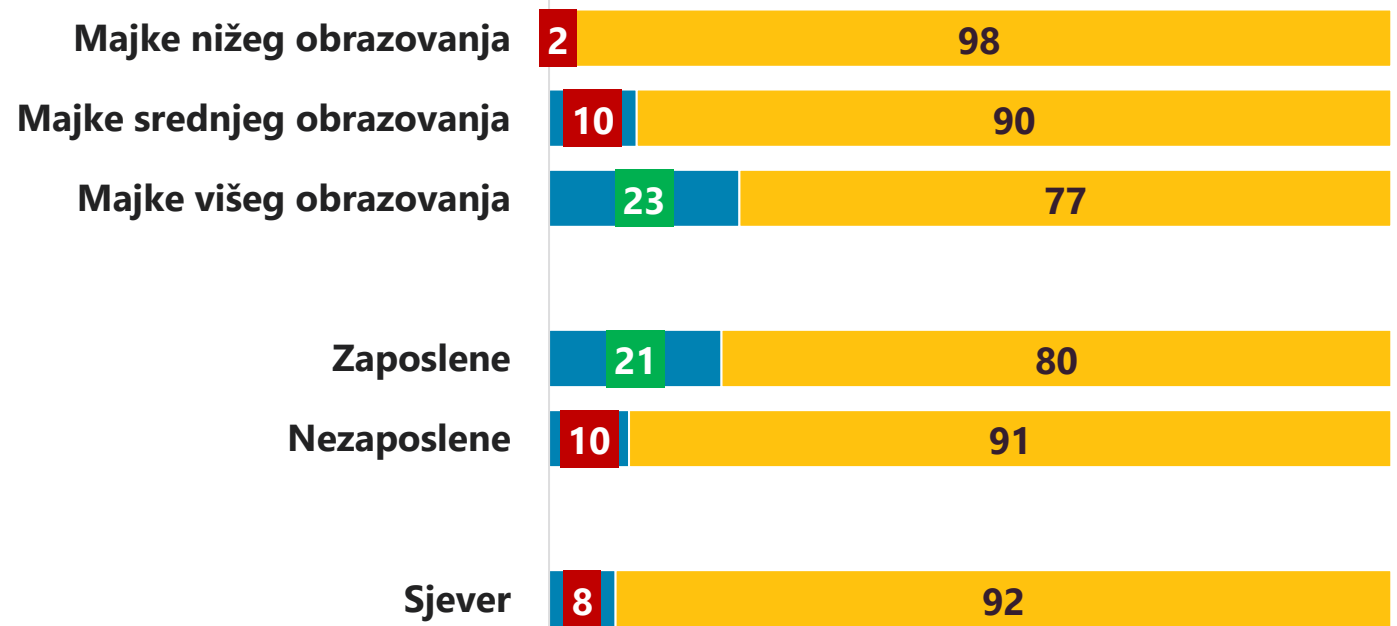
ŠKOLA RODITELJSTVA (ŠKOLA ZA TRUDNICE)

Otpriblike svaka šesta majka u Crnoj Gori tokom trudnoće pohađa školu roditeljstva (16%). Posebno je popularna među majkama višeg stepena obrazovanja (23%) i među zaposlenim majkama (21%), a majke s osnovnom (2%) i srednjom školom (10%), nezaposlene (10%) i sa Sjevera zemlje (8%) školu roditeljstva pohađaju rjeđe nego ostale.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Da li ste tokom trudnoće pohađali školu roditeljstva (školu za trudnice) koja se organizuje u domovima zdravlja?

Baza: Biološke majke, N = 806

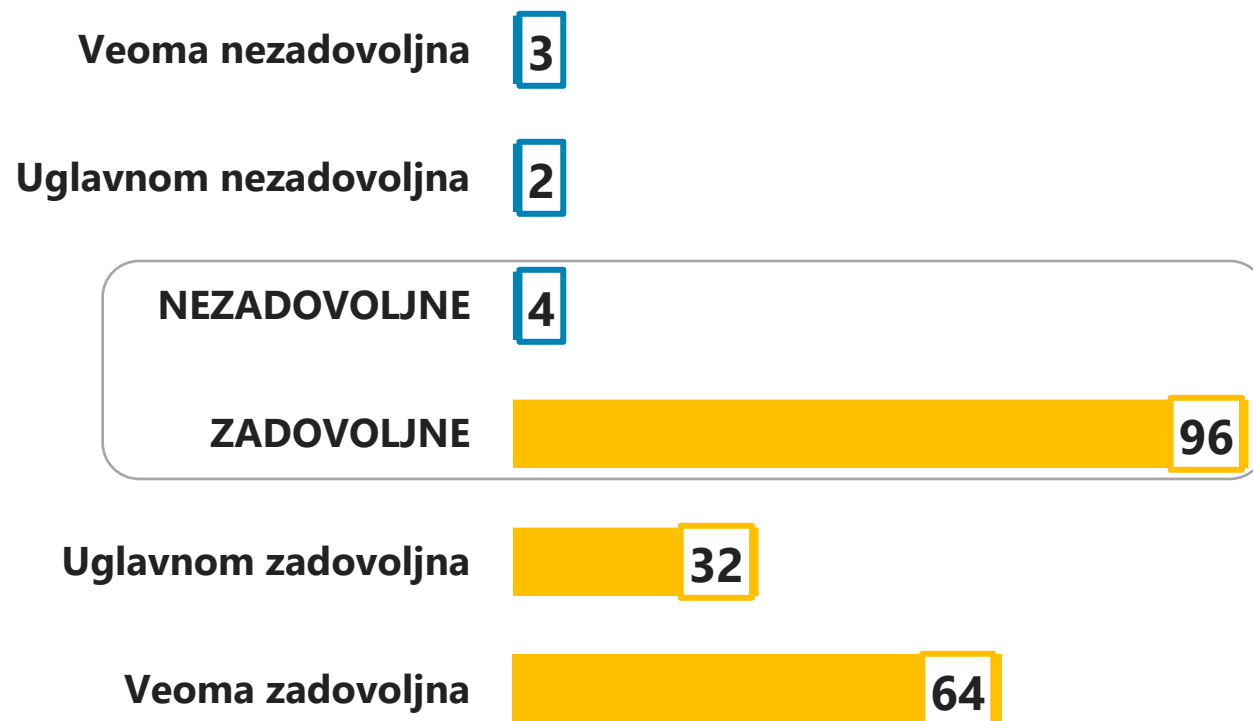
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

ZADOVOLJSTVO ŠKOLOM RODITELJSTVA (ZA TRUDNICE)

Bez značajnih razlika između sociodemografskih kategorija, gotovo sve majke koje su pohađale školu roditeljstva zadovoljne su informacijama i znanjem koje su tamo dobile (96%).

Podaci su u %

Koliko ste zadovoljni informacijama i znanjem koje ste u školi dobili?
Baza: Majke koje su pohađale školu roditeljstva, N = 127

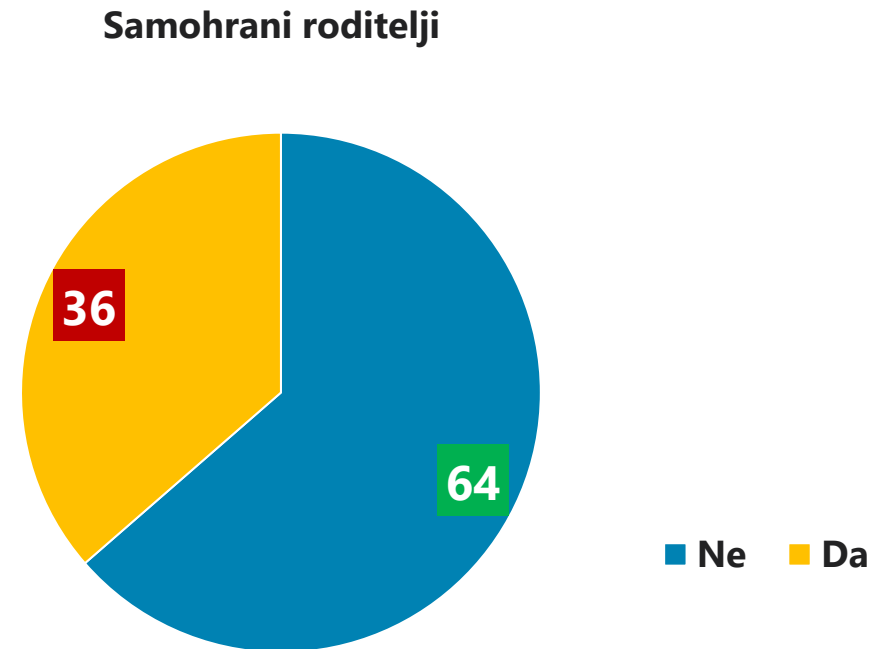
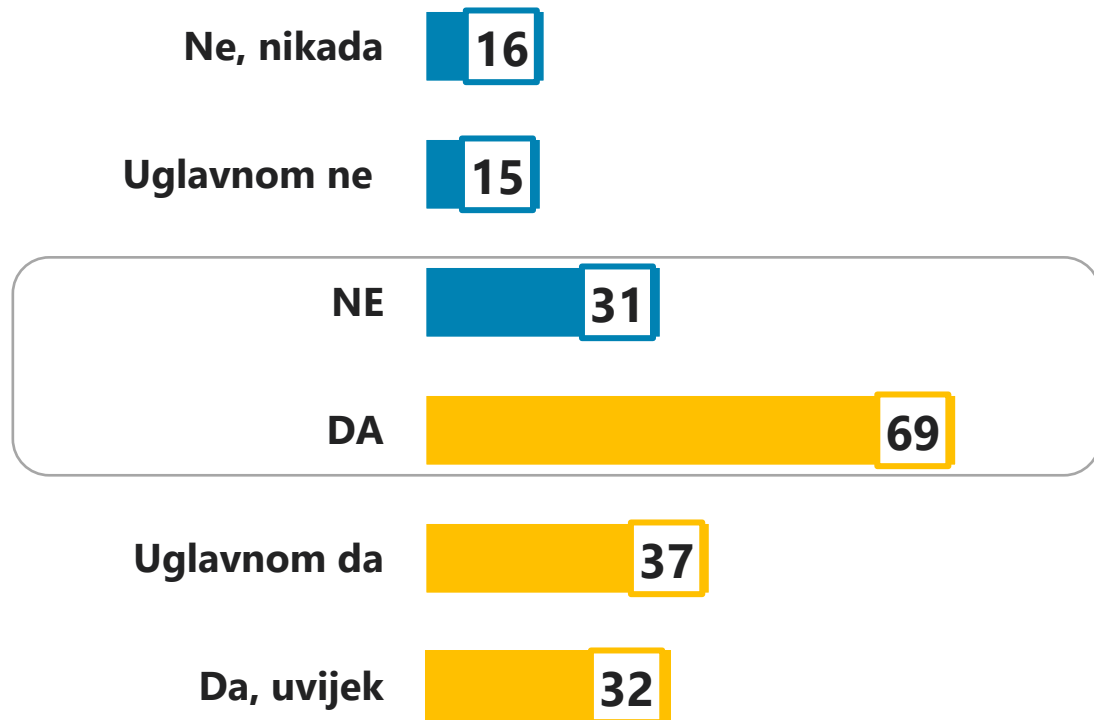
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

POSJETE LJEKARU S PARTNEROM

Sedam od deset majki navodi da su na ljekarske preglede tokom trudnoće uglavnom odlazile zajedno s partnerom, a 31% ima drugačije iskustvo. Ne iznenađuje da je situacija obrnuta među samohranim roditeljima, gdje je gotovo 2/3 majki posjećivalo ljekara bez partnera.

Podaci su u %

Da li je Vaš partner zajedno s Vama posjećivao ljekara tokom trudnoće?
Baza: Biološke majke, N = 806

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

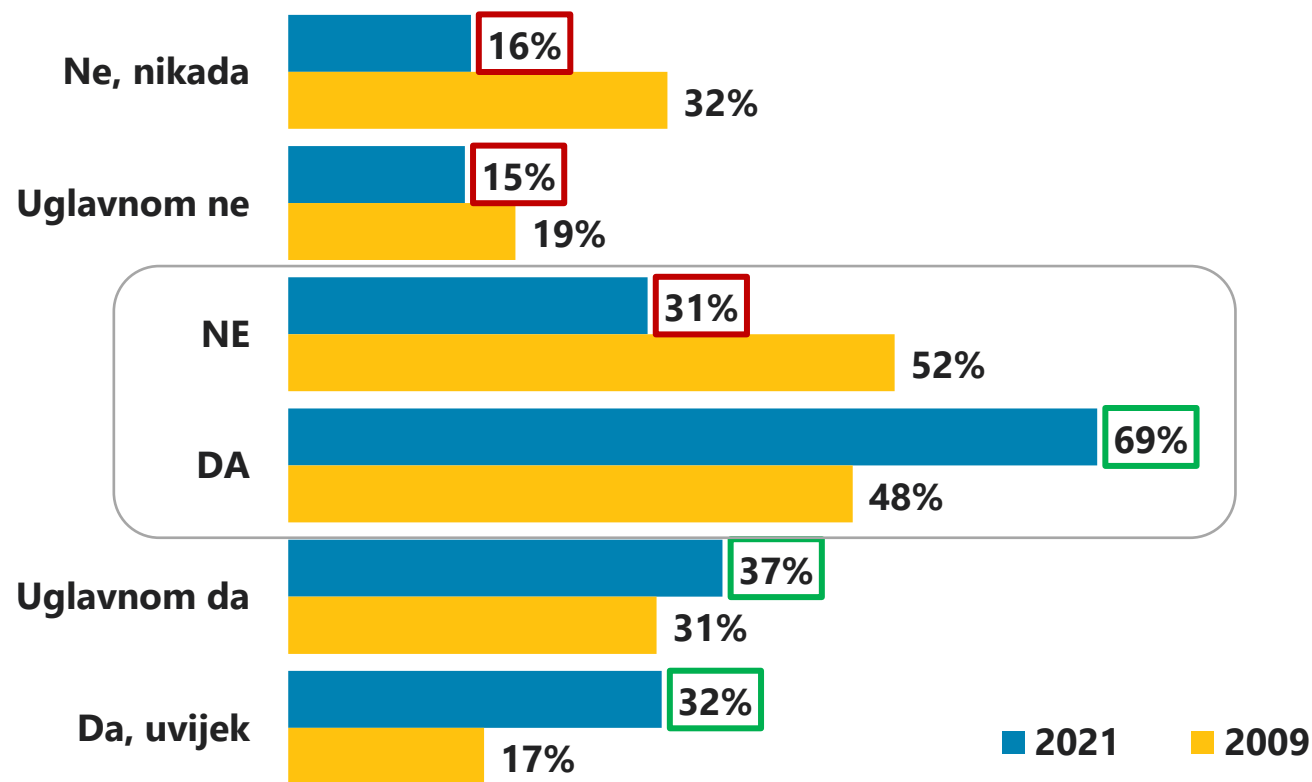
Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

POSJETE LJEKARU S PARTNEROM

(poređenje talasa)

U poređenju s 2009. godinom, daleko više majki potvrđuje da su na ljekarske preglede tokom trudnoće odlazile zajedno s partnerom. Prije desetak godina, takvo iskustvo imala je polovina majki (48%), dok ih je sada, kao što je pomenuto, skoro 70%.

Podaci su u %

Da li je Vaš partner zajedno s Vama posjećivao ljekara tokom trudnoće?
Baza: Biološke majke, N = 806 (2021), N = 902 (2009)

 Statistički značajno više u odnosu na 2009. godinu.
 Statistički značajno niže u odnosu na 2009. godinu.

Internet prednjači a u slučaju nedoumica na red dolaze rodbina i prijatelji pa pedijatri. Škole roditeljstva su rijetkost.

- **Sve majke – učesnice dvije fokus grupe (koje doje isključivo i koje ne doje isključivo) informisale su se najprije na internetu.** Sajтови i forumi su najčešći izvor informacija, a ako su u nedoumici, oslanjaju se na savjete prije svega rodbine i prijateljica, a onda na savjete pedijataru i ostalih medicinskih profesionalaca.
- **Niko od partnera majki koje isključivo doje nije bio na nekom vidu obuke ili kursa za roditeljstvo održanom u Crnoj Gori,** dok je jedan partner izvijestio o kursu koji je sa suprugom pohađao tokom boravka u Beogradu, gdje su takvi kursevi češći. Pored toga, spomenuta je i joga za žene, ali nije praksa da muškarci prisustvuju tim preporođajnim kursevima. **Razloge za malo učešće nalazimo u – nedovoljno mogućnosti za održavanje takvih kurseva u Crnoj Gori** (na sjeveru oni praktično i ne postoje, eventualno u Podgorici i možda u nekom od većih gradova) **i stavu javnosti prema njima** (kursevi se i dalje većinski vide kao nepotrebni ili kao pomodarstvo, što neke partnere može odvratiti od aktivnijeg učešća).
- **I pored ocjene da se današnji roditelji mahom više i aktivnije spremaju za roditeljstvo, ostaje utisak među zdravstvenim radnicima da su to prije svega mlađi, obrazovaniji i emancipovani roditelji i budući roditelji.** Ova grupa roditelja ima i manje dilema i postavlja jasnija pitanja. S druge strane, utisak je da mnoštvo informacija preplavljuje i plaši roditelje, pogotovu kad se oslanjaju na internet, pa izgleda da postoje i oni koji se nakon informisanja još zbunjeniji javljaju pedijatrima.

CITATI

Ja sam bio jednom, sticajem okolnosti u Beogradu, ... supruga (je) bila tada u drugom stanju, (na) savjetovanje i onda smo bili zajedno. Bilo je riječi i o dojenju i tu sam prve neke informacije pokupio vezano za dojenje i značaj, kao i o tome kako treba i u kojim situacijama nastupati. – *Partner majke koja isključivo doji*

Ja i supruga nijesmo bili (na školu roditeljstva), i mislim da je najveći problem sredina gdje živimo – Bijelo Polje. Mislim da je Sjever, kao i iz nekih drugih stvari, zapostavljen što se toga tiče. Ne samo što se tiče edukacija nego i mnogih drugih stvari. Mislim da je glavni razlog posmatranje nas kao nekih, ne znam ni ja šta, ljudi druge klase. – *Partner majke koja isključivo doji*

Mladi roditelji sad... sve više i više su zainteresovani, sve više su upućeni... Pitanje je koliko su ta uputstva i te njihove pripreme prave. Iz razloga što mladi ljudi sve više koriste internet i sve više pristupaju nekim informacijama, prosto čim ih nađu na internetu prihvate ih kao relevantne i tačne. – *Patronažna sestra*

Vi to vidite kod ljudi, kada ste u toj službi i kad radite s njima. Osjetite po ljudima da oni pitaju, pitaju, prava pitanja vam postavljaju, znači ono baš kako treba. – *Sestra iz porodilišta*

Ja mislim da sve zavisi od obrazovanja, konkretno iz mog nekog ličnog iskustva. Ne mora da znači da je to neki prosjek. Primijetila sam kod žena koje su... pazite to nije 100 posto sigurno, ali kod žena koje su neke mlađe generacije, tu do 30-ak godina, koje postaju majke i koje su, da kažem, obrazovane, ali ne u onom klasičnom smislu obrazovanja, koje su završile fakultet, nego žene ... koje su okrenute tome da se obrazuju, primijetila sam da su one spremnije za saradnju i mnogo lakše se obrate stručnjaku i da poslušaju konkretne savjete. I pošto mi dosta komuniciramo telefonom, ja čini mi se tačno ... ponekad... kad razgovaram s nekim, po načinu kako se neko izražava, ja znam šta da očekujem. – *Savjetnica za dojenje*

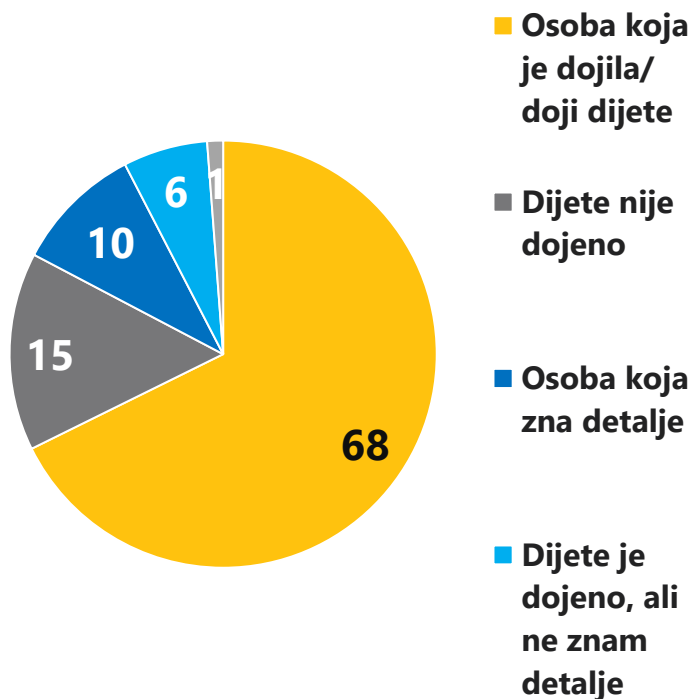
DOJENJE I ISHRANA

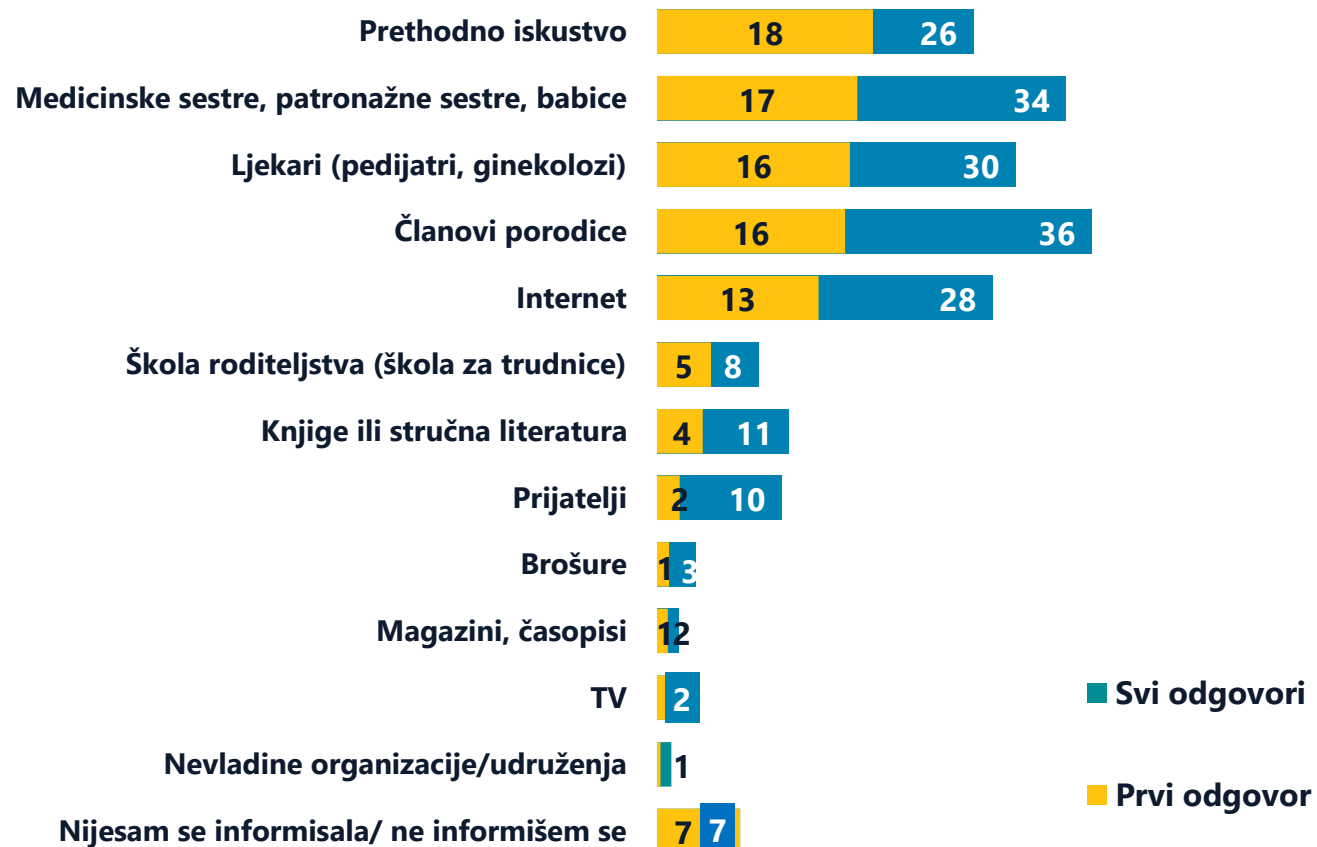
IZVORI INFORMISANJA O DOJENJU DJETETA

Majke u Crnoj Gori se na različite načine informišu o dojenju djeteta. Nešto više od trećine najradije će poslušati savjete članova porodice (36%) i medicinskih/ patronažnih sestara i babica (34%). Tridesetak procenata ubraja ljekare i internet u glavne načine informisanja, a svaka četvrta majka se, između ostalog, oslanja na sopstveno prethodno iskustvo.

Podaci su u %

Da li ste osoba koja je dojila / doji dijete o kome razgovaramo ili znate detalje o tome kako je dijete dojeno?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Gdje ste se NAJČEŠĆE informisali / se informišete o dojenju djeteta? A koji izvor je bio na drugom mjestu? A na trećem? Višestruki odgovori.
Baza: Majke koje su dojile / doje dijete, N = 67

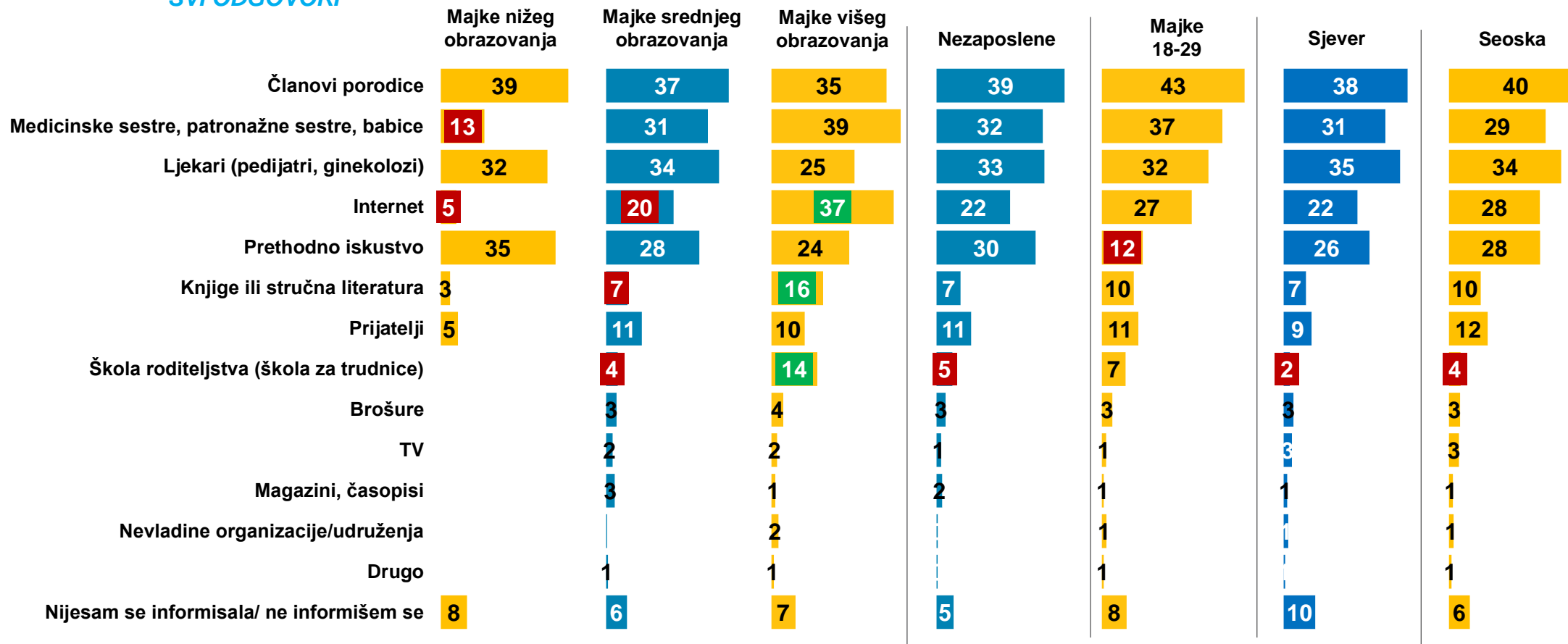
IZVORI INFORMISANJA O DOJENJU DJETETA

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Kao i o trudnoći, visokoobrazovane majke se o dojenju informišu preko interneta, iz knjiga i stručne literature i u školi roditeljstva značajno više od ostalih. S druge strane, majke sa završenom osnovnom školom rjeđe od prosjeka navode medicinske/ patronažne sestre i babice i internet kao izvore informisanja.

Podaci su u %

SVI ODGOVORI

Gdje ste se NAJČEŠĆE informisali / se informišete o dojenju djeteta? A koji izvor je bio na drugom mjestu? A na trećem? Višestruki odgovori
Baza: Majke koje su dojile / doje dijete, N = 679

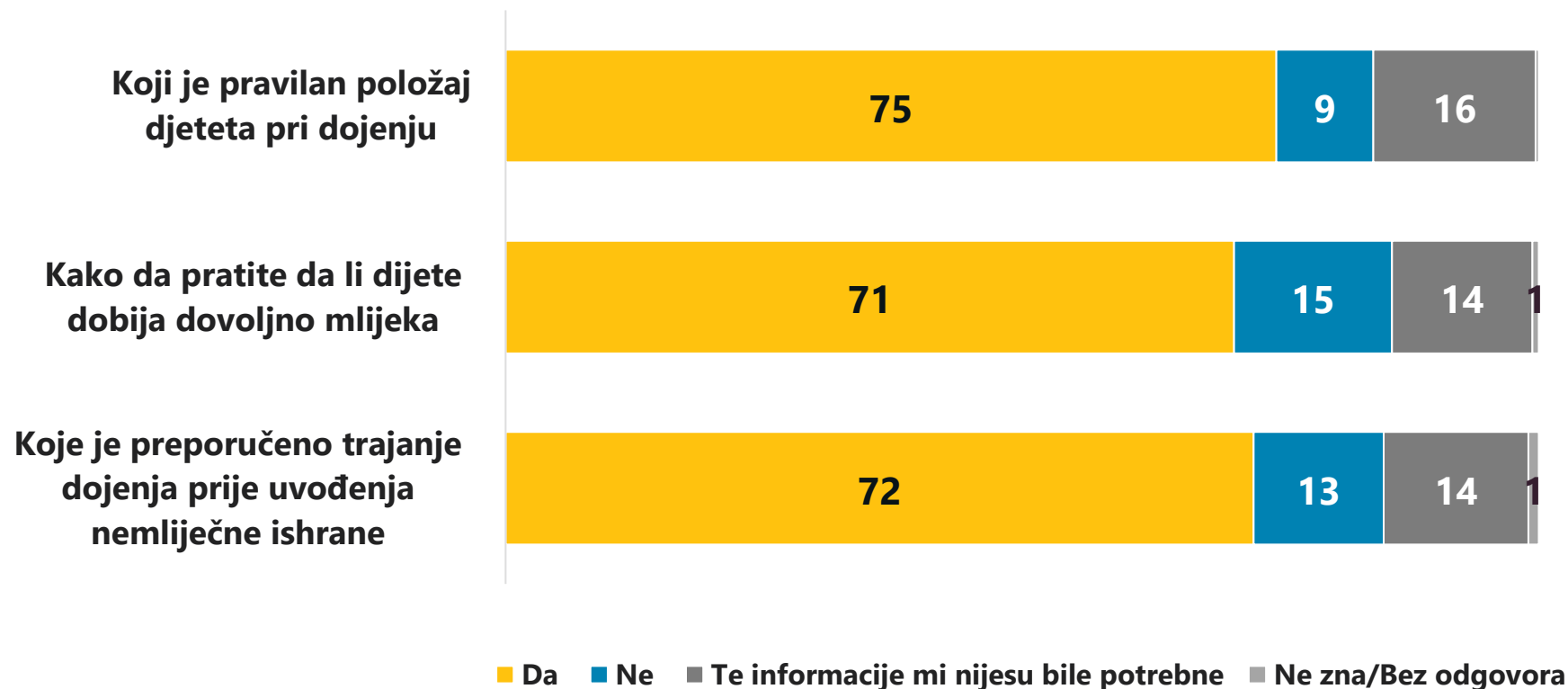
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

RELEVANTNOST INFORMACIJA

Bez obzira na izvor, većina majki zadovoljna je pruženim informacijama po pitanju dojenja. Tako od njih deset, sedam ističe da im je jasno objašnjeno kako da prate da li beba dobija dovoljno mlijeka i koliko treba da traje period dojenja prije nego se uvede nemliječna ishrana. Takođe, 3/4 majki dobilo je relevantne savjete o pravilnom položaju bebe pri dojenju.

Podaci su u %

Bez obzira na način/izvor koji ste koristili/koristite, da li ste dobili jasne i relevantne informacije o sljedećim pitanjima?

Baza: Majke koje su dojile/doje dijete, N = 679

INTERVJUI I FOKUS GRUPE

Internet je i u ovom slučaju najprominentniji izvor informisanja

- **Majke koje isključivo doje donijele su ovu odluku nakon čitanja tekstova na internetu, ali prije svega u kontaktu sa savjetnicama za dojenje iz Udruženja Roditelji.** Uticaj savjetnica za dojenje je vidljiv i u slučaju kad je pedijatar predložio majci uvođenje dohrane pod opaskom da „mlijeko nije dovoljno kvalitetno“, ali se majka uz konsultaciju sa savjetnicom ipak opredijelila da nastavi s isključivim dojenjem, jer je instinktivno više polagala u savjet savjetnice nego u ocjenu pedijatra da je mlijeko loše. **Iako majke koje ne doje isključivo, a prije svega dvije majke s više djece, sebe smatraju dovoljno pripremljenim i upoznatim s raznim aspektima trudnoće i stanja i problema nakon nje, ostaje utisak da one nijesu niti dovoljno informisane niti pripremljene na sve što ih čeka.** Pored nedovoljno opštih informacija, utisak je da ove majke nijesu dovoljno otvorene i motivisane da se upuste u traženje i poređenje informacija s različitih izvora. **Iz ugla partnera majki koje isključivo doje, glavni izvori informisanja o dojenju su knjige o roditeljstvu, internet portali i informacije koje dobijaju od stručnjaka i iskusnih ljudi iz svog okruženja.**
- **Po mišljenju patronažne sestre, razlikuju se roditelji koji se informišu isključivo putem interneta i oni koji se više konsultuju i prate preporuke zdravstvenih radnika** (ginekologa, patronažne sestre koja i prije porođaja ima mogućnost da dođe i pripremi majku za sam čin dojenja). **Utisak je da majke ne koriste dovoljno drugu mogućnost.** Kad je preporuka zdravstvenih radnika u pitanju, sestra smatra da bi svi akteri u procesu, od ginekologa, preko sestara do pedijatara trebalo da preporučuju majkama dojenje kao prvu opciju, a i da to čine, osim u slučaju kad od preopterećenosti „ne stignu da se tom temom bave“.

CITATI

Čitamo knjige o roditeljstvu. Mislim da je to najbolje. Ima dosta interesantne i poučne literature, a uglavnom gledamo da iščepkamo neku dobru knjigu o tome. Drugo..., znamo te neke vrijednosti, koje su možda prenošene s koljeno na koljeno, ali mi našu djecu vaspitavamo na način da se ne deremo i ne vičemo na njih. Prut ne postoji, nikad niko nije udario dijete. To je neki malo drugačiji i moderniji sistem odgajanja djece, gdje razgovaramo s njima. – *Partner majke koja isključivo doji*

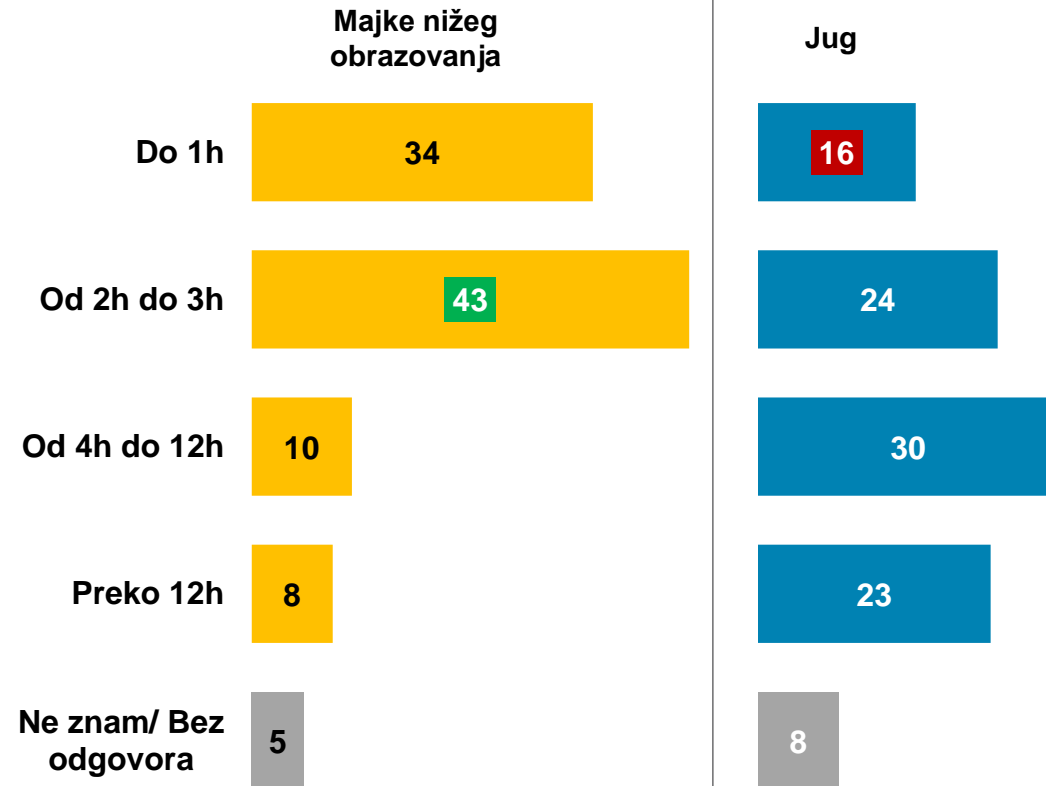
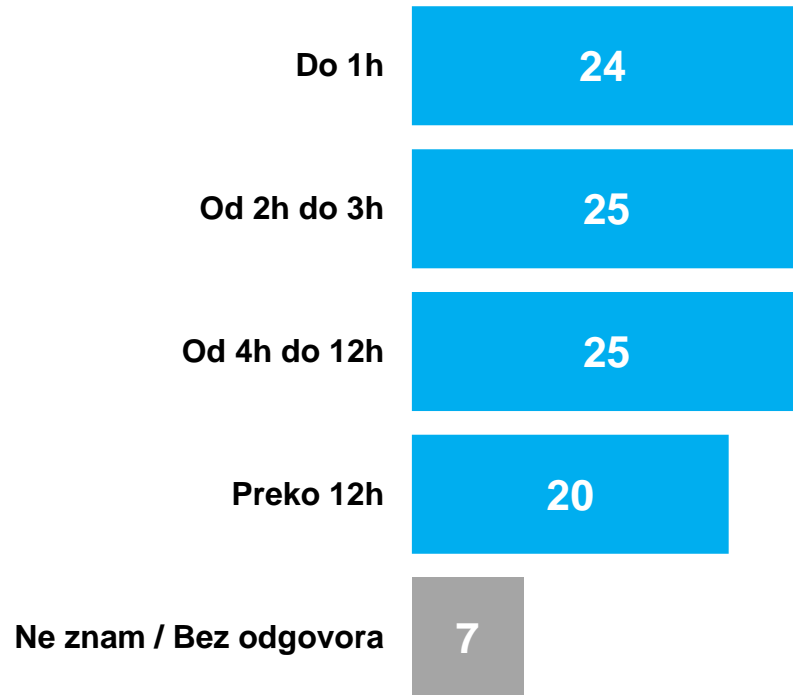
Ja što se tiče toga ne bih ništa mijenjala. Otišla bih sljedeći put sigurno u školu za trudnice, a što se tiče savjeta i svega toga, ne bih ništa mijenjala. Naravno voljela bih da idući put bude samo i isključivo dojenje. Ali..., što se tiče svega ostalog ne bih tu nešto mijenjala. Voljela bih da u porodilištu imaju više razumijevanja.... da pokažu, nauče... Meni su rekli: pođi, idi uzmi dohranu i daj bebi. Ja sam prvi put tad bebu uzela u ruke, ne mogu se ni sjetiti ni kako ni šta je tad bilo. Ja sam samo uzela tu dohranu, poslije je bio (prisutan) strah oće li beba da bljucne, neće li da bljucne... Voljela bih da imaju više razumijevanja i više pažnje. – *Majka koja ne doji isključivo*

Majke su pripremljene u smislu toga što nađu na internetu, a one majke koje redovno obavljaju kontrolu i posjećuju savjetovalište, njih odmah prepoznate, jer oni tamo imaju i obradu tema koje se tiču ishrane i to... Čak iako nijesu na pravom putu, pedijatar ih odmah vrati, tako da one automatski poslije 15 dana dobijaju sve informacije šta i kako... Mislim da su one informisane, ali s obzirom da u porodilištu ostaju 2, 3 dana, odmah iz porodilišta ih obilazi patronažna sestra. Patronažna sestra ih kanališe, svaka preporučuje samo dojenje... odmah preporučuje i pedijatar i mislim da se to zajedničkim snagama poprilično dobro riješi. – *Patronažna sestra*

PRVI PODOJ

Na osnovu nalaza istraživanja, moglo bi se zaključiti da se praksa koja se tiče prvog podoja razlikuje od porodilišta do porodilišta. Četvrtina majki je u prvom satu nakon porođaja prvi put dojila svoju bebu, a polovina je to učinila u intervalu od 3 h poslije bebinog rođenja. Četvrtina je to iskusila 4 h do 12 h nakon rođenja djeteta, a petina navodi da je prošlo više od 12 h između porođaja i prvog podoja. Majke s Juga zemlje rjeđe nego ostale ističu da je prvi podoj bio već u prvom satu nakon rođenja bebe, a one s osnovnom školom u daleko većoj mjeri navode interval od 2 h do 3 h.

Podaci su u %

Kad je bio prvi podoj, koliko nakon porođaja?
Baza: Majke koje su dojile/doje dijete, N = 679

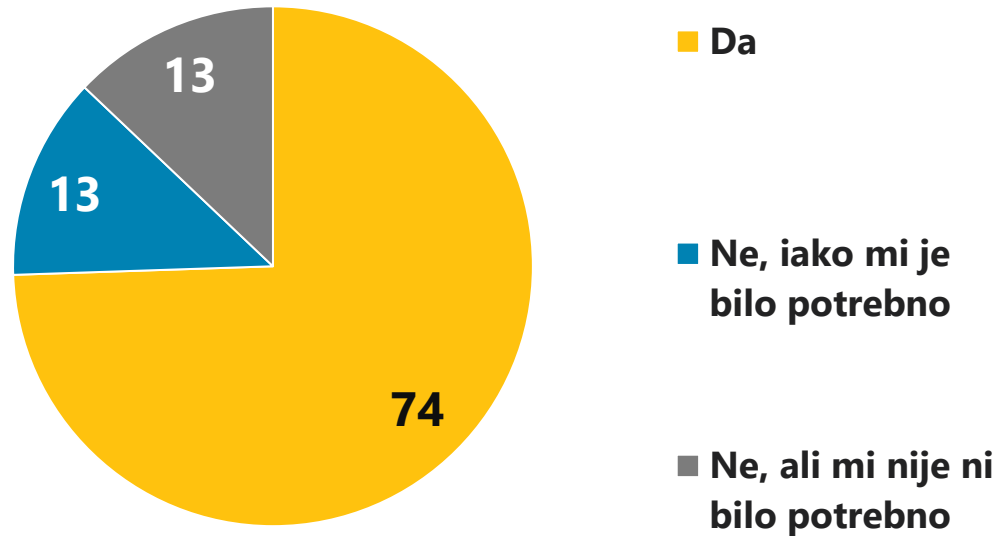
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

POMOĆ OKO DOJENJA U PORODILIŠTU

Tri četvrtine majki je u porodilištu, kroz razgovor sa sestrom ili babicom, dobilo pomoć i podršku oko dojenja. S druge strane, 13% ima suprotno iskustvo, a jednak broj navodi da pomoći nije bilo, ali im nije bila ni potrebna.

Podaci su u %

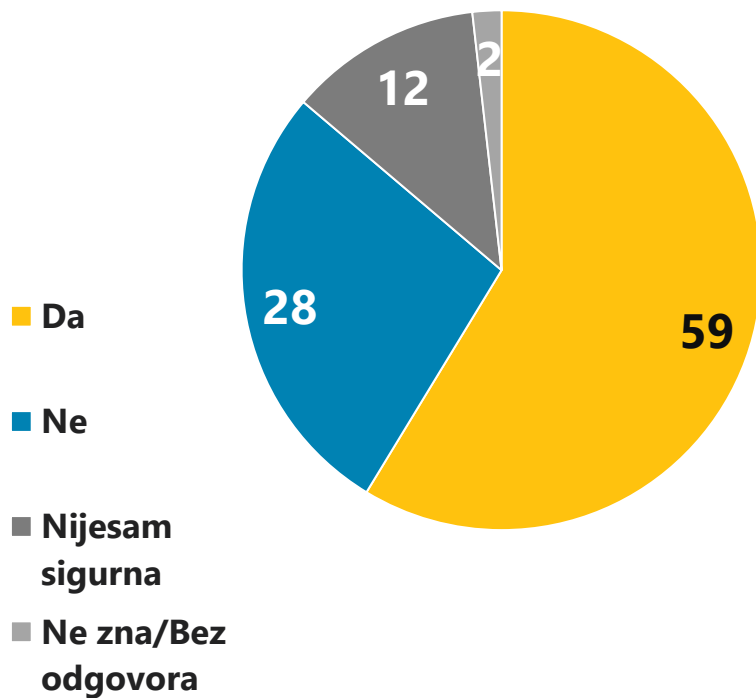
Da li ste u porodilištu imali pomoć i podršku oko dojenja, u smislu da je sestra, ljekar ili babica razgovarao/-la s Vama o tome ili Vam pokazao/-la kako da pravilno dojite bebu?

Baza: Majke koje su dojile/doje dijete, N = 679

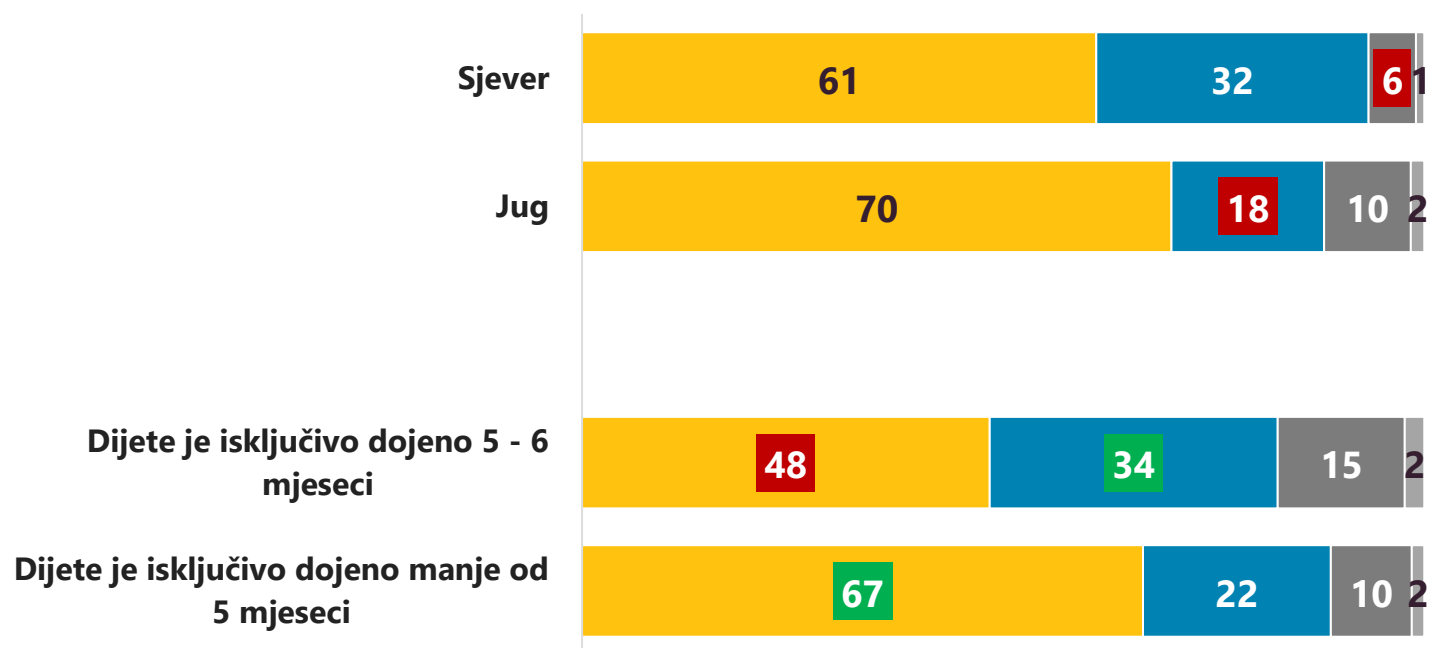
DOHRANA BEBE U PORODILIŠTU

Gotovo 60% majki potvrđuje da je njihova beba dohranjivana u porodilištu. Ovo značajno češće ističu one koje su isključivo dojile dijete manje od pet mjeseci (67%). Nasuprot tome, 28% navodi da u porodilištu nije bilo dohrane, a među onima čije je dijete isključivo dojeno 5–6 mjeseci, ovaj broj je daleko veći (48%). Takođe, majke s Juga znatno rjeđe od prosjeka daju negativan odgovor na ovo pitanje.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

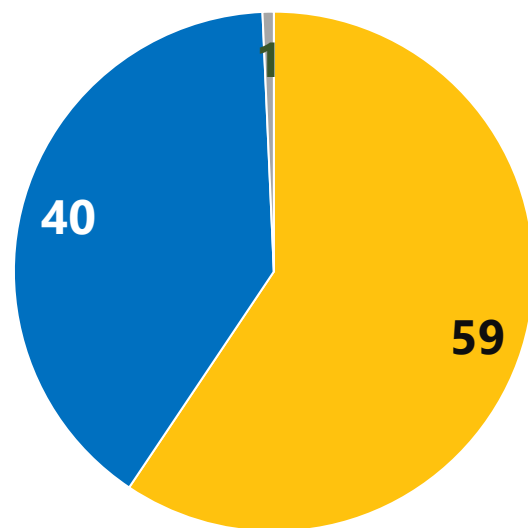
Da li je Vaša beba dohranjivana vodom, zaslađenom vodom ili adaptiranom mliječnom fomulom za vrijeme boravka u porodilištu?

Baza: Majke koje su dojile/doje dijete, N = 679

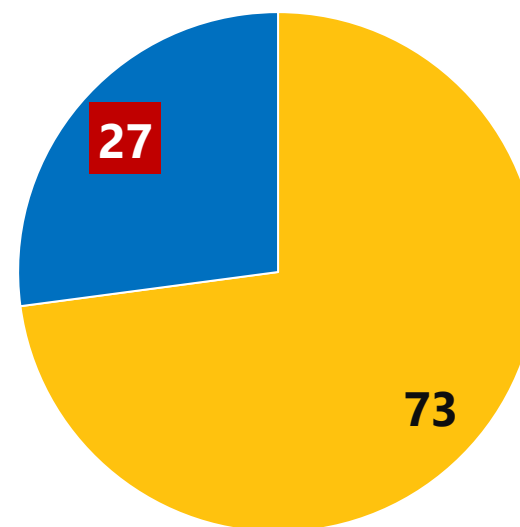
OBJAŠNENJE ZA DOHRANU U PORODILIŠTU

Tri petine majki je dobilo objašnjenje zašto je njihovoj bebi neophodna dohrana, a 40% navodi da to nije bio slučaj. Čini se da majke sa Sjevera rjeđe ostaju uskraćene za ovo objašnjenje.

Podaci su u %

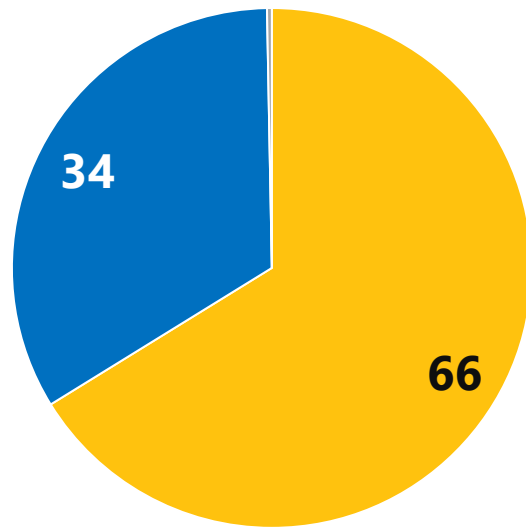
Sjever

POMOĆ OKO DOJENJA PO POVRAATKU IZ PORODILIŠTA

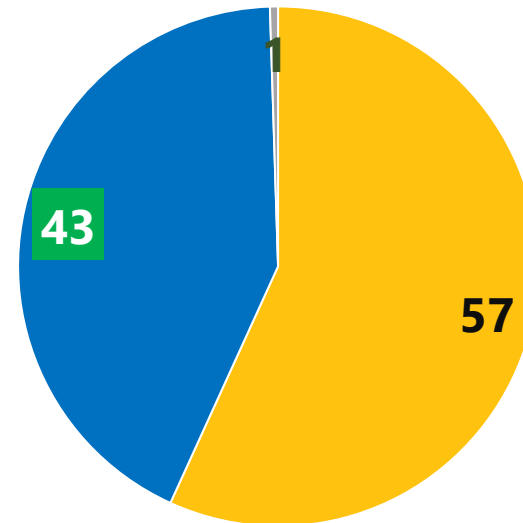
Kao i u porodilištu, većina majki imala je podršku oko dojenja i neposredno po povratku kući (66%). S druge strane, trećina ne dijeli takvo iskustvo, majke sa Sjevera u značajno većoj mjeri nego ostale (43%).

Podaci su u %

- Da
- Ne
- Ne zna/Bez odgovora

Sjever

Da li ste u prva 72 sata, tj. tri dana, po povratku kući, imali pomoć i podršku oko dojenja, bilo članova porodice, bilo profesionalaca?

Baza: Majke koje su dojile/doje dijete, N = 679

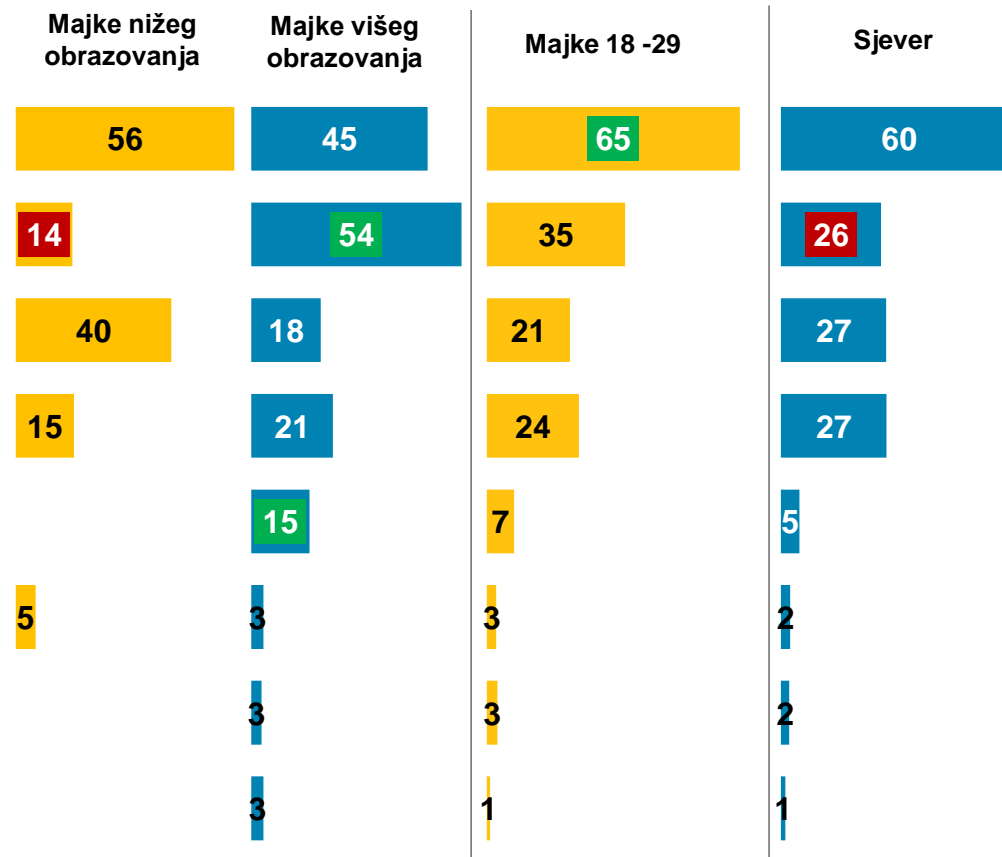
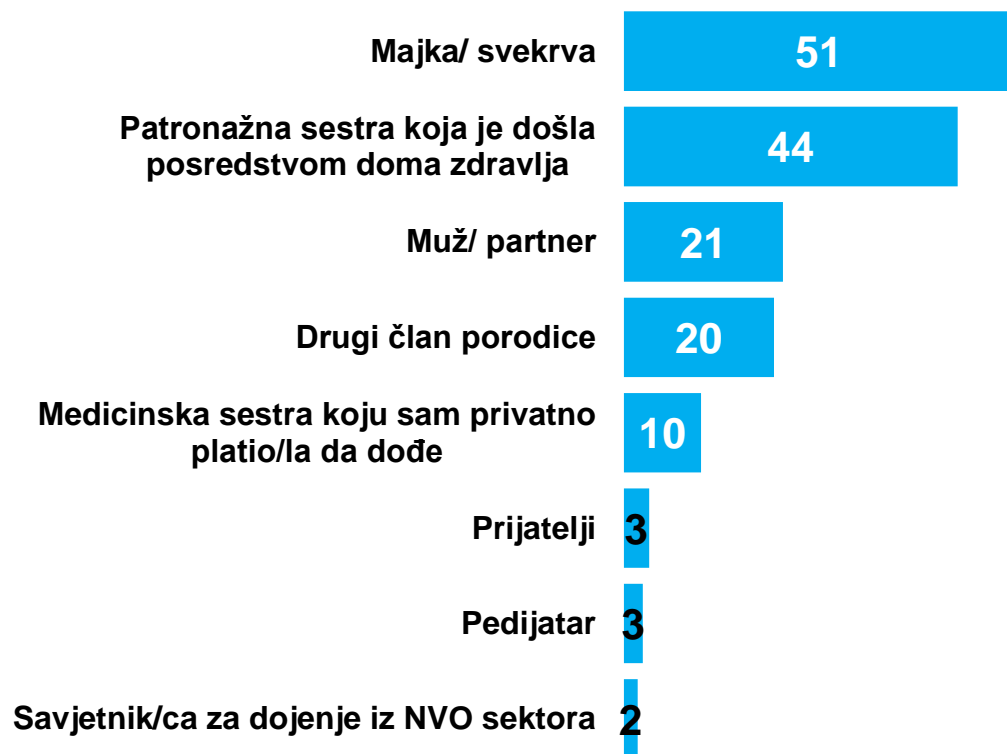
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

POMOĆ OKO DOJENJA PO POVRAATKU IZ PORODILIŠTA

Polovini majki koje su potvrdile podršku nakon dolaska iz porodilišta oko dojenja su pomogle majka ili svekrva. Ovo se naročito odnosi na majke uzraste 18–29 godina (65%). Više od 2/5 ističe pomoć patronažne sestre iz doma zdravlja (44%), što znatno češće od prosjeka pominju visokoobrazovane majke (54%), a znatno rjeđe majke nižeg obrazovanja (14%) i one sa Sjevera (26%). Podršku partnera ili nekog od ostalih članova porodice navodi po petina majki, a svaka deseta je bila u prilici da privatno angažuje medicinsku sestru (bolje obrazovane češće od ostalih).

Podaci su u %

Ko Vam je pomogao? Višestruki odgovori

Baza: Majke koje su imale pomoć oko dojenja neposredno po povratku iz porodilišta, N = 451

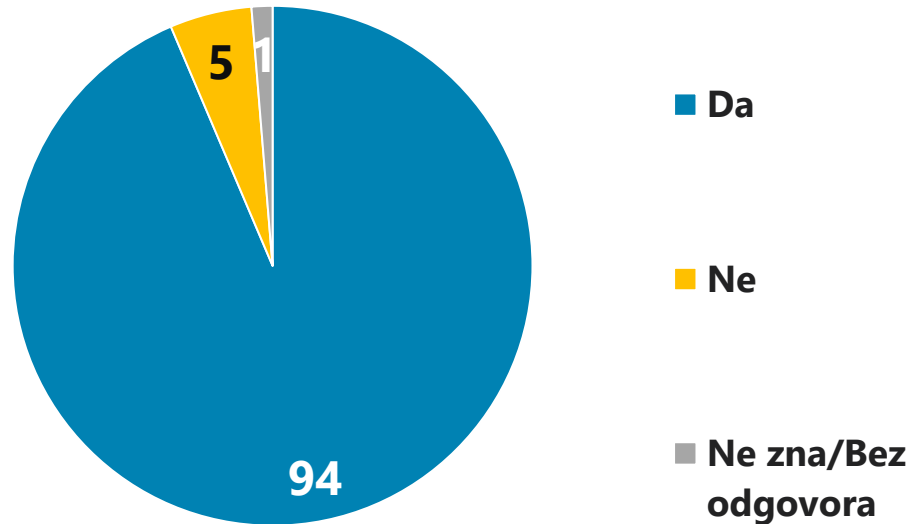
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

UNAPREĐENJE PODRŠKE OKO DOJENJA

Velika većina se slaže da je potrebno unaprijediti podršku koju majke dobijaju od zdravstvenih radnika radi što uspješnijeg dojenja (94%).

Podaci su u %

Da li smatrate da je potrebno unaprijediti podršku koju majke dobijaju od strane zdravstvenih radnika u cilju uspješnog dojenja?

Baza: Majke koje su dojile/ doje dijete, N = 679

Podrška u porodilištu najslabije ocijenjena, pomoć porodice i partnera dragocjena

- Kad je u pitanju podrška koju majke koje isključivo doje dobijaju na različitim mjestima, najslabije je ocijenjena podrška u porodilištu (iako je jedna majka uočila pomake), gdje i dalje sve zavisi od volje pojedinaca zaposlenih u porodilištu, umjesto da postoji sistemska podrška dojenju i majkama. **Slično je i s patronažnom službom** – sve zavisi ko će da upadne, pa se majke na kraju najviše oslanjaju same na sebe i svoje instinkte i na podršku partnera. Ovaj **odnos s partnerom ocijenjen je kao dragocjen**, i opaženo je da on doprinosi i generalno harmonizovanju odnosa u zajednici.
- Kad su u pitanju iskustva prvorođene u grupi majki koje ne doje isključivo, obje žene suočile su se, prije svega, s traumatičnim iskustvom u porodilištu, gdje od upornosti same majke zavisi da li će se sestre njome i njenom željom da doji pozabaviti. Ocijenjeno je da ne postoji sistemska obuka i proces u kome se prvi put majkama objašnjava bilo što o dojenju, i da su prilično prepuštene same sebi, a bebe su u svim slučajevima, ocijenjeno je, prvo hranjene formulom. **Ono što u danima koji slijede predstavlja olakšicu, po ocjeni majki, jeste odlazak kući gdje slijedi pomoć od patronažne službe, ali i od rodbine, majki, svekrva, kuma itd.** Dešava se da se od patronažne službe dobije samo kupanje djeteta, bez daljih objašnjenja ili odgovora na pitanja, pa je alternativa privatna patronažna služba.
- Iz vizure partnera majki koje isključivo doje, nakon dolaska kući, najčešće posjete i pomoć bile su od patronažne sestre i babice ukoliko dođe do nekih problema sa zapušenjem mliječnih kanala, dok je ostala pomoć mahom bila rodbinska. Partneri su u tom procesu mahom imali sekundarnu ulogu, da budu podrška i obezbijede ostalu logistiku ukoliko je potrebno da se neki preparat ili pomagalo kupi, nabavi i slično. Ta sekundarna uloga nastavlja se praktično do prestanka perioda isključivog dojenja, ali ona se prihvata jer svakako ne postoji način da otac nadomjesti dojenje na bilo koji način.

CITATI

Ja sam imala pomoć od majke, ona je bila tu, i svekrva, pa smo tu onda vježbali... Onda su me one pripremale i učile kako to sve ide, kako bebi treba da se stavi sisa usta. Patronažna (sestra) samo dođe, okupa bebu... tako je bilo u mom slučaju. Ne posavjetuje ništa u vezi s dojenjem, mastitisom. To je bilo samo prvi dan, poslije (je) tek za dva dana došla. Maltene okupa bebu i ode. – *Majka koja ne doji isključivo*

Kod nas je dolazila patronažna 2–3 puta i jednu smo babicu angažovali, jer su se ženi začepili kanali. Učila je da se masira, i onda smo opet poslije 20 dana angažovali babicu, iz razloga što nismo znali... dijete se budilo svakih pola sata da doji, i onda je žena bila van sebe, umorna i sve, pa nam je objasnila da mora da uobroči dijete, na svaka 3–4 sata, da ona napravi ritam a ne dijete. – *Partner majke koja isključivo doji*

Meni je ova gospođa iz porodilišta dolazila kući oba puta. Ona je sestra koja se brine o bebama u porodilištu. I opšte je poznato da ona pomaže apsolutno svima tu. I imam osjećaj da ostale sestre znajući da ona pomaže, ne obaziru se, ni ne okreću, ono kao ona će. Tako da oba puta je ona, zato što sam imala jako puno problema, ona mi je jako dugo dolazila. Što se tiče druge podrške, to je prvo podrška partnera, jer je trebalo sve to izdržati stvarno, tako da to je to. – *Majka koja isključivo doji*

Ono što čujem od majki kad izađu iz porodilišta, kad ih pitate zašto nису dojile, one kažu da im je beba bila sita pa nije željela, spavala je kad im je donesu. Ja bih možda isforsirala tu polaznu tačku, da se isforsira dojenje u porodilištu, pa da se nakon povratka bebe u boks s bebama da im se da dohrana. A ne da nahranjena beba dođe kod majke. – *Patronažna sestra*

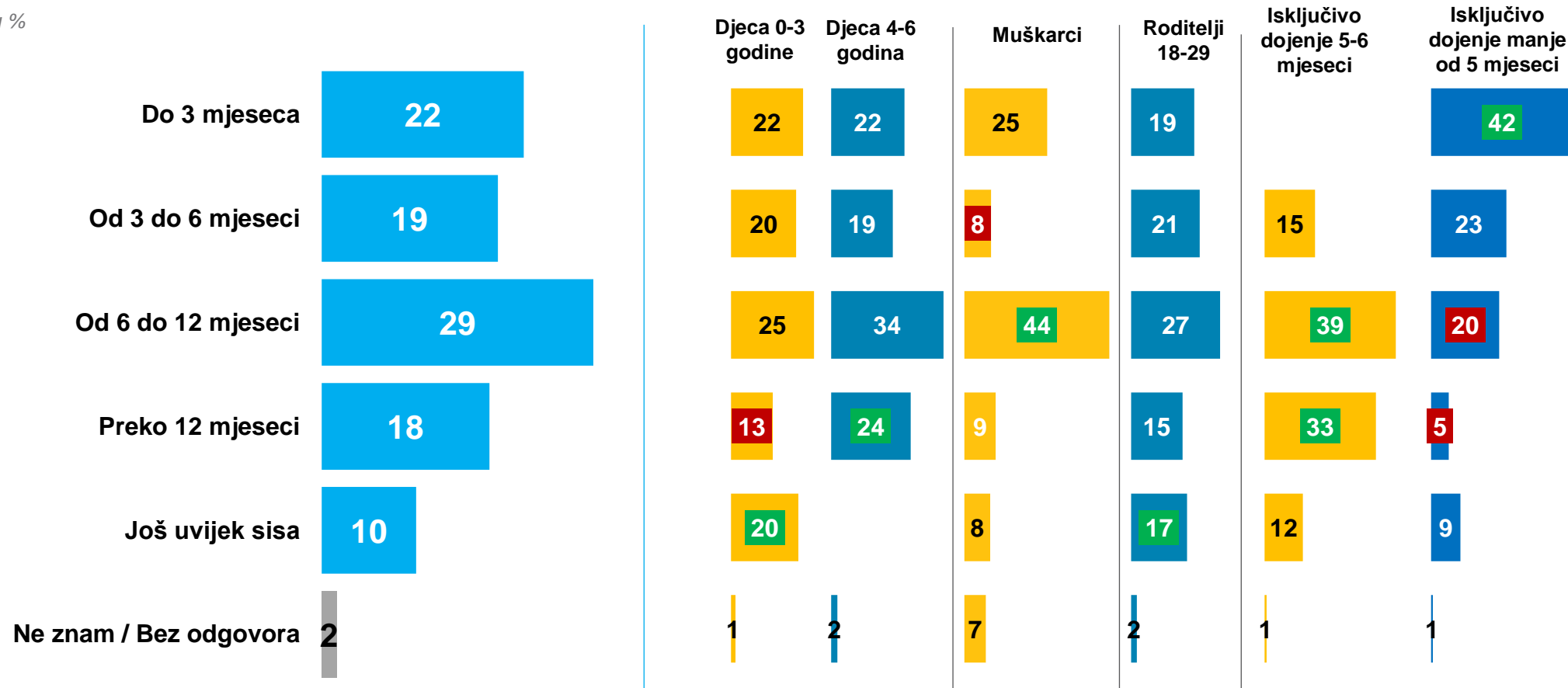
Moje iskustvo je... ja sam četiri dana ostala u bolnicu jer sam carskim rezom se porodila, tek sam četvrti dan, kad sam krećala kući, imala kontakt s babicom da mi kažu kako da dijete dojim, kako da ga hranim, koju dohranu da koristim, do tada ja nijesam mogla da ih uhvatim. Pa, da sam sama, da se sama moram snaći i to je što je. Em sam bila carskim rezom porođena i... nijesam mogla da funkcionišem, da se okrećem, pomjeram previše. Ja nijesam imala to iskustvo, to mi je bilo malo bez veze i morala sam sama da se snalazim iako mi je prva beba. – *Majka koja ne doji isključivo*

Niti pitaju je l' prvo, drugo, treće..., dovedu bebu, ostave je pored kreveta, ja nijesam imala mlijeka, zvala sam da vidim što da radim, jer beba nema mlijeka. Zvala sam da mi provjere, da vide, rekle su da mlijeko nije krenulo, i rekle su mi da dođem po dohranu, da dam bebi dohranu i to je to. Onda sam zvala drugi put da mi stave bebu, onda su mi rekli imaš uvučene bradavice, neka ti donesu vještačke, pa smo tu čekali da mi se donesu vještačke bradavice. Onda su one pokušavale po pola sata da namjeste bebu na sisu s tim vještačkim, dođe jedna stavi vještačke, dođe druga, skini to... ko ti je to stavio, zašto to tako. – *Majka koja ne doji isključivo*

DUŽINA DOJENJA DJETETA

Iskustvo o dužini dojenja je prilično različito. Ipak, najčešće se navodi da je dijete sisalo između 6 i 12 mjeseci (29%). Muškarci upoznati s dojenjem djeteta (44%) i oni čije je dijete isključivo dojeno 5–6 mjeseci (39%), posebno često ističu ovaj interval. Nešto više od 1/5 upućenih kaže da je dijete sisalo do tri mjeseca (22%), a nešto manje od toga navodi period do šest mjeseci (19%), odnosno preko 12 mjeseci (18%). S druge strane, 15% roditelja/staratelja navodi da njihovo dijete uopšte nije dojeno.

Podaci su u %

Koliko dugo poslije rođenja je dijete sisalo?

Baza: Majke koje su dojile/ doje dijete i osobe koje znaju detalje o dojenju djeteta, N=775

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

ISKLJUČIVO DOJENJE

Kad je riječ o isključivom dojenju, trećina upućenih navodi da je ono trajalo do 3 mjeseca, četvrtina kaže od 3 do 5 mjeseci, a 29% ističe da je dijete isključivo dojeno između 5 i 6 mjeseci nakon rođenja.

Podaci su u %

DUŽINA DOJENJA DJETETA KOJE JOŠ UVIJEK SISA

Više od 60% majki koje još uvijek doje svoje dijete tvrde da će to činiti sve dok budu smatrale da djetetu prija.

Podaci su u %

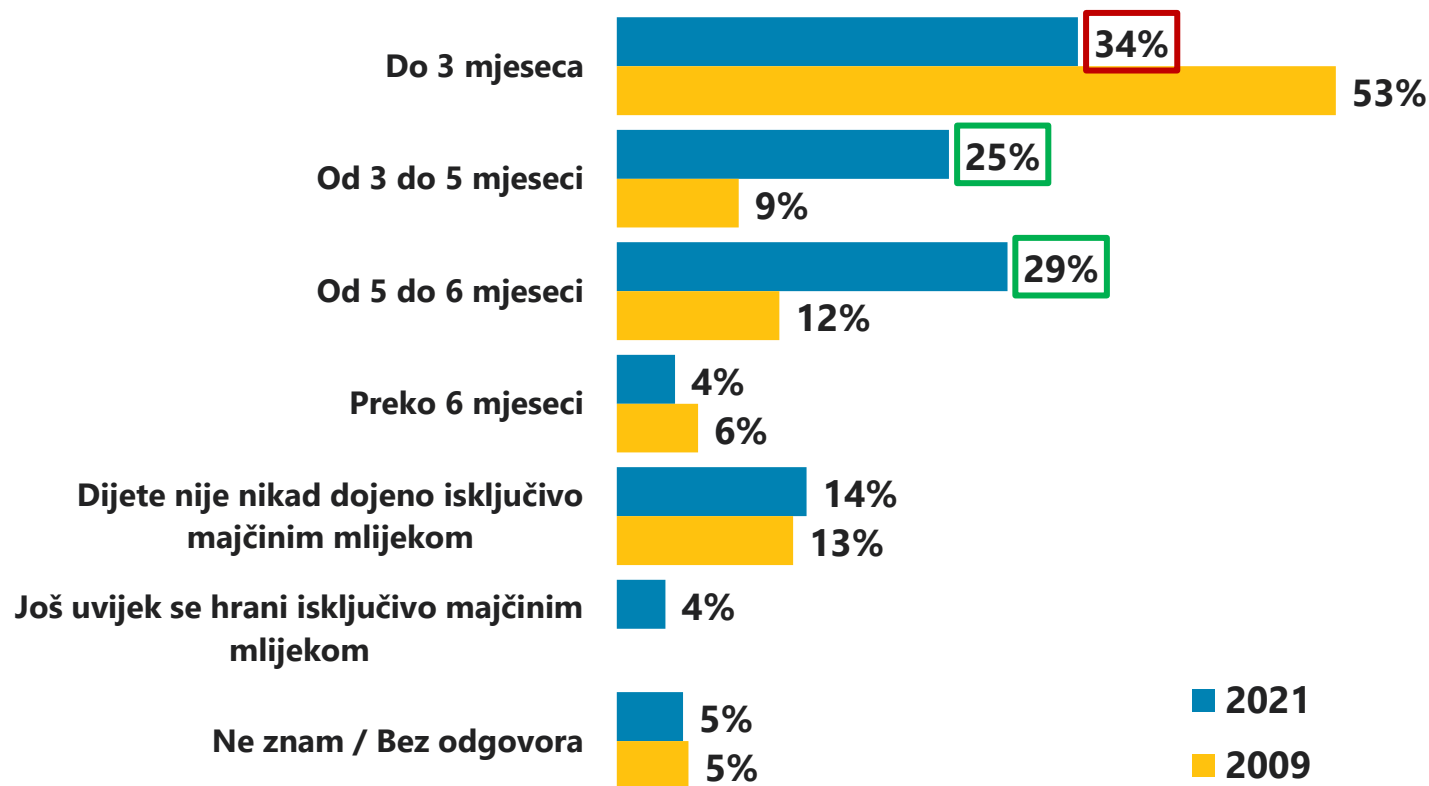
Koliko dugo će sveukupno dijete da sisa?

Baza: Majke čije dijete još uvijek sisa i osobe koje znaju detalje o dojenju djeteta koje još uvijek sisa, N = 81

ISKLJUČIVO DOJENJE

(poređenje talasa)

Poređenjem rezultata dva talasa istraživanja, može se zaključiti da je u posljednjih desetak godina značajno porastao broj majki koje se odlučuju da što duže doje dijete isključivo svojim mlijekom. Tako je 2009. godine, svega petina upućenih navela da je dijete isključivo dojeno između 3 i 6 mjeseci, a sada to potvrđuje više od polovine upoznatih sa dojenjem djeteta. U skladu s tim, daleko je manje onih koji kažu da je beba samo dojena prva tri mjeseca nakon rođenja (34% u 2021. naspram 53% u 2009).

 Statistički značajno više u odnosu na 2009. godinu.

 Statistički značajno niže u odnosu na 2009. godinu.

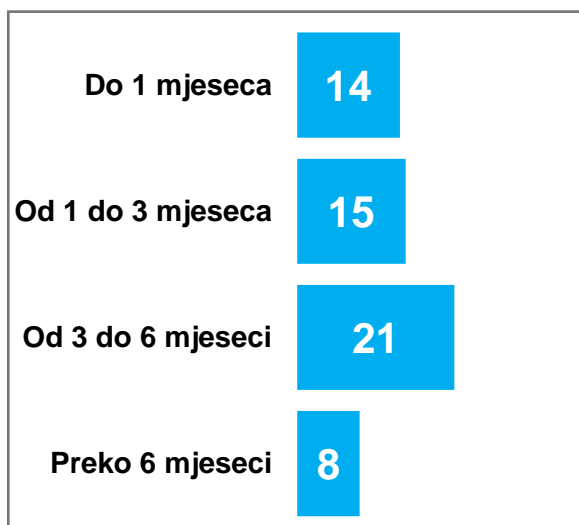
Koliko dugo nakon rođenja je dijete dojeno isključivo majčinim mlijekom (čak i bez vode)?

Baza: Majke koje su dojile/doje dijete i osobe koje znaju detalje o dojenju djeteta, N = 775 (2021), N = 801 (2009)

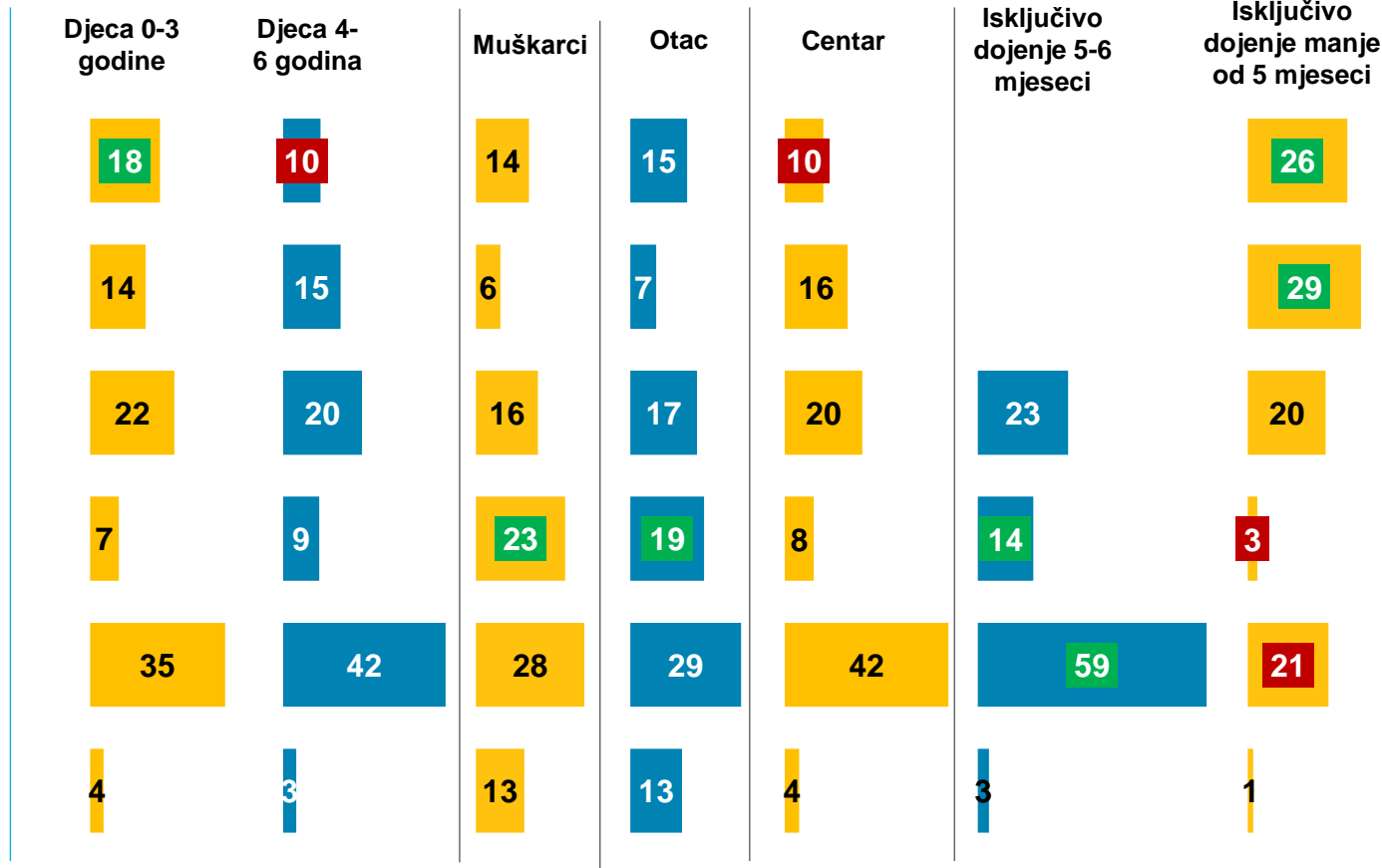
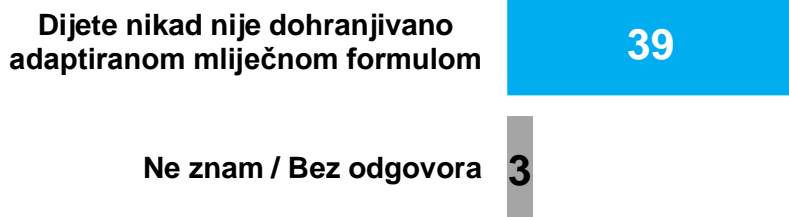
DOHRANA ADAPTIRANOM MLIJEČNOM FORMULOM

Dok 58% upoznatih s dojenjem djeteta navodi da je dijete dohranjivano adaptiranom mliječnom formulom, 39% tvrdi da to nije bio slučaj. Logično, u slučaju beba koje su najmanje pet mjeseci isključivo dojene, taj procenat je značajno viši (59%). Otprilike troje od desetoro upućenih (29%) ističe da je dijete dohranjivano već u prva tri mjeseca, a petina navodi da je djetetu uvedena dohrana od 3 do 6 mjeseci nakon rođenja. Roditelji/staratelji djece od 0 do 3 godine češće nego ostali kažu da je beba već u prvih mjesec dana dohranjivana adaptiranom mliječnom formulom (18%). Suprotan trend se bilježi među roditeljima/ starateljima djece starijeg uzrasta (10%).

Podaci su u %

58%

Poslije koliko vremena od rođenja je djetetu uvedena dohrana adaptiranom mliječnom formulom?

Baza: Majke koje su dojile/doje dijete i osobe koje znaju detalje o dojenju djeteta (dijete se trenutno ne hrani isključivo majčinim mlijekom), N = 747

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Šest meseci je najčešće spomenut vremenski period isključivog dojenja

- Kad je trajanje dojenja u pitanju, majke ocjenjuju da je „normalno“ dojenje od osam mjeseci do godinu dana, a da nakon ovog perioda nema potrebe za dojenjem, jer beba već sve neophodne sastojke unosi preko druge hrane. Kad je isključivo dojenje u pitanju, načelni stav majki koje to čine je da je potrebno minimum u prvih šest mjeseci primjenjivati taj vid ishrane. Majke koje ne doje isključivo ističu prva četiri mjeseca i one koje su to uspjele veoma su samouvjerene i ponosne na sebe zbog ovog uspjeha (majke s više djece na grupi). S druge strane, većina majki koje ne doje isključivo bebama daje vodu – prije svega pod uticajem bliske okoline i ukućana/rodbine (mit o tome da će beba prije da propriča ili ako je u kući toplo), ali i po preporuci pedijataru (navedeno iskustvo s pedijatrima iz Tiršove) koji preporučuju da se bebama daje voda od prvog dana ukoliko žele da je piju.
- Iz ugla partnera majki koje isključivo doje, procjene o optimalnom trajanju dojenja variraju od godinu do godinu i po dana do dvije, ali uz uvođenje čvrste hrane paralelno nakon šest mjeseci isključivog dojenja. Taj model je ustaljen među svim ispitanim supružnicima i njihovim socijalnim krugovima, čak se međusobno razmjenjuju recepti po pitanju što je najbolje uvoditi za svaki mjesec nakon prelaska s isključivog dojenja.
- Mišljenje pedijatrice i savjetnica za dojenje poklapa se sa stavovima SZO da je isključivo dojenje najbolji i dovoljan način ishrane novorođenčadi do 6. mjeseca života. Stav patronažne sestre i sestre iz porodilišta poklapa se s ovim – dakle, majčino mlijeko je po njima najbolji isključivi vid ishrane za bebe, i to isključivo dojenje, ali s napomenom „ukoliko za to postoje uslovi“. Iako su patronažna sestra i sestra iz porodilišta svjesne da je isključivo dojenje do 4–6 mjeseca idealno, ove dvije sagovornice ističu da postoji veliki broj majki koje ne mogu da doje, jer njihovo mlijeko nije dovoljno dobro ili se previše muče, a ima i situacija u kojoj je lakše bebi dati dodatke u vidu adaptirane formule, ili od 4. mjeseca uvoditi nemliječnu hranu, nego insistirati na dojenju.

Benefiti dohrane se ne vide osim ukoliko ne postoji neki opravdani razlog za to

- Kad je kombinovanje dojenja i dohrane u vidu adaptiranog mlijeka posrijedi, majke koje isključivo doje ocjenjuju da je ovakav način ishrane zastupljen prije svega kod majki koje nije imao ko da podrži, podstakne da budu uporne u dojenju ili koje nijesu dovoljno dobro edukovane o svim elementima situacije u kojoj su se našle. Naime, majke ocjenjuju da je frustracija zbog bebe koja plače okidač da se dohvate flašice s adaptiranim mlijekom, ali da veliku ulogu mogu odigrati sestre u porodilištu i patronažne sestre, koje umiju dobro da objasne situaciju i podstaknu majku da bude uporna u dojenju. **Stavovi partnera majki koje doje su decidni kad je u pitanju dohrana – tretiraju je samo kao alternativu ukoliko postoji neki objektivni razlog za nemogućnost dojenja, poput prevelikih komplikacija ili nedovoljno hranljivih materija u majčinom mlijeku.**
- Sve majke na grupi majki koje ne doje isključivo su pored pokušaja dojenja uvele i mliječne formule ili (starije bebe) nemliječnu hranu u repertoar ishrane beba ispod 5–6 mjeseci. Razlozi za početak kombinovanja odnosno uvođenje formule su raznoliki: mastitis i upala usljed koje dolazi do odbijanja bebe da sisa, mirniji san bebe i majke, nedovoljno mlijeka – majka koja je imala carski rez i usljed nedovoljno mlijeka počela odmah s dohranom, alergijske reakcije. Sve majke su se konsultovale s pedijatrom prije davanja dohrane svojim bebama.
- Kad je riječ o kombinovanju mliječne formule i dojenja, pedijatrica ne preporučuje kombinovanje u situacijama kad je podoj moguć i normalan, ali se dešava da se majke opredjeljuju za mliječnu dohranu u situacijama kad im se čini da beba ne dobija na težini ili kad previše plače (što se u većini slučajeva tumači kao glad), ili kad je iscrpljenost i neispavanost majke prevelika. **Kad je u pitanju kombinovana ishrana, dojenje i dohrana vještačkim mlijekom, savjetnice je ne preporučuju ni u jednom slučaju koji ne nosi medicinsku opravdanost** – ovo su situacije djece rođene s kilažom do 2,3 kg, ili situacije kad je majka na lijekovima (šizofrenija, epilepsija) ili kad ima neki endokrinološki poremećaj.

CITATI

Preporuka je da beba do šest mjeseci samo doji, a ja sam i prije prve ćerkice još u trudnoći čitala dosta o tome i interesovala se, da se edukujem prije nego beba dođe. Pročitala sam dosta članaka i knjiga vezano za dojenje, da bukvalno beba dojenjem dobija i vodu i hranu, i sva antitijela od majke, bukvalno sve. U principu savjet da osim dojenja u prvih šest mjeseci nije potrebno bebi davati ništa. – *Majka koja isključivo doji*

Dojenje do šest mjeseci, poslije čvrsta hrana. Tako smo za svo troje djece. S ovom najmlađom ćerkicom, od sedam mjeseci smo počeli sa čvrstom hranom, ali i dalje nastavlja da doji. Imam i kolege koji su dobili djecu u isti taj period, pa imamo jelovnike i razmjenjujemo recepte, šta do kog mjeseca. Ali, preporuka ljekara je do šest mjeseci samo dojenje, poslije dohrana uz dojenje. – *Partner majke koja isključivo doji*

Ja recimo dajem uveče svojoj bebi dohranu, iskreno zbog dužeg sna, da se ne budi u toku noći, duže bude sita. Malo i nama odmora i njoj više spavanja. Pet mjeseci (je) beba stara. Sa četiri mjeseca sam počela s kombinacijom. Uveče ide kupanje, doji i onda joj dodam Aptamil. Pošto imam dvije starije ćerke, idemo u školu, imamo dosta obaveza a i vidim da i ona može dosta više da pojede. Nekad popije više, nekad manje. – *Majka koja ne doji isključivo*

Naš stav je da dojenje i adaptirano mlijeko ne treba kombinovati ni u jednoj situaciji. Ni poslije šest mjeseci. Razlog je... što se više koristi adaptirana formula, to se više smanjuje majčino mlijeko. Dojenje je dizajnirano, majčino mlijeko je tako dizajnirano da može da zadovolji sve potrebe djeteta, nutritivne, čak do godinu dana. Zato (je) čvrsta hrana u prvoj godini... samo dohrana. Prema tome, dodavanje formule – samo iz medicinskih razloga. – *Savjetnice za dojenje*

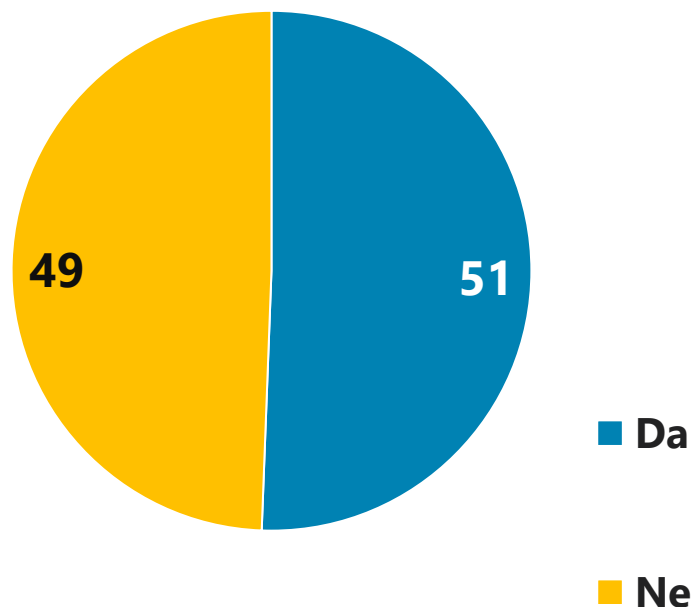
To je ono kad se roditeljima čini da beba ne napreduje, onda oni uvedu već neku od formula, preporuka za formule su vam prijateljice, komšinica. Koju će formulu da uvedu zavisi od tog njihovog najbližeg okruženja i onda oni vama dođu za 15 dana s tom kombinacijom... E sad, ako vi njima kažete da je beba sasvim dobro napredovala, i više, da čak i može slobodno da se ukine ta formula, ima roditelja, majki koje poslušaju i na sljedećoj kontroli kažu mi smo samo na podoju. Ali imate i onih drugih koje kažu ja sam prekinula podoj, neću da mi plače, on je stalno gladan i već su na formuli. Postoje normalna stanja kad je mliječna formula indikovana. Kad vam neko dođe i već je na formuli, šta možete da mu kažete nego da nastavi formulu. Znači beba sisa pa ne napreduje 4–5 mjeseci, onda vi predložite neku formulu kao dohranu, kao dodatak, ali morate voditi računa ko šta može. Ako se suviše lako uvede formula a ne povede se računa da je to flašica, da ide kap po kap, bebi je lakše da jede formulu nego da sisa i beba sama neće više da sisa nego prelazi na formulu. To vam je zakon. –

Pedijatrica

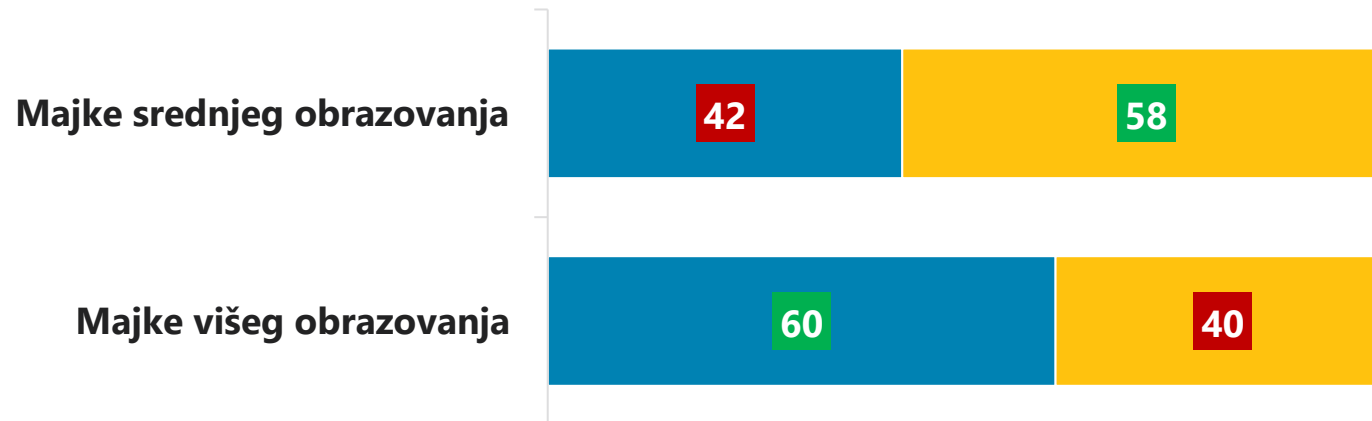
PROBLEMI S DOJENJEM

Polovina majki suočila se s teškoćama u vezi s dojenjem. Različite probleme ovog tipa posebno često ističu visokoobrazovane majke (60%), dok je situacija obrnuta među majkama sa završenom srednjom školom (42%).

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Da li ste iskusili bilo kakav problem ili izazov/teškoću s dojenjem djeteta o kome razgovaramo (nedovoljno mlijeka, različiti problemi s grudima ili bradavicama, beba je teško naučila kako da sisa itd.)?

Baza: Majke koje su dojile/doje dijete, N = 679

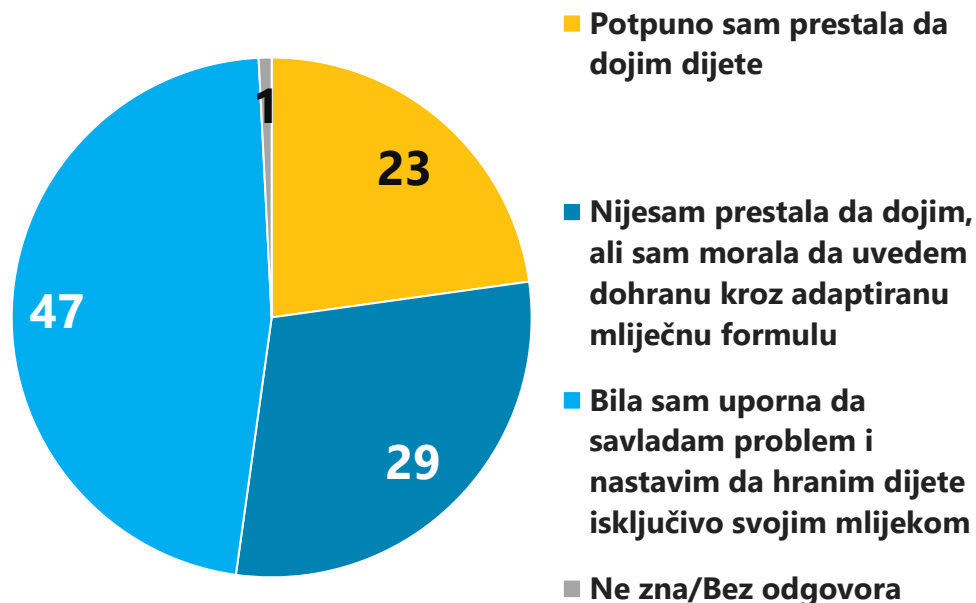
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

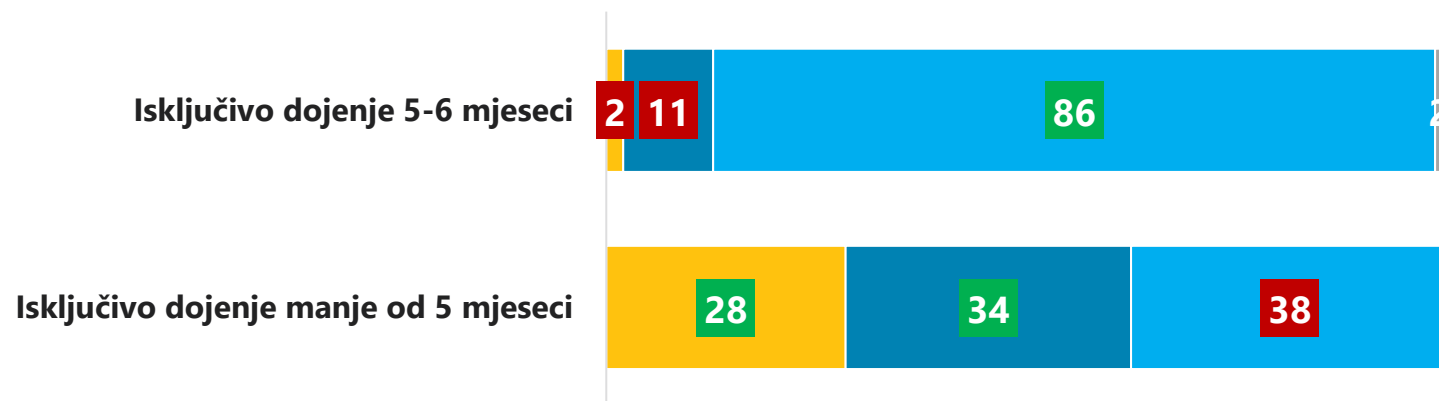
UTICAJ PROBLEMA NA NASTAVAK DOJENJA

Gotovo polovina majki koje su iskusile probleme s dojenjem bila je uporna i nastavila da doji dijete isključivo svojim mlijekom (47%). Skoro 30% navodi da nijesu prestale da doje, ali su morale da uvedu dohranu, a 23% priznaje da su ih problemi nagnali da potpuno prestanu s dojenjem djeteta. Očekivano, mame koje su isključivo dojile 5–6 mjeseci bile su značajno upornije od onih koje su ranije uvele adaptiranu mliječnu formulu.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

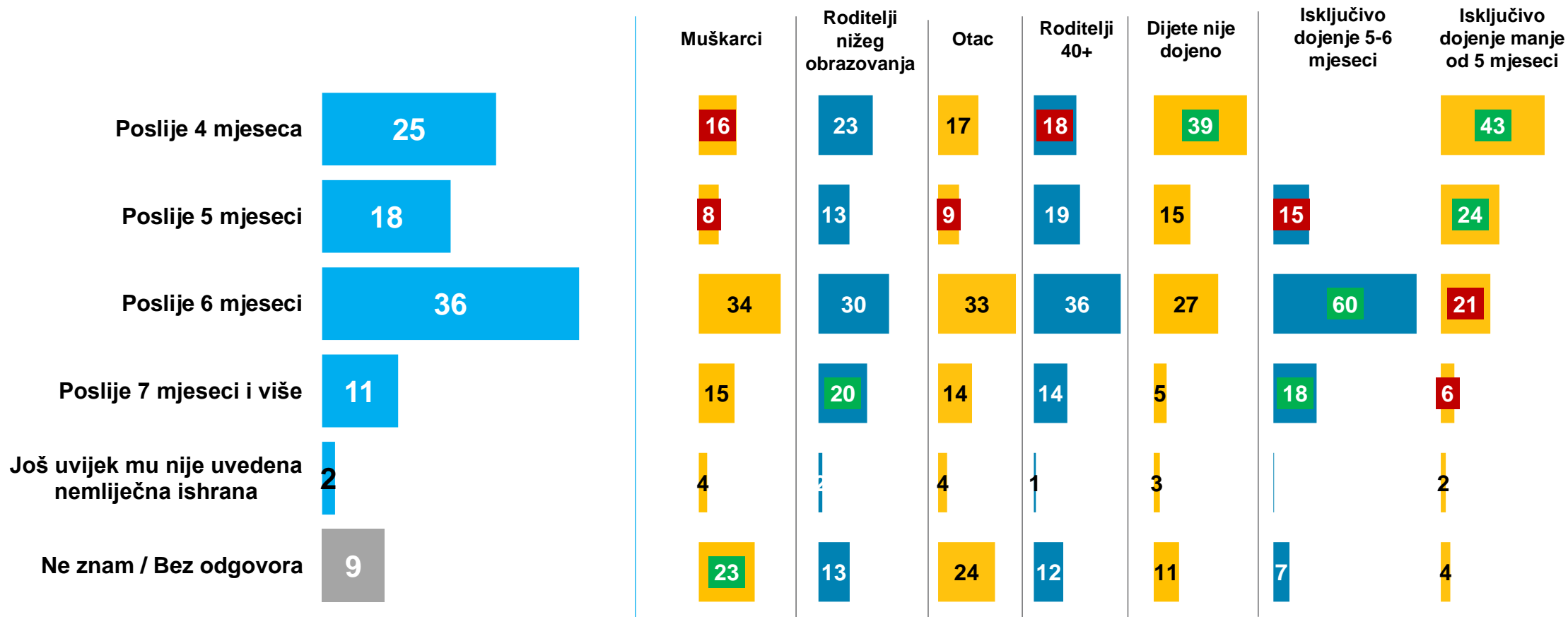
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

UVOĐENJE NEMLIJEČNE ISHRANE

Više od 1/3 roditelja/staratelja navodi da je djetetu nemliječna ishrana uvedena poslije napunjenih šest mjeseci (36%). Ovakav stav je daleko prisutniji među onima čije je dijete isključivo dojeno 5–6 mjeseci. Jedna četvrtina kaže da je nemliječna ishrana uvedena četiri mjeseca po rođenju, što u značajno većoj mjeri potvrđuju oni čije dijete nije dojeno ili je isključivo dojeno manje od pet mjeseci. S uvođenjem nemliječnih namirnica kad je dijete napunilo pet mjeseci počelo je 18% roditelja/staratelja.

Podaci su u %

Poslije koliko vremena od rođenja je djetetu uvedena nemliječna ishrana?
 Baza: Ukupna ciljna populacija, osim ako djetetu još uvijek nije uvedena nemliječna ishrana, N = 974

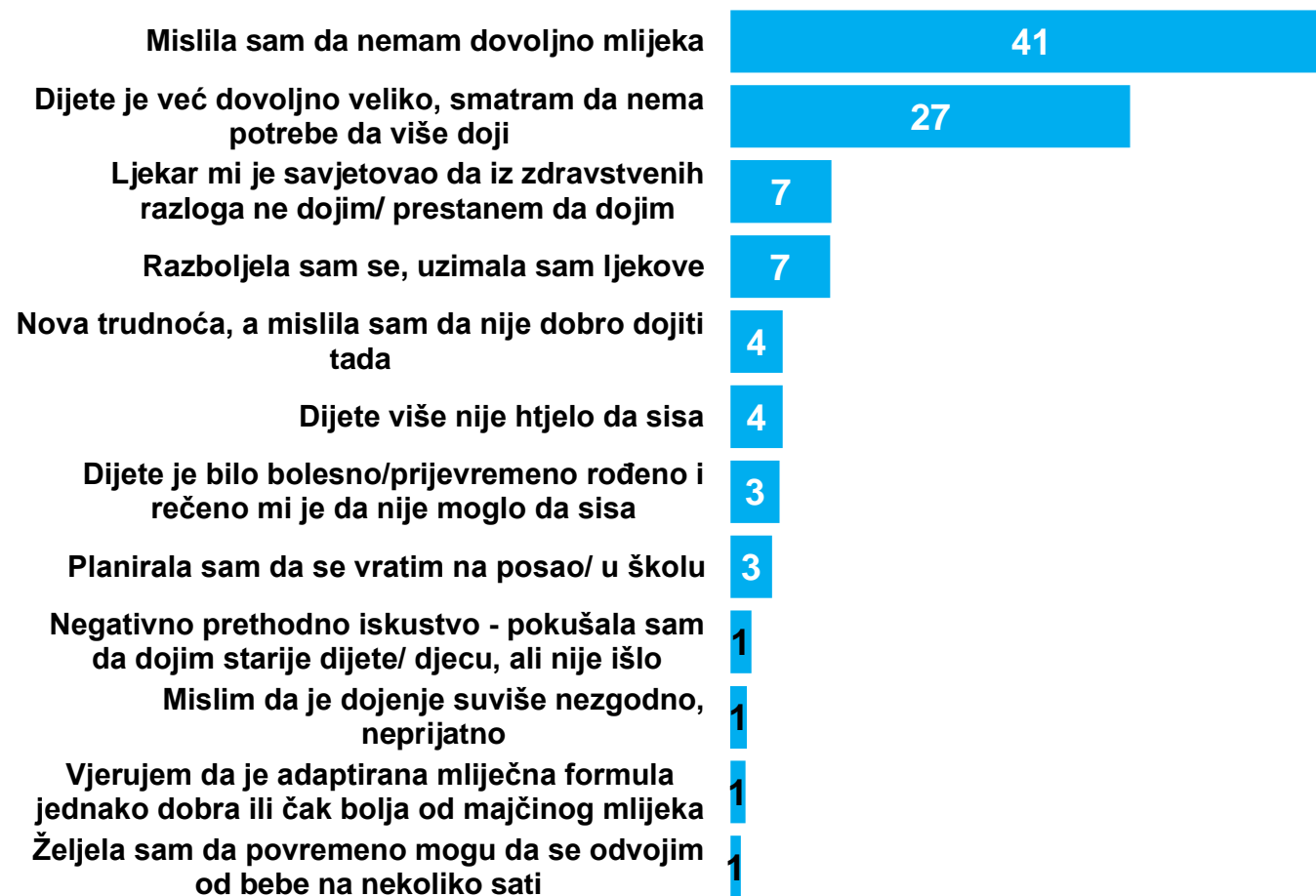
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

RAZLOZI ZA NEDOJENJE / PRESTANAK DOJENJA

Kao glavni razlog za nedojenje ili prestanak dojenja, majke ubjedljivo najčešće ističu uvjerenje da nijesu imale dovoljno mlijeka (41%). Slijedi mišljenje da je dijete (bilo) već dovoljno veliko (27%), a među razlozima koji se pominju daleko manje od ova dva, ističu se oni koji se tiču zdravstvenog stanja majke (7%) i u vezi s tim, savjeta ljekara (7%).

Podaci su u %

Možete li, molim Vas, da navedete razloge zbog kojih niste dojili ili ste prestali da dojite dijete o kome razgovaramo?

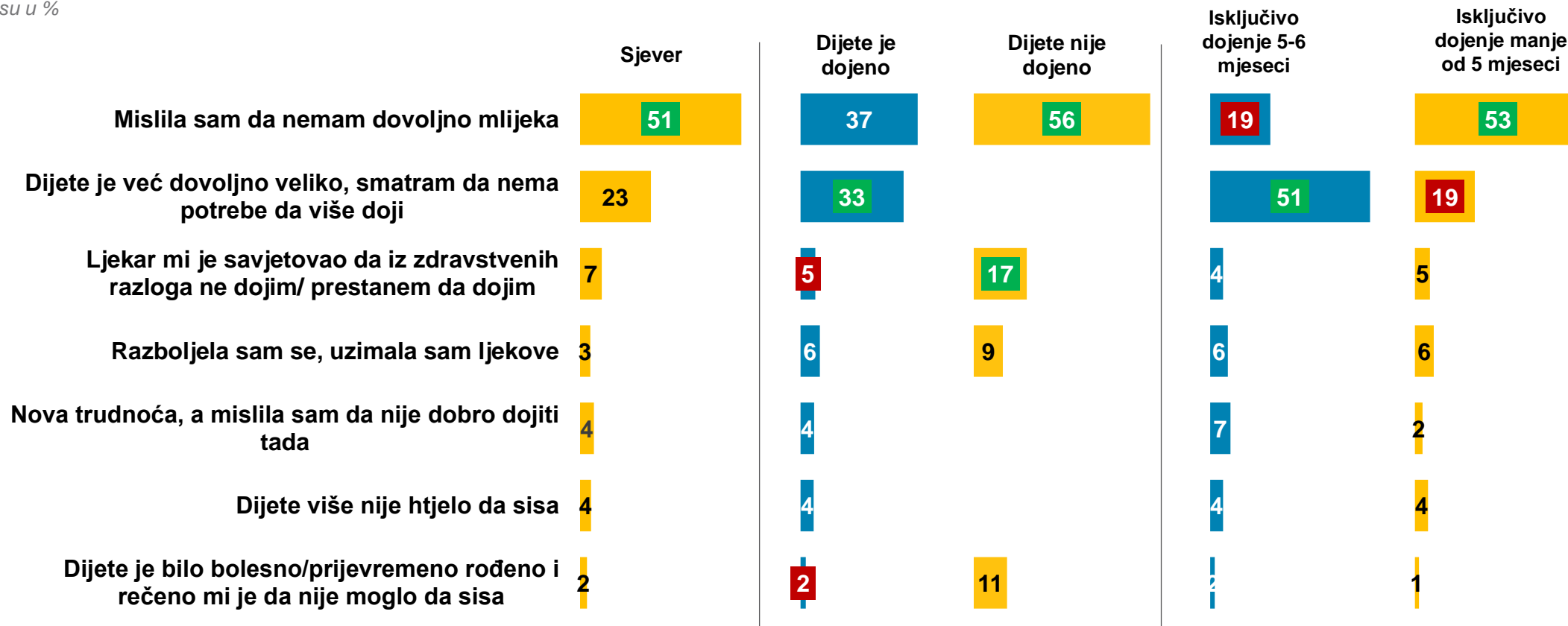
Baza: Majke koje nikad nijesu dojile dijete ili su prestale da doje, N = 732

RAZLOZI ZA NEDOJENJE / PRESTANAK DOJENJA

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Majke sa Sjevera i one koje su isključivo dojile manje od pet mjeseci, znatno češće od ostalih ističu da su mislile da nemaju dovoljno mlijeka. Majke koje uopšte nijesu dojile češće od prosjeka navode da je to bilo iz zdravstvenih razloga i po savjetu ljekara.

Podaci su u %

Možete li, molim Vas, da navedete razloge zbog kojih niste dojili ili ste prestali da dojite dijete o kome razgovaramo?

Baza: Majke koje nikad nijesu dojile dijete ili su prestale da doje, N = 732

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Razlozi su uglavnom objektivne prirode, mada zdravstveni radnici ističu i manjak pripreme majki i zbunjujuće savjete okoline

- **Najčešće situacije koje majke koje ne doje isključivo natjeraju da krenu s dohranom su sljedeći: utisak da nema dovoljno mlijeka, kenjkava i plačna beba, poremećaji sna bebe, razni vidovi upala.** Generalno, stav je da ukoliko beba plače, najveća je vjerovatnoća da je gladna, a kad je sita to utiče i na druge aktivnosti, prije svega na miran san. Bebe koje se dohranjuju mlijekom umirene su dolaskom flašice nakon dojenja, majke tumače da njihovo mlijeko nije dovoljno da zasiti bebu. **Negativni aspekti poput mastitisa, oticanja i začepeljivanja mliječnih kanala se izdvajaju kao najproblematičniji iz ugla partnera majki koje isključivo doje, ali uz ogradu da bi uprkos problemima svaka majka trebalo da proba da doji ukoliko postoji mogućnost za to iz ocjene da ne postoji ništa bolje ni za nju ni za dijete.**
- **Kao glavni izazovi dojenju iz ugla zdravstvenih radnika prepoznati su nedovoljna pripremljenost majke (nepripremljenost dojki, neukost u postavljanju bebe u pravilan položaj za dojenje), loša informisanost u smislu neznanja o prednostima dojenja, do predrasuda vezanih za ubijeđenost majki u to da imaju loše mlijeko ili loše bradavice nepodesne za dojenje. Strah majke je ocijenjen kao paralizujući u određenim situacijama, i uzrok toga da ne može da se uspostavi normalan ciklus dojenja. Izazovi se odnose i na fizičku i mentalnu iscrpljenost majki, deprivaciju sna, generalnu postporođajnu isfrustriranost i labilnost.** Tu su i brojni, i često zbunjujući savjeti okoline majci što da radi u slučaju neprilika s dojkama, koji dodatno sluđuju majku i sprečavaju staloženo i sabrano donošenje odluka o daljem dojenju, a sve ovo se često završi odustajanjem ili prestankom isključivog dojenja. Patronažna sestra ne smatra previše važnim ovaj faktor, ali naglašava **strah majki da je dijete gladno ako plače.** Po mišljenju savjetnica za dojenje, **najveću „opasnost“ u ovoj, prvoj fazi predstavljaju, pored needukovanih zdravstvenih radnika, pritisci porodice** (prije svega njihovih majki i svekrva) koje, rukovodeći se svojim iskustvom, i idejom da je dijete gladno, vrše pritisak na novopečene majke.

CITATI

To je ono u početku kad stavljamo bebu. Nekad je jača i agresivnija (pa) s mjesta bradavice tako povuče da to napravi haos. Jednostavno se napravi ta naprslina na dojci... To je ženi bolno, mlijeka nema, sisa na prazno i to nju pokoleba da nastavi da doji. U tim danima nastane bukvalno neki karambol, ne prazni dojku kako treba, mlijeka mnogo više nadodje. To je taj njen strah gdje ona jednostavno neće da stavi bebu na dojku jer je to bolno. Bolan carski rez, bolna dojka... Ona onda po 3 h ne stavi bebu na dojku, mlijeko krene, sluša nagovore sa strane: popijte puno tečnosti da vam nadodje mlijeko, morate ovo, morate ono, stavljajte tople, stavljajte blage obloge. Žena se jednostavno pogubi tu pa nastane opšti haos. I onda nastaje potpuno odustajanje od dojenja. Tu treba od samoga starta da postoje ustanove će neko da daje stimulaciju ženi, da daje objašnjenja na koji način... se tu (mora) stavljati i topla obloga i sve, ali mora se i beba stavljati na dojku. – *Sestra iz porodilišta*

Zbog nesigurnosti, jer ne znaju da li beba dobija onoliko koliko treba, i onda posegnu za dohranom a u suštini što više dojite bebu, više se stvara mlijeko. To je taj princip dojenja... ponuda i potražnja, ali s druge strane, dosta utiču i neki spoljni faktori. Da neko tu ko se nađe, da li majka, svekrva, ona kaže ženi: eto ti nemaš mlijeka, daj bebi dohranu. Mislim da smo to svaka čule. Što joj ne daš flasicu, da spava, da malo odmoriš. – *Majka koja isključivo doji*

Ukoliko majka nema dovoljno mlijeka, ako beba ne spava, konstantno plače i tako to, vjerovatno treba uvesti dohranu, jer bebi nema što drugo da fali, sigurno je gladna. Tako da pretpostavljam da je to taj trenutak. – *Majka koja ne doji isključivo*

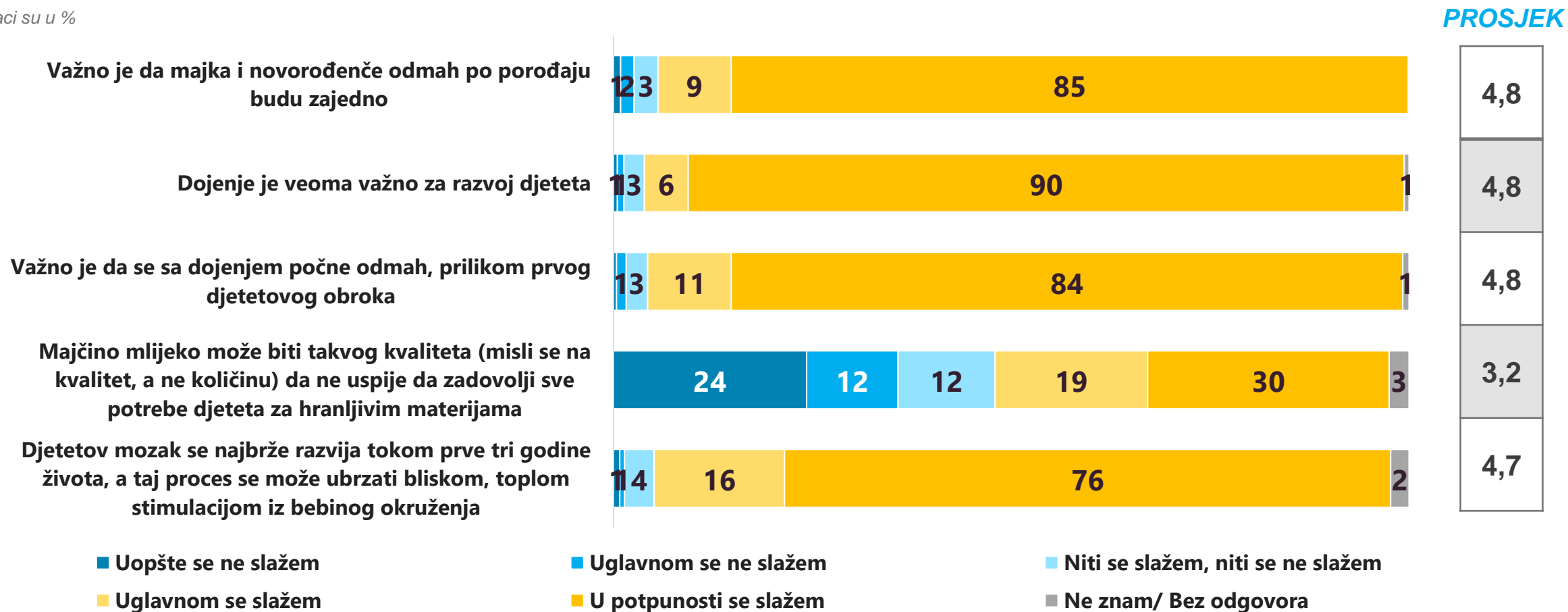
Trebalo (bi) da je zaista mali broj žena koje ne mogu da doje. I mnoge žene odustanu bez nekog posebnog razloga, zato što je teško, zato što treba da se pomuče. Treba tu malo vremena, i ima... dosta... problema koji prate dojenje, od oticanja, začepjavanja, mastitisa... Uglavnom, prednosti su ogromne i, po meni, nema alternative, a što se tiče loših strana ne mislim da postoje loše strane. – *Partner majke koja isključivo doji*

Pa, prije svega, bez obzira što je dojenje prirodna stvar i da je to tako prirodno, ne snadu se sve isto... potrebna im je podrška. Tu je fizička bol, temperatura, nespavanje, tu su ti mentalni i psihički, tu morate da ste stalno dostupni djetetu, ne možete nekad (ni) da odete u wc ni da jedete, zamislite kako to utiče na nekoga npr. mjesec i po dana ne možete ljudski da se naspavate ni da odete u wc... Zamislite kako bi se vi isfrustrirano osjećali da vam neko na 40 dana ili čak više... morate da ste non stop prisutni. Vi umirete od gladi, neko vam kaže sad ostavi sve to i ustani. Drugo je tu taj strah da je dijete gladno, ako nemate neku podršku okoline, podršku stručnu, majka je prepuštena sama sebi. Porodica je tu jako bitna isto. Mi tu kažemo najopasnije (su) majke i svekrve recimo... u njihovo vrijeme su se djeca drugačije hranila, bilo je dojenje više, ali su se ranije uvodile neke namirnice. Eno moja svekrva sva srećna priča kako je moj muž sa tri mjeseca jeo pasulj, razumijete? A npr. on je sa svojih 40 godina operisao žučnu kesu, to izaziva kasnije neke probleme. Jer crijevca bebe nijesu spremna za drugu hranu sem mlijeko do šest mjeseci, baš do šest mjeseci. – *Savjetnice za dojenje*

SLAGANJE S TVRDNJAMA O DOJENJU I RAZVOJU DJETETA

Gotovo se svi roditelji/ staratelji slažu da je dojenje veoma važno za razvoj djeteta (96%), da se sa njim treba početi već od prvog djetetovog obroka (95%), kao i da je bitno da mama i beba odmah po porođaju budu zajedno (94%). Velika većina takođe vjeruje da se djetetov mozak najbrže razvija tokom prve tri godine, a čemu može doprinijeti adekvatna stimulacija iz bebinog okruženja (92%). Nasuprot ovome, mišljenje o kvalitetu majčinog mlijeka je podijeljeno. Polovina nalazi da se može dogoditi da ono ipak ne može da zadovolji sve djetetove potrebe za hranljivim materijama, 36% zauzima suprotan stav, a 12% ostaje neodlučno.

Podaci su u %

Koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

SLAGANJE S TVRDNJAMA O DOJENJU I RAZVOJU DJETETA

(poređenje talasa)

Iako se pad u broju roditelja/staratelja koji se slažu da je dojenje važno za razvoj djeteta, te da s njime treba početi već od prvog djetetovog obroka, kao i da je bitno da majka i beba čim prije budu zajedno, karakteriše kao statistički značajan, s obzirom na visok procenat onih koji podržavaju ove stavove u oba talasa, ne treba ga smatrati drastičnim. S druge strane, u poređenju sa 2009. godinom, bilježi se daleko veći broj onih koji smatraju da tokom prve tri godine, topla stimulacija iz okruženja doprinosi razvoju mozga djeteta (93% u 2021. naspram 80% u 2009).

Podaci su u %

Uglavnom se slažem + U potpunosti se slažem

■ 2021

■ 2009

Statistički značajno više u odnosu na 2009. godinu.

Statistički značajno niže u odnosu na 2009. godinu.

Koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002 (2021), N = 1006 (2009)

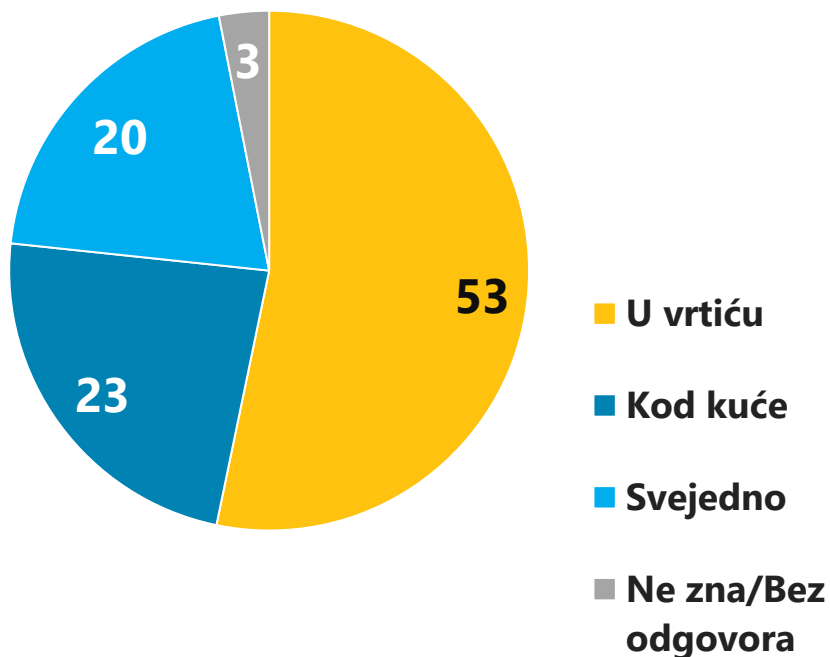
PREDŠKOLSKO VASPITANJE I OBRAZOVANJE

RAZVOJ VJEŠTINA U VRTIĆU I KOD KUĆE

Više od polovine roditelja/staratelja smatra da će dijete bolje ovladati sposobnostima i vještinama relevantnim za predškolski uzrast u vrtiću nego kod kuće (53%). Skoro četvrtina daje prednost kućnom okruženju, a petina misli da je svejedno. Očekivano, roditelji/staratelji čije je dijete upisano u vrtić u daleko većoj mjeri ističu njegov značaj (61%). Mišljenje onih čije dijete nije upisano u predškolsku ustanovu je podijeljeno, ali i među ovom kategorijom preovlađuju oni koji vjeruju da je vrtić adekvatnija opcija za rano obrazovanje djeteta.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Dijete je upisano u vrtić

Dijete nije upisano u vrtić

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Prema Vašem mišljenju, da li najvažnije sposobnosti i vještine kojima treba da ovlada do 6. godine, dijete može bolje da nauči i savlada u vrtiću ili kod kuće?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

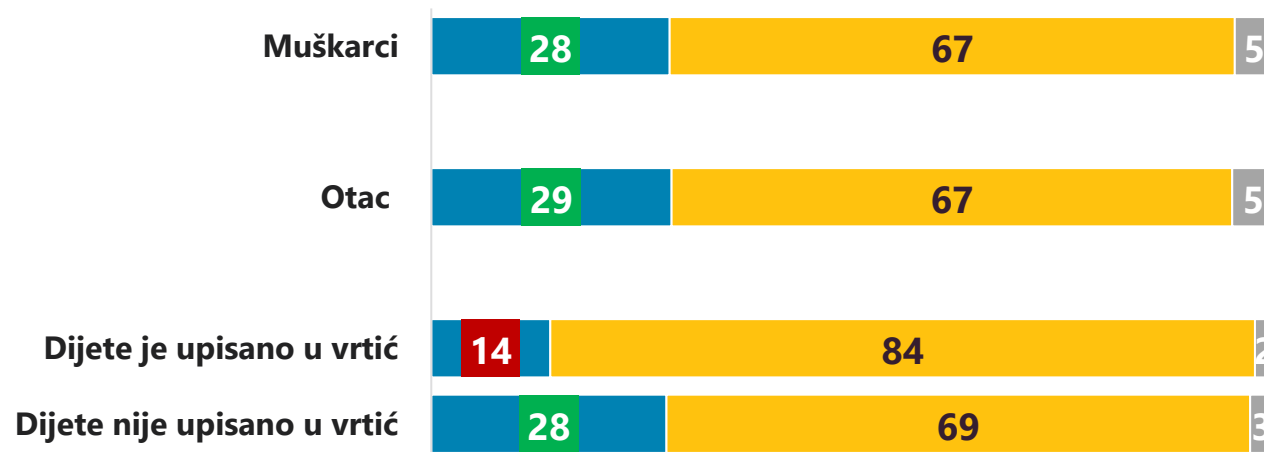
OSNOVNA ULOGA VRTIĆA

Preko 3/4 roditelja/staratelja saglasno je da je uloga vrtića najprije edukativna i vaspitna (78%), a svega 1/5 misli da je njegova osnovna svrha pomoć zaposlenim roditeljima u čuvanju djece. Drugi stav češće od prosjeka zastupaju muškarci generalno, očevi i oni čije dijete nije upisano u vrtić.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Ljudi imaju različito mišljenje o razvoju djece u predškolskom uzrastu i ulozi vrtića. Molim Vas da u svakom paru izaberete tvrdnju koja je bliža Vašem mišljenju.

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

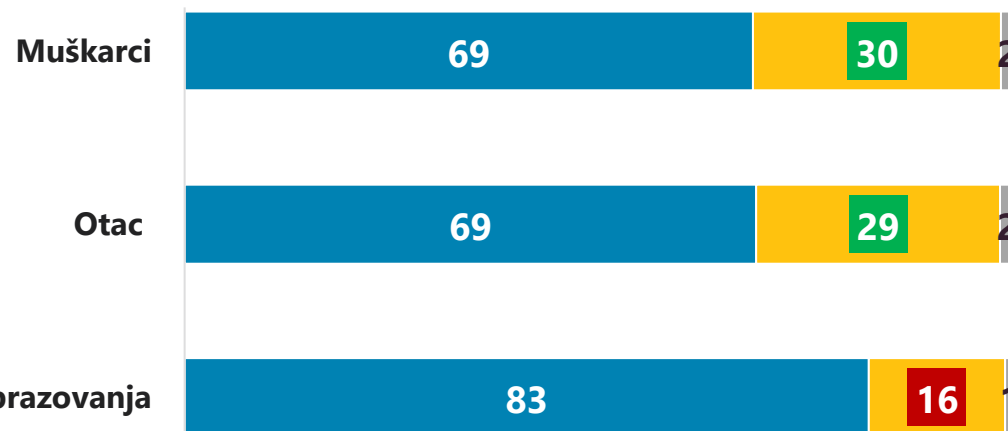
UČENJE I NAPREDOVANJE U RANOM DJETINJSTVU

Ponovo više od 3/4 roditelja/staratelja dijeli mišljenje da je djeci u ranom djetinjstvu potrebno što više novih iskustava, jer brzo uče i napreduju (77%). S druge strane, 21% smatra da djecu u tom uzrastu ne treba forsirati, jer počinju da uče tek kad krenu u školu. Muškarci generalno i očevi češće od ostalih izražavaju slaganje s drugom pomenutom tvrdnjom, dok roditelji višeg obrazovanja rjeđe od prosjeka zastupaju stav da djeca u ranom djetinjstvu rastu i napreduju prirodnim tokom.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Ljudi imaju različito mišljenje o razvoju djece u predškolskom uzrastu i ulozi vrtića. Molim Vas da u svakom paru izaberete tvrdnju koja je bliža Vašem mišljenju.

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

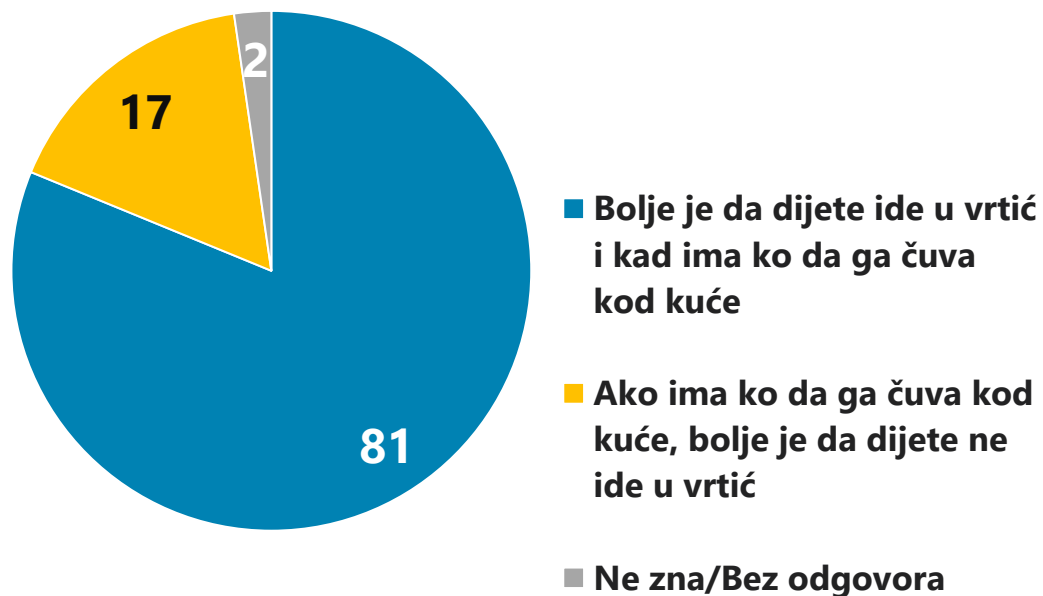
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

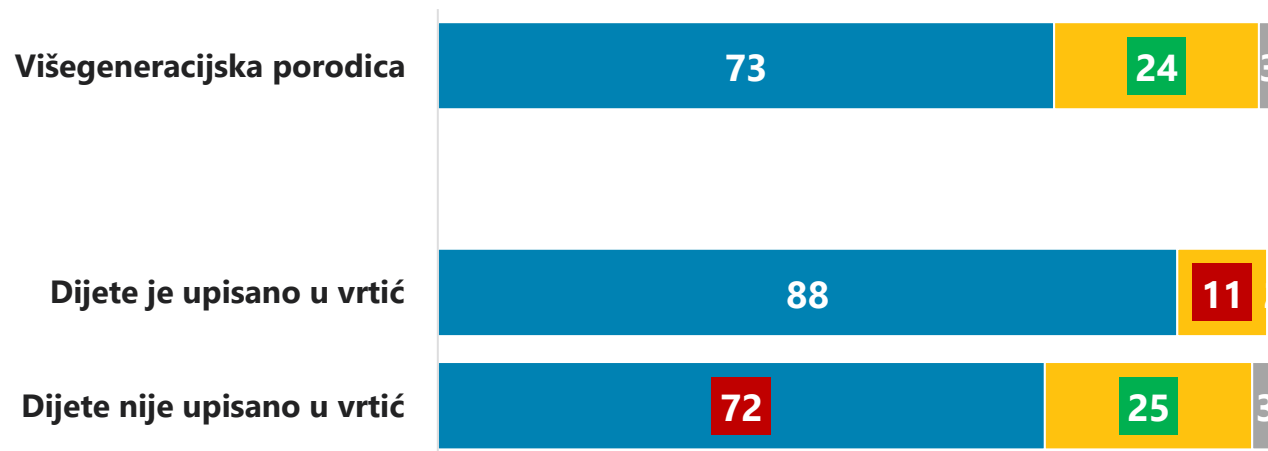
POHAĐANJE VRTIĆA I ČUVANJE DJETETA

Čak 8 od 10 roditelja/staratelja vjeruje da je za dijete bolje da ide u vrtić čak i ako ima ko da ga čuva kod kuće, dok 17% ima suprotno mišljenje. Ne iznenađuje da članovi višegeneracijskih porodica i oni čije dijete nije upisano u vrtić snažnije podržavaju ostanak djeteta kod kuće u slučaju da ima ko da ga čuva.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

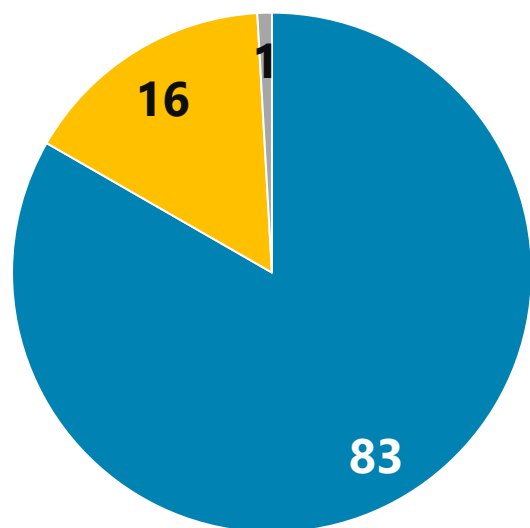
Ljudi imaju različito mišljenje o razvoju djece u predškolskom uzrastu i ulozi vrtića. Molim Vas da u svakom paru izaberete tvrdnju koja je bliža Vašem mišljenju.

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

ULOGA PROFESIONALACA U RAZVOJU DJETETA

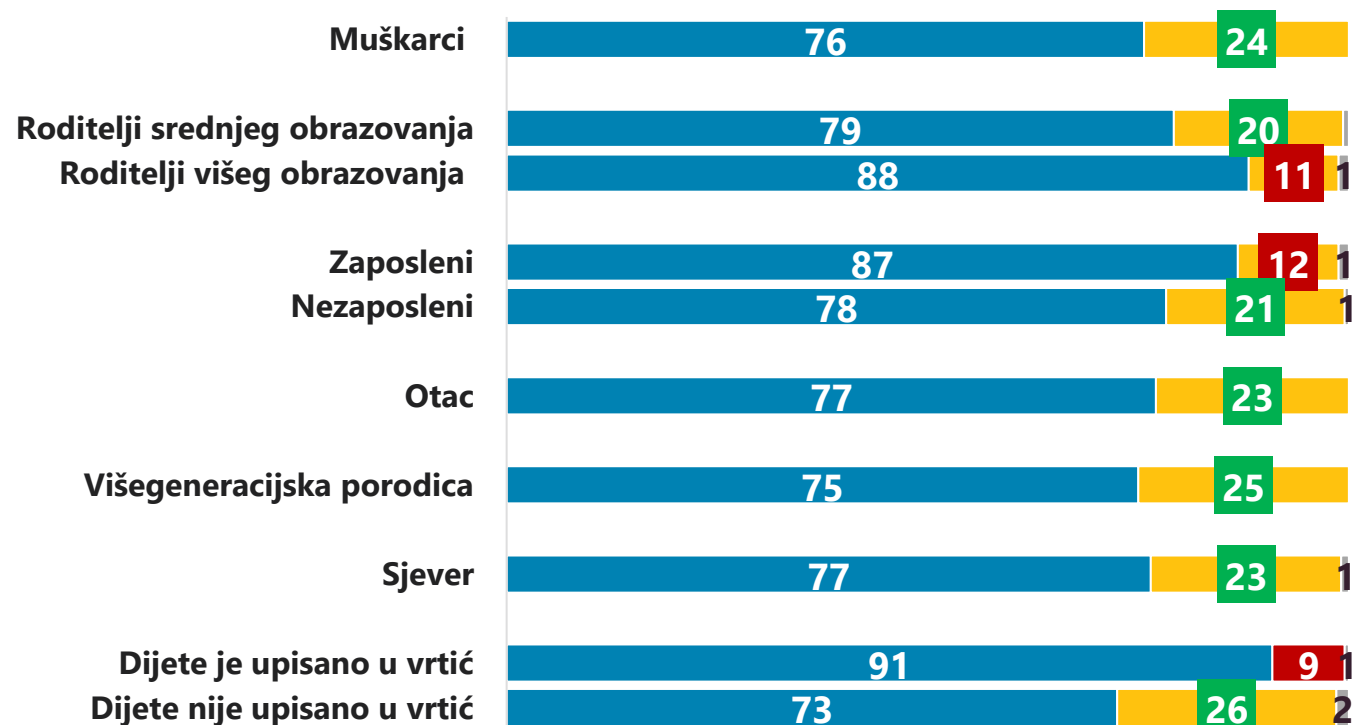
Preko 80% roditelja/staratelja vjeruje da u razvoj djeteta, pored članova porodice, treba da budu uključeni i vaspitači kao profesionalci (83%). Suprotan stav dijeli 16% roditelja, a češće nego ostali muškarci/očevi, nezaposleni i roditelji sa srednjom školom, oni koji žive na Sjeveru zemlje i u višegeneracijskim porodicama, kao i oni čije dijete nije upisano u vrtić.

Podaci su u %

- Dobro je da u razvoj djeteta, pored članova porodice, budu uključeni i vaspitači kao profesionalci
- Djetetu tipičnog razvoja nijesu potrebni profesionalci, tj. vaspitači, sve može dobiti u okviru porodice
- Ne zna/Bez odgovora

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

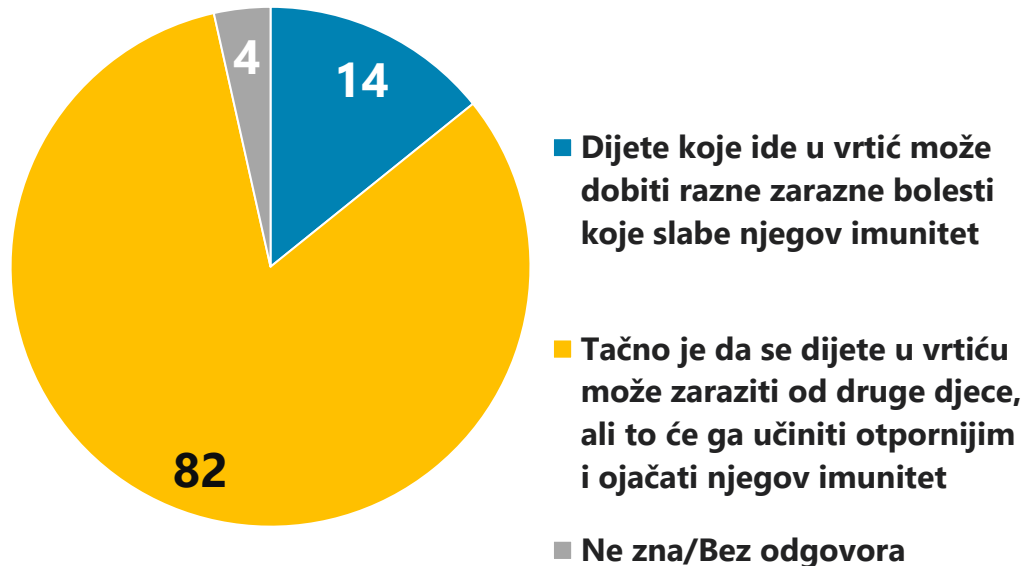
Ljudi imaju različito mišljenje o razvoju djece u predškolskom uzrastu i ulozi vrtića. Molim Vas da u svakom paru izaberete tvrdnju koja je bliža Vašem mišljenju.

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

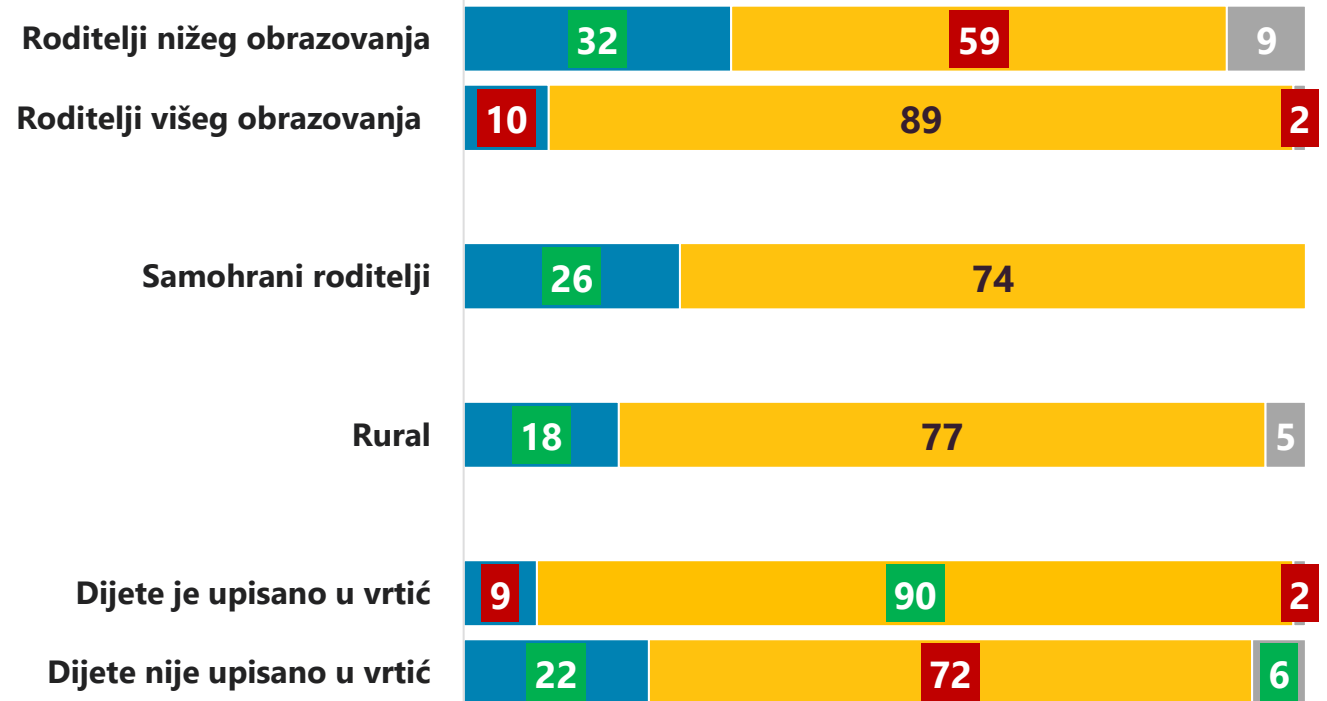
STAVOVI O UTICAJU VRTIĆA NA IMUNITET DJETETA

Više od 4/5 roditelja/staratelja ne strahuje da bi vrtić mogao nepovoljno da utiče na imunitet njihovog djeteta, naprotiv, vjeruju da će ga moguće zaraze i bolesti učiniti otpornijim (82%). Oni čije je dijete upisano u vrtić su još ubjeđeniji u to. S druge strane, 14% izražava bojazan za zdravlje djeteta koje ide vrtić, češće od ostalih samohrani roditelji, roditelji s osnovnom školom i iz ruralnih krajeva i, očekivano, oni čije dijete nije upisano u predškolsku ustanovu.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Ljudi imaju različito mišljenje o razvoju djece u predškolskom uzrastu i ulozi vrtića. Molim Vas da u svakom paru izaberete tvrdnju koja je bliža Vašem mišljenju.

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Vrtićima se daje prednost bez obzira na to da li ih djeca pohañaju ili ne

- **Generalni stav prema vrtiću je pozitivan bez obzira na to da li se radi o roditeljima ĉija djeca idu u vrtić ili ne. Kao ključne uloge vrtića ističu se socijalizacija i sticanje znanja koje će djetetu dobro poslužiti pred odlazak u školu. Treći spontano spomenuti boljitak je vezan za sticanje navika, tj. uspostavljanje strukture koja će kasnije poslužiti kao osnova za sticanje radnih i higijenskih navika. Od ostalih uloga, spomenuti su i faktori **druženja s drugom djecom, odvajanje od roditelja i disciplina**. Prisutan je opšti konsenzus da je **svaki od ovih aspekata moguće kod djece razviti i u kućnom okruženju, ali da je taj proces dosta teži i naporniji za roditelje**, posebno ukoliko oba roditelja rade i nemaju vremena da se posvete djeci koliko bi željeli. Pored toga, potrebno je i da okruženje bude takvo da djeca oko sebe imaju dovoljno vršnjaka kako bi imala adekvatno druženje i socijalizaciju.**
- **Od manjkavosti vrtića istaknuti su potencijalni problemi** od prehlada ili razbolijevanja (u vezi s koronavirusom ili ne), **trauma** ukoliko se dijete ne navikne na vrtić, kao i od **predugog perioda sjedjenja u zatvorenom** ukoliko vrtić ne koristi dovoljno dvorište ili nema dvorište. Iako će ovi razlozi obeshrabriti određeni procenat roditelja, opšta procjena je da prednosti vrtića prevazilaze mane.
- Interesantno je to da bi **gotovo svi roditelji slali djecu u vrtić ĉak i ako kod kuće ima ko da ih ĉuva**.
- **Konsultovanje stručnjaka se vidi kao korisno, ali ne i nešto ĉega bi se trebalo bespogovorno pridržavati, već primijeniti ono što odgovara karakteristikama i karakteru djeteta**. Stručna literatura se konsultuje ili u obliku knjiga, ili na internet forumima i sajtovima specijalizovanim za rani razvoj djece, mada uz ogradu da sve informacije s interneta treba uzeti s rezervom. Kad su u pitanju kontakti i posjete konkretnim stručnjacima, u prvi plan izlaze doktori (prvenstveno pedijatri), a nakon toga psiholozi, mada više u kontekstu nekog konkretnog problema nego savjeta u vezi s razvojem djece.

CITATI

Bitno je za dijete da upoznae novu djecu, da se oslobodi, da sutra nema problema. Vidim dvije starije ćerke, koje su krenule sad u školu, one nemaju problema da se odmah upoznaju s novim drugarima. Onako dijete, ako ostaviš kući s babom i djedom, ono se izgubi, ima probleme, strah, a ovako je slobodno. Nauče uz vaspitačicu dosta stvari – o saobraćaju, avionima, kamionima, faktički dijete spremno za prvi razred. Korisno je i za dijete i za roditelje. Mnogo je bitan vrtić. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Što se tiče samih stručnjaka, pročitam po nekim portalima mišljenja, nešto uvažim, nešto radim drugačije. Čitala sam dosta, ali najviše po svom radim, jer svako dijete je za sebe različito, ne mora da znači da ako moje ne spava naveče, neko drugo dijete neće spavati i obratno I za jelo, sve je to nekako drugačije, sve zavisi od djeteta i čak i od uzrasta. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Meni je bitnije i da se druže i igraju, imaće vremena da uče kasnije, ne tjeram ih puno da uče i da znaju od tri godine da pišu, čitaju, i da prije polaska u školu sve znaju. Meni to nije u interesu. Meni je u interesu da se igraju, da se druže, da imaju svoje djetinjstvo, jer poslije kad krenu obaveze i škola sve je drugačije. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Eto, pored tog druženja koje im baš prija... definitivno dobiju i neka osnovna pravila ponašanja, jednostavno moraju da ustanu da idu u vrtić, spavaju tamo u isto vrijeme, to je nešto što oni tamo nauče... Da je to ok, da to moraju da rade i tako dobiju te prve korake šta treba da rade. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

OPTIMALAN UZRAST ZA VRTIĆ

Dvije petine roditelja/staratelja smatra da je uzrast od tri godine optimalan za upis djeteta u predškolsku ustanovu. Međutim, gotovo jednak broj vjeruje da dijete treba i ranije da krene u jaslice ili vrtić (14% sa godinu dana, 27% sa dvije godine). Značajno manji procenat navodi da treba sačekati da dijete napuni četiri (12%), odnosno pet godina (5%).

Podaci su u %

Prema Vašem mišljenju, u kom uzrastu dijete treba da krene u vrtić?

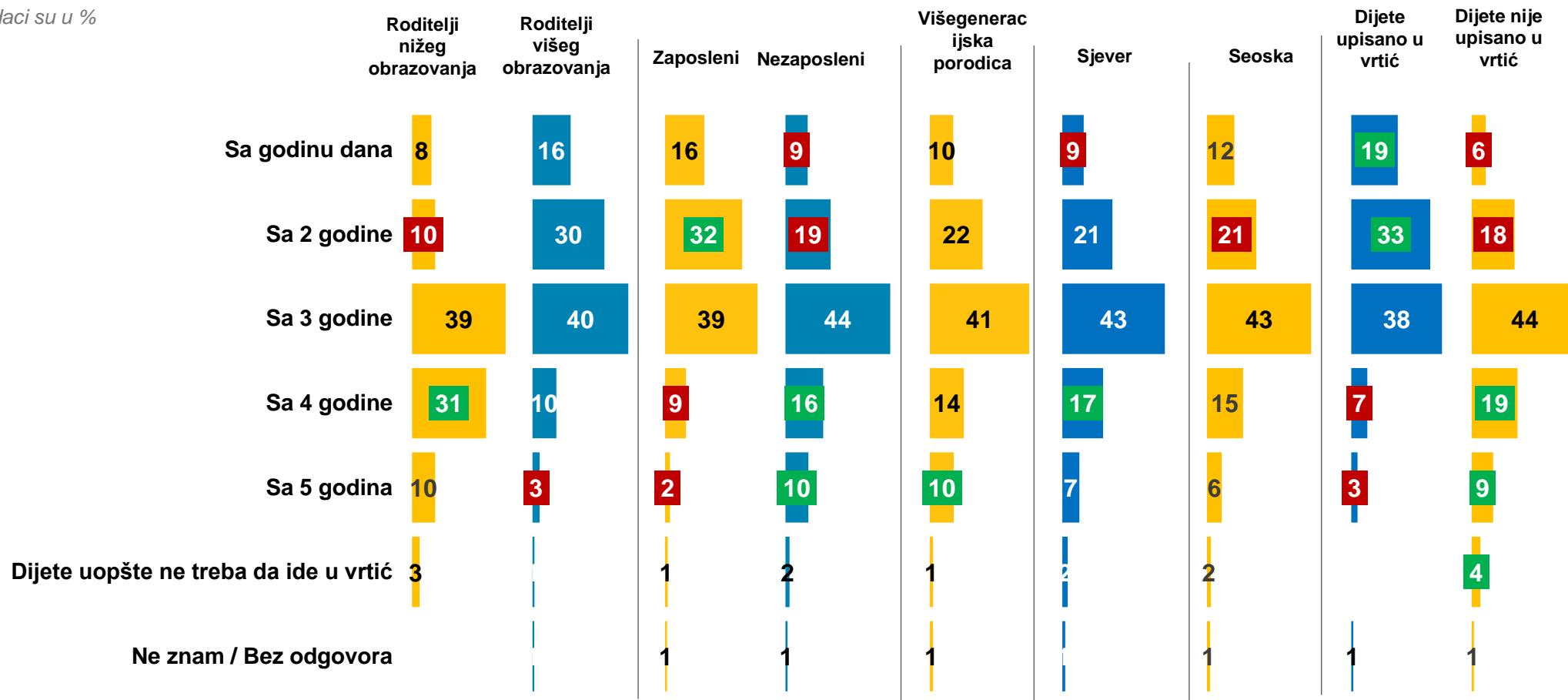
Baza: Ukupna ciljna populacija, N=1002

OPTIMALAN UZRAST ZA VRTIĆ

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Među većinom sociodemografskih kategorija preovlađuje mišljenje da dijete treba da krene u vrtić s tri godine, no razlike ipak postoje. Tako oni čije je dijete već upisano, daleko češće od ostalih navode uzrast od godinu ili dvije, a slijede ih zaposleni roditelji. S druge strane, čini se da roditelji nižeg obrazovanja, sa Sjevera i iz ruralnih područja, nezaposleni i članovi višegeneracijskih porodica radije čekaju djetetov 4. ili čak 5. rođendan prije nego ga upišu u vrtić.

Podaci su u %

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Prema Vašem mišljenju, u kom uzrastu dijete treba da krene u vrtić?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Navršene tri godine se vide kao optimum za polazak u vrtić

- Kad je u pitanju idealan uzrast za polazak u vrtić, obje grupacije roditelja (čija djeca idu i čija djeca ne idu u vrtić) ujedinjeni su u ocjeni da je najbolje nakon navršene treće godine života. Pored praktičnih razloga za polazak u toj dobi (poput skidanja pelena), **opšta ocjena je i da dijete nakon treće godine može bolje da razumije koncept vrtića i lakše da se odvoji od roditelja nego dijete na nižem uzrastu.** Po procjenama nekih od roditelja, nakon treće godine se i **potrebe same djece mijenjaju, da pokazuju tendenciju da se sve više orijentišu ka vršnjacima a ne isključivo ka članovima porodice,** kao što je slučaj na ranijem uzrastu. Na odvođenje djece u vrtić koja su uzrasta manjeg od tri godine odlučili su se samo oni roditelji koji nemaju uslove da ih neko drugi čuva.
- Po ocjeni predstavnika NVO koji ima iskustva s predškolskim obrazovanjem djece koja pripadaju ranjivim grupama, sličnost s roditeljima koji pripadaju opštoj populaciji i šalju djecu u predškolsko je to što i roditelji romske djece ne razmatraju vrtić prije navršene treće godine života, tj. da se taj uzrast sve više ističe kao optimalan za lakše odvajanje od roditelja i privikavanje na provođenje vremena u vrtiću. **Ovaj trend je posebno primjetan među roditeljima romske i egipćanske djece koji imaju više djece i kojima su starija išla u vrtić, ali mahom nakon četvrte godine.** Drugim riječima, oni na osnovu onoga što su naučili na osnovu iskustva sa starijom djecom shvataju da mlađa djeca mogu još ranije da krenu, ali svakako ne prije treće godine.

CITATI

Ja sam čitala da negdje tek od treće godine, do treće godine djeci je najpotrebnija ta pažnja roditelja, baba, deda.. a tek od tri godine socijalizacija, već tad mogu da osjete... potrebu za drugarima, druženjem. - *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

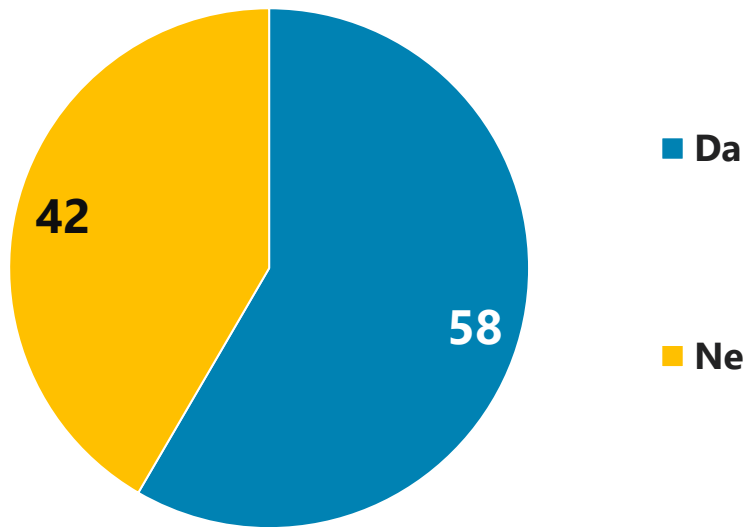
Pa zato što poslije tri godine djeca drugačije sve shvataju, razumiju šta znači vrtić, a ranije im teško pada odvajanje od roditelja, jer smo stalno uz njih. Moja ćerka dok je bila manja, prvih mjesec dana je sjedjela non stop sama. Teško je to prihvatila, ali kasnije nijesmo imali problema. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Ono što primjećujem, na deklarativnom nivou, da im je to dobro jer im je poslije u školi lakše. Jer ako oni nijesu bili kao djeca u vrtiću a sad imaju 1, 2, 3 djece i ako im je neko starije dijete bilo u vrtiću vidjeli su benefit, i onda kažu: aha zato ću i ovo dvoje da upišem, upisaću ga ranije jer sam vidio da (je) ovo starije pohađalo, vidio sam korist. Ja ni to nijesam vidio, nijesam znao kako izgleda slovo, jako sam se ustručavao kad bih vidio učiteljicu. Ovdje je dijete bilo pripremljeno, ovo ću upisati i ranije. – *Predstavnik NVO koji ima iskustva s obrazovanjem djece iz ranjivih grupa*

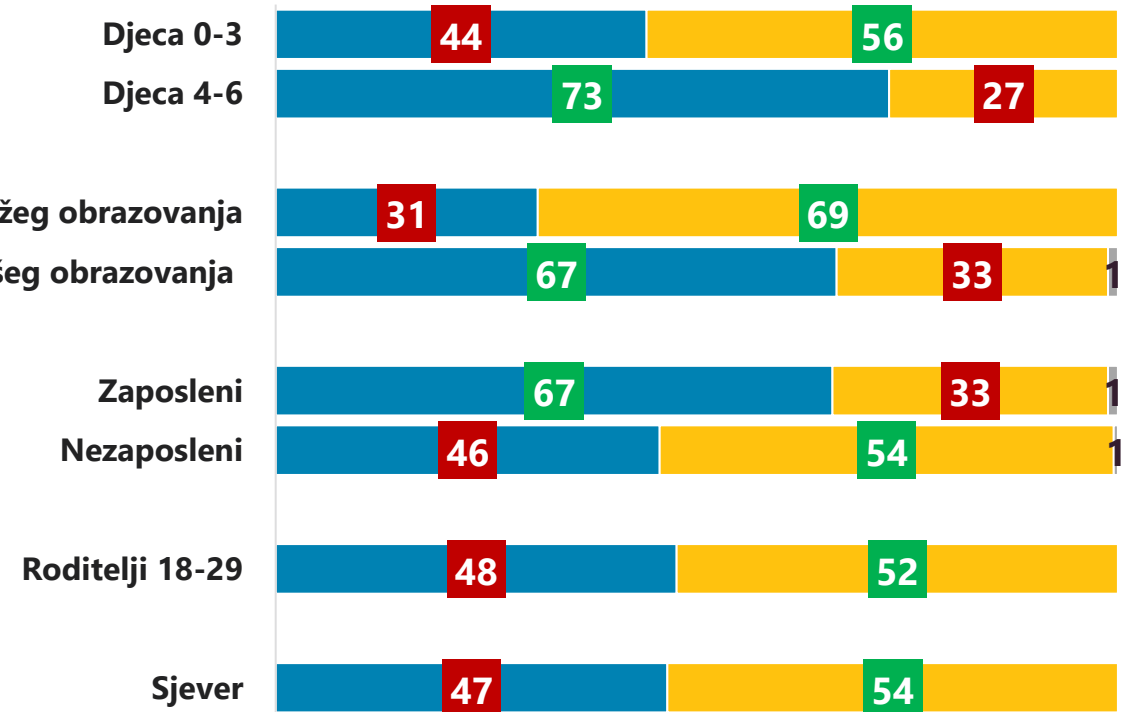
JE LI DIJETE UPISANO U VRTIĆ?

Skoro 3/5 roditelja/staratelja potvrđuje da je njihovo dijete upisano u vrtić (58%). To su češće oni koji imaju djecu starijeg predškolskog uzrasta (4–6 godina), zaposleni i visokoobrazovani. S druge strane, u grupi onih čije dijete nije upisano u vrtić (42%), značajno brojniji od prosjeka su roditelji s osnovnom školom, nezaposleni, oni između 18 i 29 godina, s mlađom djecom (0–3 godine) i sa Sjevera zemlje.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

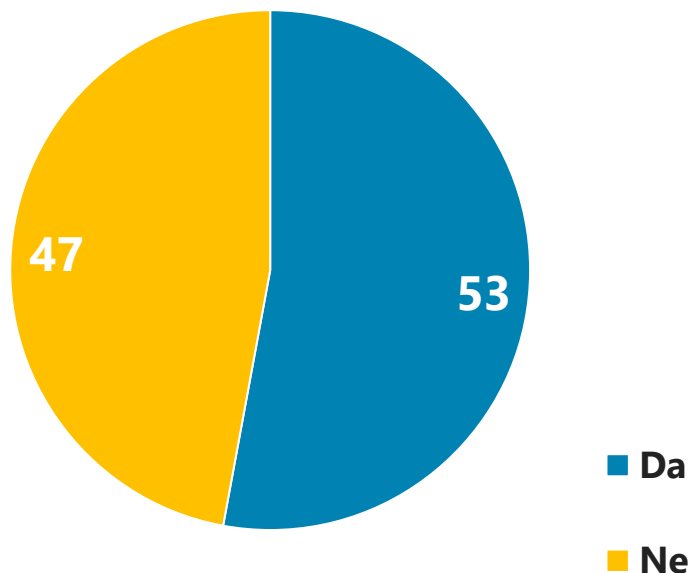
Da li je Vaše dijete o kome razgovaramo upisano u predškolsku ustanovu (jaslice, vrtić)?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

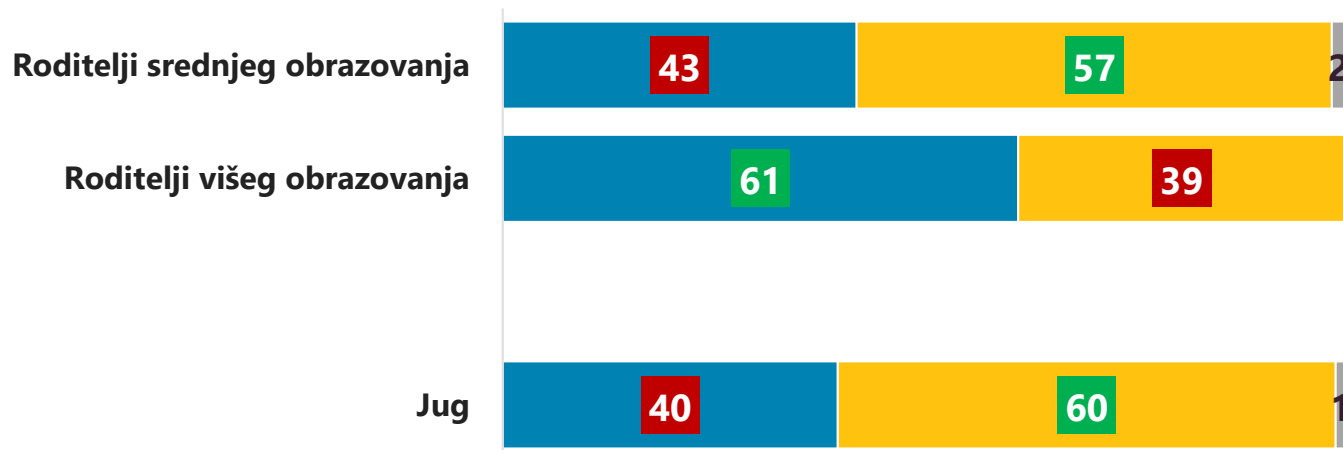
IDE LI DIJETE TRENUTNO U VRTIĆ?

Preko polovine roditelja/staratelja čije je dijete upisano u vrtić navodi da ga i trenutno pohađa (53%). Među visokoobrazovanima, ovaj broj je značajno veći. Za razliku od njih, roditelji sa srednjom školom i oni s Juga daleko češće ističu da dijete trenutno ipak ne ide u vrtić.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

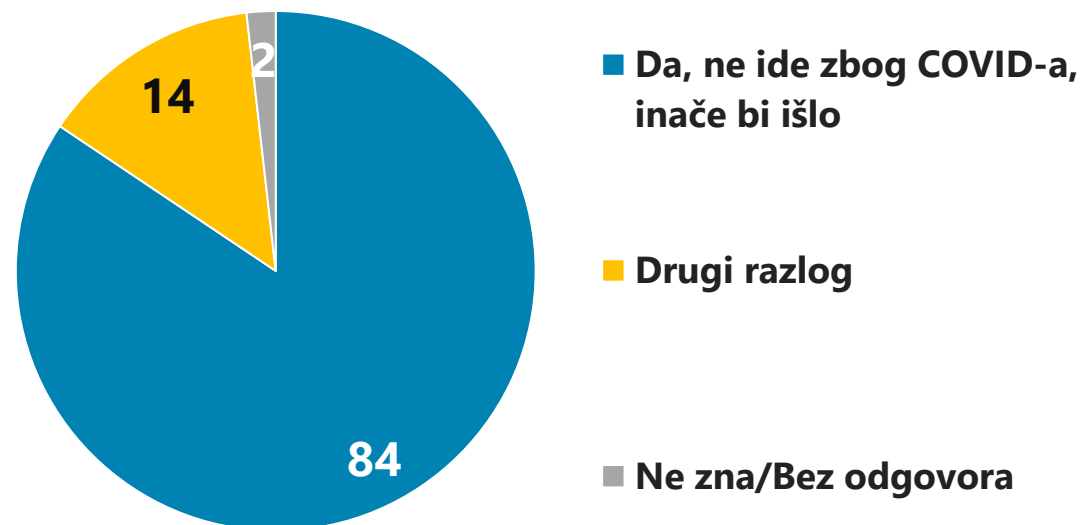
Da li Vaše dijete o kojem razgovaramo TRENUTNO ide u predškolsku ustanovu (jaslice, vrtić)?

Baza: Roditelji/staratelji čije je dijete upisano u vrtić, N = 581

UTICAJ PANDEMIJE NA POHAĐANJE VRTIĆA

Velika većina roditelja/staratelja čije je dijete upisano, ali trenutno ne ide u vrtić, potvrđuje da je to zbog epidemije izazvane virusom kovid 19 (84%).

Podaci su u %

Da li Vaše dijete trenutno ne pohađa predškolsku ustanovu zbog epidemije COVID-19 ili postoje drugi razlozi za to?
Baza: Roditelji/staratelji čije je dijete upisano, ali trenutno ne ide u vrtić, N = 274

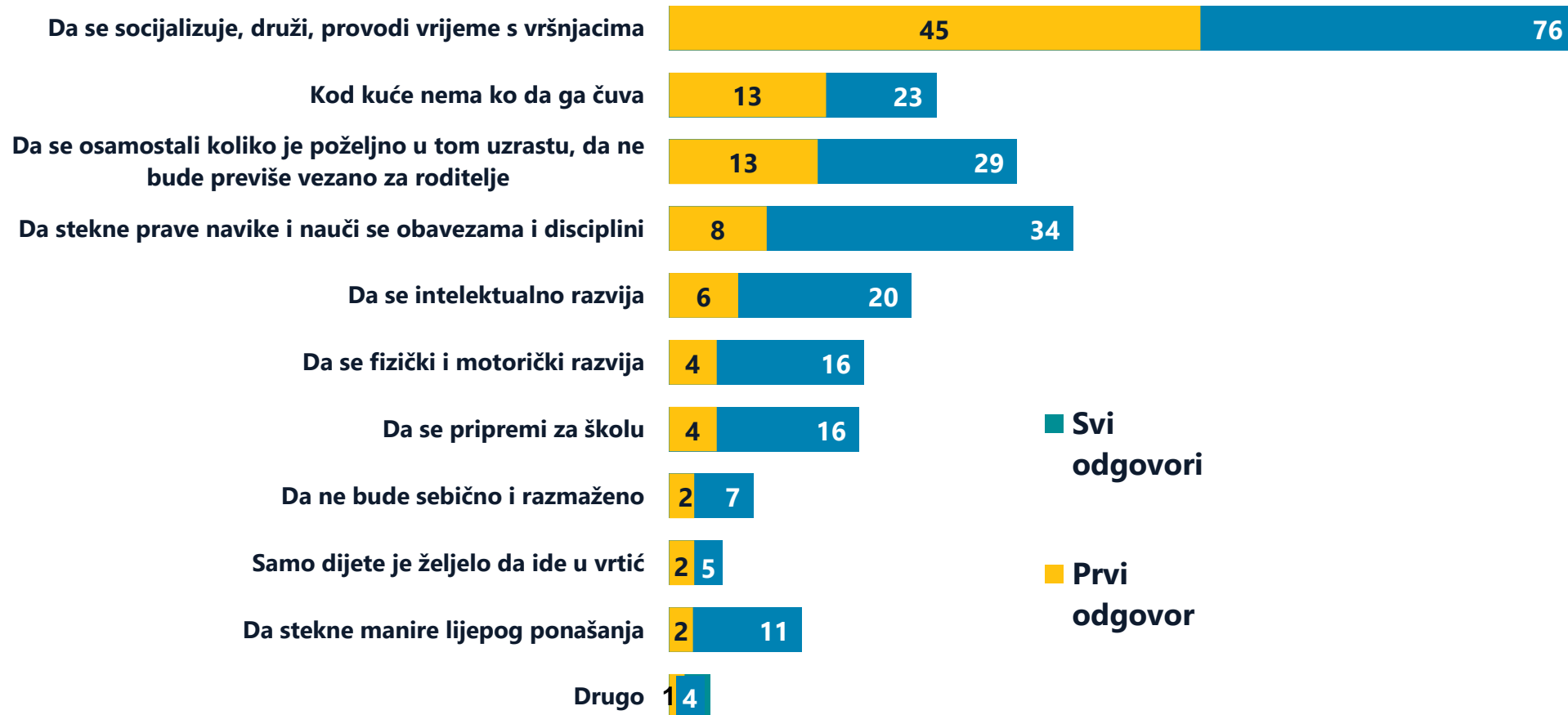
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

RAZLOZI ZA UPIS DJETETA U VRTIĆ

Socijalizacija i druženje s vršnjacima je ubjedljivo najvažniji razlog zbog koga su roditelji/staratelji upisali dijete u vrtić. Za gotovo polovinu roditelja/staratelja ovo je glavni motiv (45%), a za čak 76% jedan od tri glavna povoda. Među ostalim razlozima, koji se pominju znatno rjeđe, ističu se želja da dijete stekne prave navike i nauči se obavezama (34%), da se osamostali koliko je poželjno (29%) i objektivna situacija da kod kuće nema ko da ga čuva (23%).

Podaci su u %

Zbog čega ste upisali dijete u vrtić/jaslice? Molim Vas izaberite tri glavna razloga počevši od najvažnijeg.
Baza: Roditelji/staratelji čije je dijete upisano u vrtić, N = 581

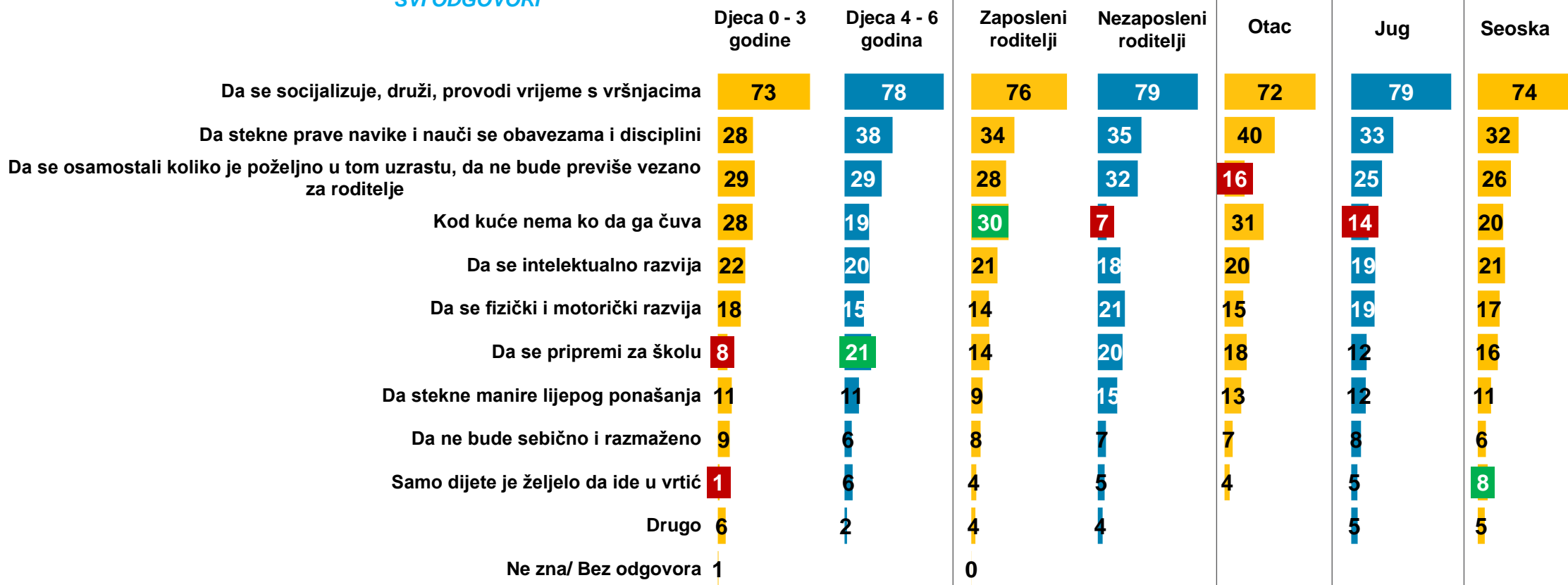
RAZLOZI ZA UPIS DJETETA U VRTIĆ

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Bez izuzetka, sve sociodemografske kategorije roditelja/staratelja slažu se da je socijalizacija ključni razlog zbog koga je njihovo dijete krenulo u vrtić. Očekivano, zaposleni roditelji češće od ostalih navode da dijete, jednostavno, kod kuće nema ko da čuva. U odnosu na roditelje djece mlađeg uzrasta, oni čije dijete ima između 4 i 6 godina u većoj mjeri pominju pripreme za školu kao motiv upisa u predškolsku ustanovu. Interesantno, roditelji iz ruralnih krajeva iznad prosjeka navode da je samo dijete željelo da krene u vrtić.

Podaci su u %

SVI ODGOVORI

Zbog čega ste upisali dijete u vrtić/jaslice? Molim Vas izaberite tri glavna razloga počevši od najvažnijeg.

Baza: Roditelji/ staratelji čije je dijete upisano u vrtić, N = 581

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Benefiti vrtića su prepoznati, ali upis zavisi i od drugih preduslova, posebno u ruralnim djelovima Sjevera Crne Gore

- U slučaju roditelja čija djeca idu u vrtić, odluka o upisivanju je išla dosta prirodno – **s praktične strane umanjila je logistiku po pitanju čuvanja djeteta, ali su prelomili već pomenuti razlozi poput mogućnosti da dijete uči nove stvari, stekne prve rutine i provodi vrijeme s vršnjacima u sigurnom okruženju, kao i da se privikne na to da ne mora biti stalno s roditeljima već može razvijati i sopstvenu samostalnost.** S obzirom na to da se radi o roditeljima koji žive u ruralnim djelovima sjevera Crne Gore, kao **ključni preduslovi istaknuti su finansije i prevoz, pa ako jedan od njih nije ispunjen, onda se šansa za odlazak u vrtić smanjuje. Treći je radno vrijeme,** jer roditelji moraju naći način da uklope odvođenje u vrtić i dovođenje iz vrtića s redovnim odlaskom na posao.
- Pored već pomenutih preduslova od kojih zavisi da li će dijete poći u vrtić ili ne (finansije, prevoz, radno vrijeme roditelja), u ovoj tački **u računicu ulaze i uslovi koji su u samom vrtiću, prije svega opremljenost, radno vrijeme vrtića, veličina grupa, cijena vrtića i karakter vaspitačica.** U tom pogledu se dolazak uživo i direktno uvjeravanje u uslove vrtića opaža kao superiorno u odnosu na internet i telefonsko raspitivanje. Ukoliko su svi uslovi koji su roditeljima važni ispunjeni (a u ovoj grupi svakako jesu, jer su djeca upisana u vrtić), prelazi se na finalni dogovor s djetetom i dolazak u vrtić. **Po ocjeni nekih roditelja, ispunjenje preduslova (finansije, prevoz, kompatibilno radno vrijeme roditelja) važnije je i ima veću težinu od uslova u vrtiću kad je u pitanju donošenje odluke, pa se djeca upisuju i ako djeluje da nešto od uslova u samom vrtiću nije ispunjeno (posebno opremljenost).** Problemi koji u vrtiću mogu nastati rješavaju se „u hodu“.
- Kad su u pitanju roditelji s više djece, pravilo je da se cijela procedura olakšava sa svakim novim djetetom, ne samo usljed većeg iskustva koje roditelji vremenom steknu, nego i zbog starije djece koja prenose svoja iskustva mlađoj, što rezultira time da mlađa djeca žele da krenu u vrtić kako bi i ona mogla da dožive to o čemu starija prenose. **Sličan trend je prisutan i u romskoj i egipćanskoj populaciji.**

Upoznatost roditelja s mogućnostima vrtića, udaljenost i lična dokumentacija istaknuti su kao ključni činioci za upis romske i egipćanske djece u vrtić

- Iz ugla predstavnika NVO koji ima iskustva s obrazovanjem djece iz ranjivih grupa, u slučaju romske i egipćanske djece **najviše se ističu sljedeći faktori prilikom razmišljanja o upisu u vrtić** (ne računajući očigledan razlog koronavirusa):
 1. **Upoznatost roditelja s mogućnostima odlaska u vrtić** – kao ključni faktor su istaknuti roditelji, tj. njihova upoznatost s prednostima odlaska u vrtić i koliko je važna uloga pripreme pred odlazak u školu. Dosta je u prethodnom periodu učinjeno na povećanju svijesti roditelja u ovom pogledu, između ostalog i usljed aktivne kampanje gdje su oni dovođeni u vrtiće da se uvjere u to što sve vrtić donosi, poput zdravstvene njege, raznovrsnih obroka, pripreme za školu, bezbjednog okruženja itd. Pritom, vrtići su za romsku i egipćansku populaciju besplatni, što ima cilj da olakša odluku o upisu.
 2. **Udaljenost od vrtića** – s obzirom na to da romske i egipćanske porodice generalno rijetko kad imaju mogućnost da svoju djecu prevoze u vrtić, **što je vrtić udaljeniji od mjesta gdje oni žive, to je manja šansa da će djeca ići u vrtić**. Postojanje organizovanog prevoza djece postoji u nekim opštinama, ali ono generalno zavisi od budžeta. Tamo gdje postoji organizovani prevoz djece u školu često je pridodat prevoz djece u vrtić istim prevoznim sredstvom.
 3. **Lična dokumentacija** – treći bitan momenat koji se tiče toga da li će djeca ići u vrtić je vezan i za to da li je porodica prijavljena i postoji li u sistemu opštine gdje bi djeca pohađala vrtić. Jednostavno, **usljed relativno čestih selidbi dešava se da lična dokumentacija nije riješena pa upis ne može biti adekvatno procesuiran, tj. zakonski zaveden.**

CITATI

Pa što znam, taj dan kad krećemo upoznamo. Nijesmo nešto mnogo gledali unaprijed, a vremenom se kasnije vidi i (po) ponašanj(u)...djetet(a) koliko je to uspješno. Može da bude u početku neki problem, stinica, to se odmah riješi i to je to. Do sad nije bilo problema, sve je super. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Pa znate kako, ja imam četiri ćerke. Ova prva je bila malo neću... poslije kad smo išli za nju povedemo i ovu drugu, pa je onda ona jedva čekala da ide i da se igra. Tako da je jedno drugo povuklo. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Najprije zbog posla nas roditelja, da ne bi(smo) morali da ih vodimo kod babe i dede stalno. Nekome je i daleko. Vrtić nam je najbolje rješenje, nikom ni hvala ni doviđenja ni prijatno. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

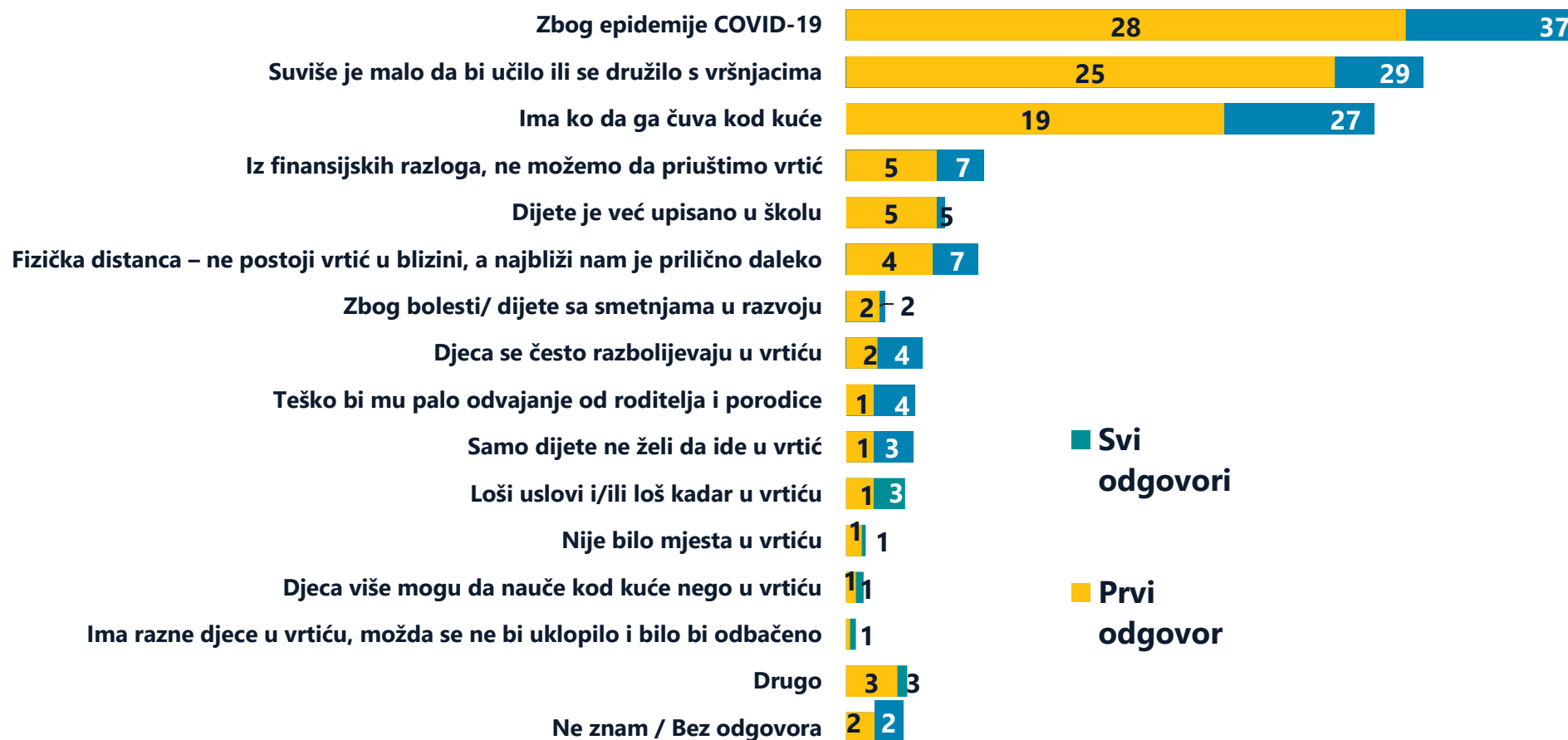
Znaš kako, svi prave cijene kako njima odgovara. Radnička klasa ima mnogo malu platu. Oderu te za 200 do 300 eur mjesečno. Treba da se napravi cijena, kako bi mogli svi da imaju jednake uslove za jednaku djecu. Uglavnom za djecu koja ne idu u vrtić, problem su finansije. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Jeste, to je socijalizacija, da se druži. Moja djeca... gdje ja živim nema male djece, možda je tu 11, 12 godina curica, ostali su sve veliki. Dijete mora da ima socijalizaciju. Čak vrtić je meni udaljen 10 km i ja vozim oboje, ostavljam (ih) do 11 h u poludnevni i mnogo su drugačija djeca kući i nauče svašta nešto. Mnogo je bitan vrtić ko može. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

RAZLOZI ZBOG KOJIH DIJETE NIJE UPISANO U VRTIĆ

Oni čije dijete nije upisano u vrtić najprije ističu da je krivac za to aktuelna epidemija (28% glavni razlog, 37% jedan od tri glavna razloga). Slijedi stav da je dijete suviše malo da bi učilo i družilo se s vršnjacima (25% glavni razlog, 29% jedan od tri glavna razloga), a potom da ima ko da ga čuva kod kuće (19% glavni razlog, 27% jedan od tri glavna razloga).

Podaci su u %

Zbog čega Vaše dijete nije upisano u vrtić/jaslice? Molim Vas izaberite tri glavna razloga počevši od najvažnijeg.
Baza: Roditelji/ staratelji čije dijete nije upisano u vrtić, N = 421

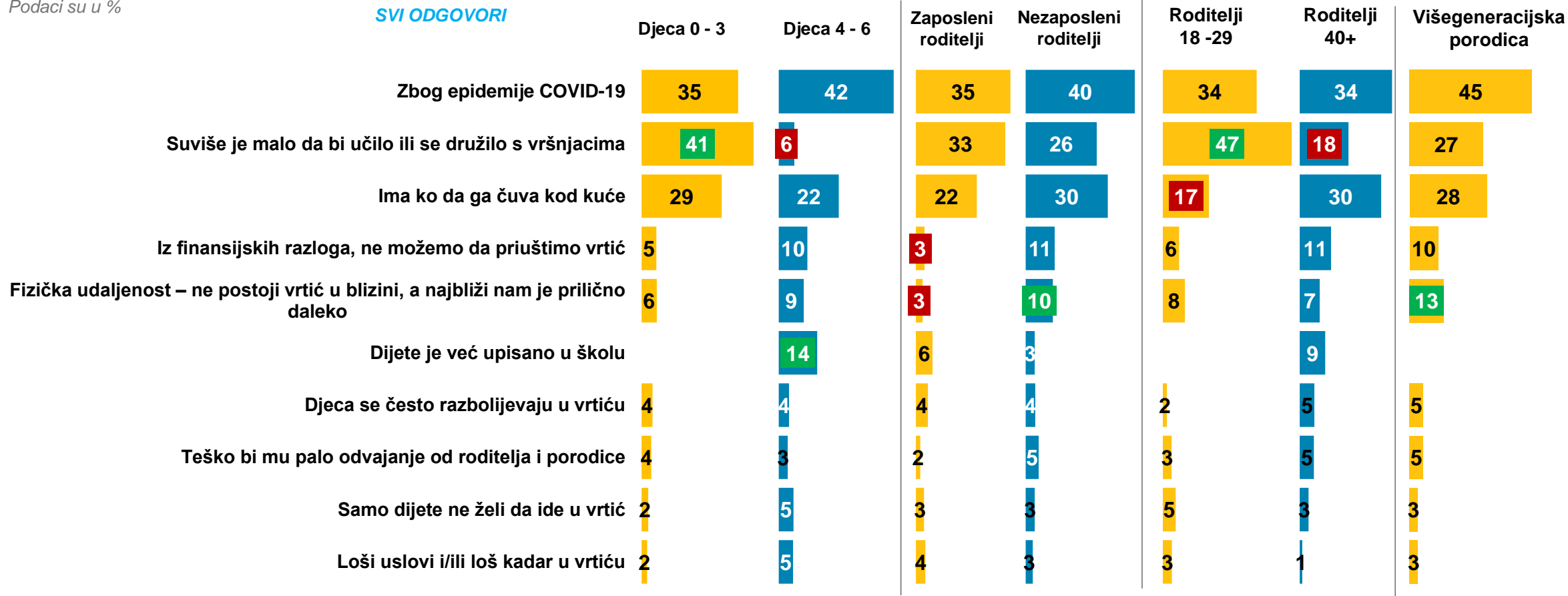
RAZLOZI ZBOG KOJIH DIJETE NIJE UPISANO U VRTIĆ

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Najmlađa grupa roditelja/staratelja (18–29 godina) i oni s djecom mlađeg predškolskog uzrasta (0–3 godine) češće od prosjeka navode da je dijete suviše malo da bi pohađalo vrtić. Nezaposleni i članovi višegeneracijskih porodica pak u većoj mjeri ističu da ih je fizička udaljenost omela da upišu dijete u vrtić. Očekivano, roditelji starijih predškolaca (4–6 godina) češće od ostalih napominju da je dijete već upisano u školu.

Podaci su u %

SVI ODGOVORI

Zbog čega Vaše dijete nije upisano u vrtić/jaslice? Molim Vas izaberite tri glavna razloga počevši od najvažnijeg.

Baza: Roditelji/staratelji čije dijete nije upisano u vrtić, N = 421

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

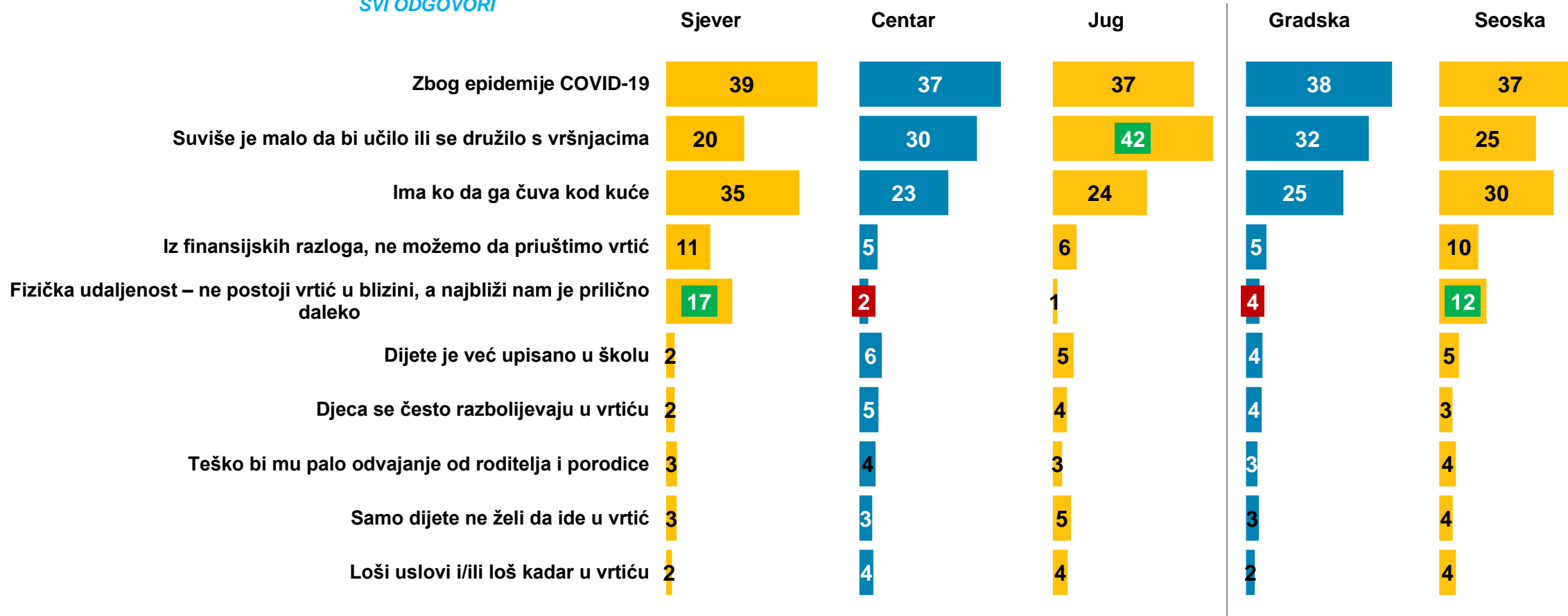
RAZLOZI ZBOG KOJIH DIJETE NIJE UPISANO U VRTIĆ

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Kao barijeru za upis djeteta u predškolsku ustanovu, i roditelji iz Južnog regiona zemlje iznad prosječno pominju da je dijete suviše malo da bi učilo i družilo se s vršnjacima, a oni sa Sjevera i iz ruralnih krajeva posebno često navode udaljenost vrtića.

Podaci su u %

SVI ODGOVORI

Zbog čega Vaše dijete nije upisano u vrtić/jaslice? Molim Vas izaberite tri glavna razloga počevši od najvažnijeg.

Baza: Roditelji/staratelji čije dijete nije upisano u vrtić, N = 421

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

INTERVJU I FOKUS GRUPE

Pored pandemije uzrokovane COVID-om-19, problematične su i finansije i prevoz, dok je za roditelje djece sa smetnjama u razvoju ključan manjak asistenata

- **Kad se uzmu u obzir djeca koji ne idu u vrtić, deklarativno je jednoglasni razlog korona virus** – odluka je da se djeca ne izlažu virusu dok se pandemija ne zaustavi. Izabrani ljekari koji prate fizički razvoj djece ovdje su takođe imali bitnu ulogu, jer su dodatno savjetovali ove roditelje da smanje rizik izlaganja virusu na minimum da bi zaštitili i djecu i sebe. Opšta ocjena je da bi se drugi potencijalni problemi na neki način prevazišli da pandemija nije na snazi.
- **Drugi razlog je finansijske prirode** – s obzirom na to da su neki od ovih roditelja bez sigurnih primanja, koronavirus je uslovio da se njihovo finansijsko stanje dodatno pogorša, pa je manjak finansija kompenzovan time što su u mogućnosti da više vremena provode kod kuće, a djeca su svakako pod nadzorom odraslih osoba.
- **Treći razlog je prevoz.** S obzirom na to da svakodnevno odvoženje djece u vrtić predstavlja još jedan vid troška (posebno ako ne postoje drugi razlozi za svakodnevno korišćenje automobila ili ako je lokacija vrtića u neskladu s lokacijom radnog mjesta), tim roditeljima je isplativije i s te strane da djeca ostanu kod kuće, kako finansijski, tako i vremenski. Pritom, ne posjeduju svi roditelji automobil i stoga ne mogu ni da računaju na taj vid prevoza.
- **Iz perspektive roditelja koji ima dijete sa smetnjama u razvoju (cerebralna paraliza), vrtić jednostavno nije bio opcija kako zbog slabijih uslova, tako i zbog same prirode potreba koje dijete ima.** To ne znači da nije uzet u razmatranje. S teorijske strane, vrtić je doživljen pozitivno iz ugla plana i programa, ali primjenjivost onoga što je napisano u njima daleko je od realizacije, kako iz ugla uslova koje trenutno nudi, tako i iz ugla kvalifikacija regularnog osoblja vrtića za adekvatan rad s djecom koja imaju smetnje u razvoju. **Konkretno, najveći problem iz ugla vrtića je nedostatak asistenata koji bi mogli biti isključivo uz dijete tokom boravka u vrtiću.** Trenutna situacija je takva da je trenutni odnos asistenata na djecu sa smetnjama u razvoju ovog tipa 1 prema 3, što nije dovoljno dobro, jer je nivo smetnje takav da je potrebna konstantna pažnja.

CITATI

Nijesmo svi u mogućnosti da sva djeca pohađaju. Najbolje bi bilo da mogu sva djeca da idu... ali teško. Neko radi, neko ne radi. Ti finansijski uslovi su najčešće razlog što djeca ne pohađaju. - *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

Ja sam sa izabranim ljekarom našim, tj. njegovom doktorkom, mi smo inače kućni prijatelji, tako da mi je ona predložila dok sve ovo ne prođe da se dijete ne izlaže riziku, jer su oni najveći prenosioci, a mi imamo i starijih ukućana, tako da je to jedini razlog što on nije išao. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

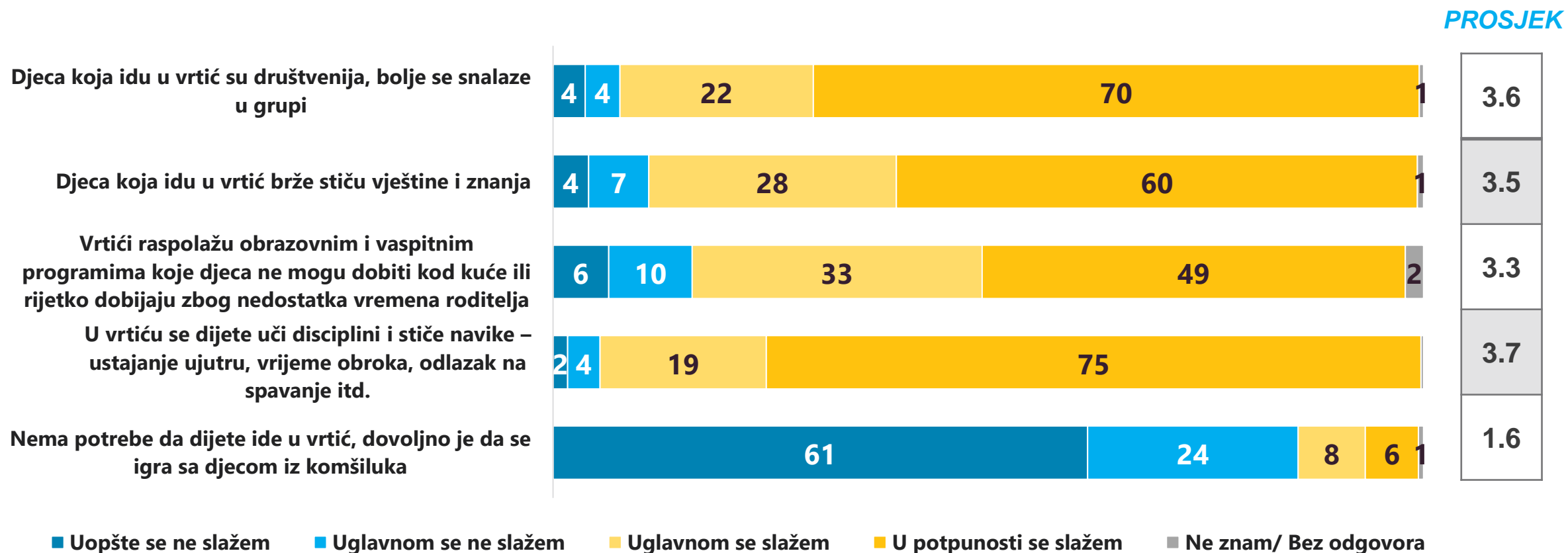
Znate kako, oni su na priču... ja vam kažem, oni imaju odličnu strategiju. Taj program oni imaju savršen, ali kad se program ne sprovode u djelo... Tu ta djeca dobijaju asistenta, ali ne može svako dijete da dobije asistenta svog, nego jedan asistent a troje djece. A znate li šta je troje djece na jednog asistenta. Ja ne krivim asistenta, taj asistent treba da bude svemoguć da na tri strane bude. Ne možete troje djece zdravo, pravo sačuvati a ne takvu. – *Roditelj djeteta koje ima smetnje u razvoju*

Mi smo dobili negdje taj pravilnik, tad kad sam ja dobila od opštinske komisije. Ona je trebala da dobije asistenta i da joj se prilagodi... Ja ne znam kako se tačno kaže ali da joj se daju sredstva za igru, te kao svilene marame, za tu finu motoriku. Sve je to bilo fino na papiru, da se 50% toga primijenilo u praksi, bilo bi idealno i išla bi u vrtić, ali prosto ne. Vaspitačice se ne trude previše da prilagode šta se uči i radi s tom djecom, lakše im je i pomaziti i pomilovati i poljubiti nego cijeli dan učiti ovo je plava boja, nebo je plavo. – *Roditelj djeteta koje ima smetnje u razvoju*

Samo taj razlog definitivno [COVID-19], sve ostalo bi se prevazišlo. I taj put i sve što ide uz to, ali... koliko vrtić donosi dobra, vrijedi. Sve bi se moglo organizovati da nije te korone. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

ZNAČAJ I PREDNOST VRTIĆA

Rezultati istraživanja sugerišu da, bez obzira na to da li je njihovo dijete upisano u vrtić ili ne, roditelji/staratelji u Crnoj Gori prepoznaju značaj i prednosti predškolskih ustanova. Tako ih se 94% slaže da dijete u vrtiću stiče navike i uči se disciplini, 92% vjeruje da su djeca koja idu u vrtić društvenija i snalažljivija u grupi, a 88% smatra da vrtić doprinosi i intelektualnom i motoričkom razvoju pa djeca koja ga pohađaju brže stiču znanja i vještine. Takođe, velika većina ne spori da vrtići raspolažu programima koje djeca rijetko mogu dobiti kod kuće (82%). Raduje i činjenica da čak 85% roditelja/staratelja smatra korisnim da dijete pohađa vrtić bez obzira na to što kod kuće ima priliku da se igra i provodi vrijeme sa djecom iz okruženja, komšiluka.

Koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama o predškolskom obrazovanju?

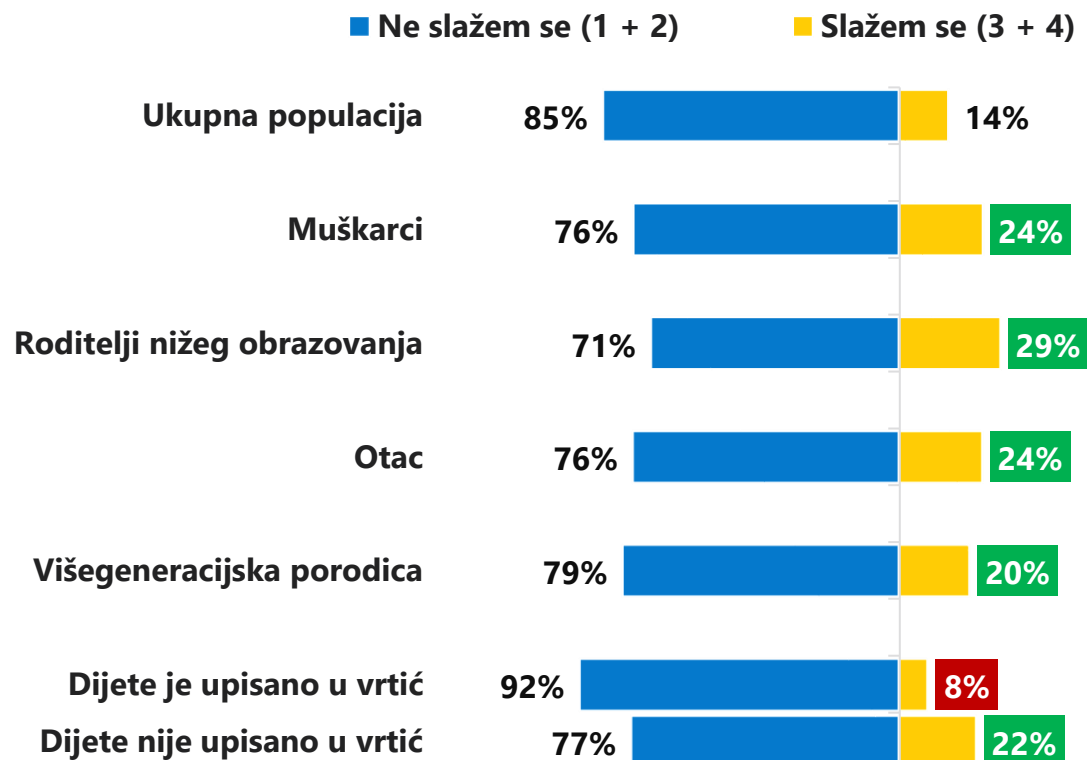
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

ZNAČAJ I PREDNOST VRTIĆA

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Statistički značajne razlike zabilježene su jedino na pitanju da li ima potrebe da dijete ide u vrtić ili je dovoljno da se druži s djecom iz komšiluka. Tako u poređenju s ukupnom populacijom, muškarci generalno, očevi, roditelji nižeg obrazovanja, oni koji žive u višegeneracijskim porodicama i čije dijete nije upisano u vrtić, daleko češće iznose stav da vrtić nije neophodan.

Nema potrebe da dijete ide u vrtić, dovoljno je da se igra sa djecom iz komšiluka

Koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama o predškolskom obrazovanju?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

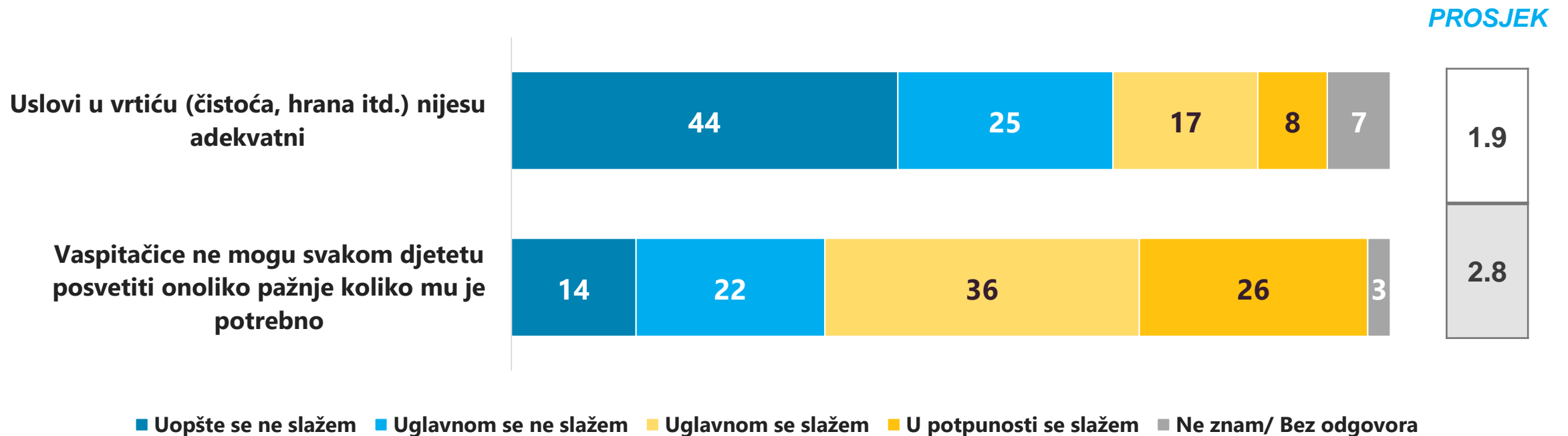
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

USLOVI U VRTIĆU

Sedam od deset roditelja/staratelja nalazi da su uslovi, poput čistoće i hrane, u njima obližnjim vrtićima adekvatni. S druge strane, šest od deset vjeruje da vaspitači ipak ne mogu svakom djetetu da pruže onoliko pažnje koliko mu je potrebno.

Podaci su u %

Razmišljajući o vrtićima u Vašoj blizini, koliko se slažete s narednim tvrdnjama?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

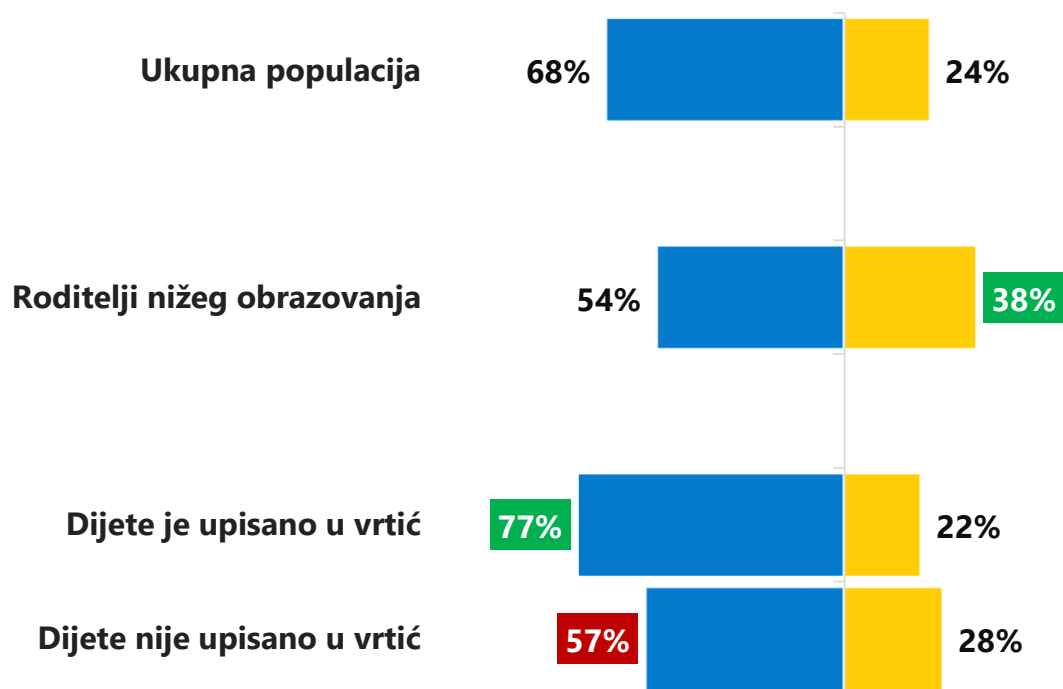
USLOVI U VRTIĆU

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Roditelji nižeg stepena obrazovanja i oni čije dijete nije upisano u vrtić, češće od ostalih izražavaju sumnju u adekvatnost uslova u vrtiću, dok su muškarci generalno i očevi skeptičniji da vaspitači svakom djetetu mogu posvetiti onoliko vremena koliko mu je potrebno.

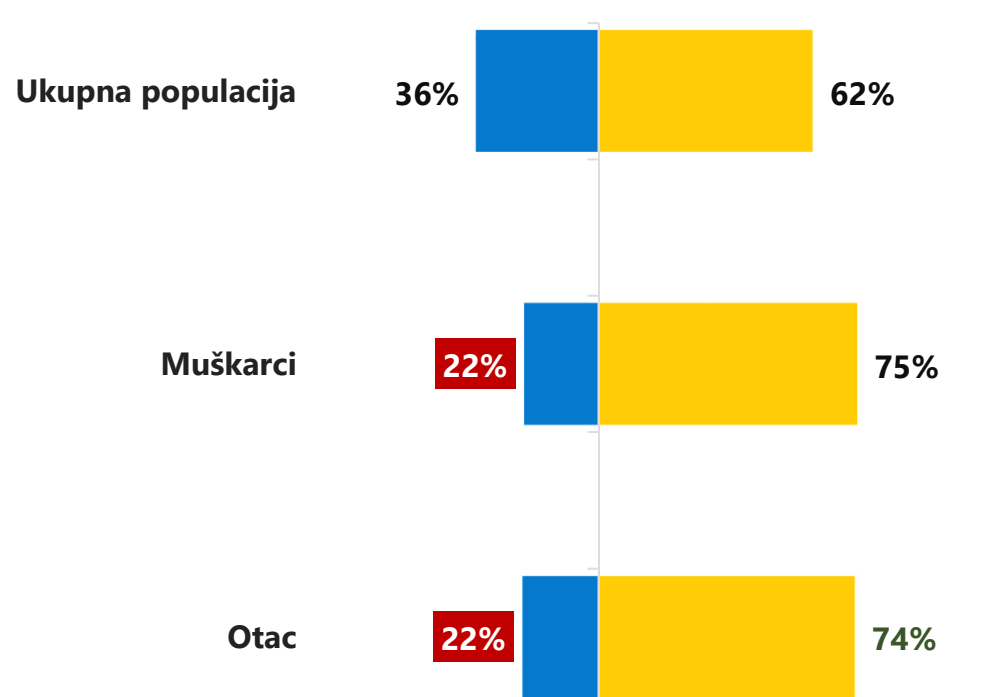
Uslovi u vrtiću (čistoća, hrana itd.)
nijesu adekvatni

■ Ne slažem se (1 + 2) ■ Slažem se (3 + 4)

Vaspitačice ne mogu svakom djetetu posvetiti
onoliko pažnje koliko mu je potrebno

■ Ne slažem se (1 + 2) ■ Slažem se (3 + 4)

Visok nivo zadovoljstva uslovima, može se dodatno poraditi na opremljenosti

- **Zadovoljstvo vrtićima veoma je visoko među onim roditeljima čija djeca pohađaju vrtić** – spontano je izraženo u procentima kao 90% od mogućih 100%. Opšti konsenzus je da je do 100% potrebno da vrtići budu bolje opremljeni, prije svega u domenu igračaka i opšte higijene, za koje se vjeruje da iako nijesu na niskom nivou, imaju prostora za poboljšanje.
- **Veliko zadovoljstvo prisutno je u pogledu osoblja vrtića i njihovog angažmana, posebno vaspitačica** – da je njihov pristup požrtvovan i profesionalan, da insistiraju na otvorenoj komunikaciji s roditeljima, aktivne su na viber grupama, kao i da imaju jasan raspored aktivnosti s djecom koji je pritom veoma raznovrstan. **Kao primjeri su izdvojeni crtanje na različite teme, učenje o saobraćaju, životinjama, prirodi**, mada po priznanju samih roditelja njihovo interesovanje vezano za konkretne dječije aktivnosti nije pretjerano izraženo, posebno zato kad vide da su djeca zadovoljna i da im je zabavno. S obzirom na to da se mahom radi o novim ili renoviranim vrtićima, vaspitačice koje rade s djecom takođe mahom pripadaju mlađoj generaciji, što je naišlo na pozitivne reakcije, jer je procjena da one pokazuju veliko interesovanje prema djeci i ulažu mnogo energije u animaciju – **pristup učenju je moderan**.
- Još jedan posebno izdvojen benefit je **raznovrsnost ishrane** – ne samo što su djeca generalno zadovoljna kvalitetom hrane, nego postoje svjedočenja da jedu i ono što kod kuće inače ne bi. Uglavnom postoji jasno unaprijed određen plan ishrane na dvonedjeljnom nivou, što je pozdravljeno, jer daje roditeljima mogućnost da prilagode i planiraju ishranu kod kuće. **Socijalizacija se i u ovom slučaju ističe kao pozitivan dio iskustva u vrtiću, upravo zbog „oslobađanja“ i navikavanja na suživot s drugom djecom, posebno kad bude došlo vrijeme za školu**. Jednostavno, primijetni su pomak i razlika u ponašanju djece u odnosu na period prije vrtića – dosta su smirenija, zadovoljnija usljed razvovrsnih aktivnosti i ispoljavaju viši nivo strukture u ponašanju.

CITATI

Uglavnom sad je mlađa populacija vaspitačica, 100% sigurne i ispravne i stvarno lijepo vode računa o djeci, i paze djecu, tako da imaju od mene 100% podršku. Rekla sam i prije da su nam vaspitačice super, rade sa njima, glume, animiraju na sve moguće načine. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Kod nas djeca jedu u vrtiću doručak, ručak, užinu. Stalno kad ih uzimam pa pitam kakvi su bili, kažu, spavali su, jeli su i tražili repetu. To je ko da znam da im je fino. Znam da imaju finu hranu baš, i od ranije a i sad, kuvanje, ima lista za dvije nedjelje. I čitala sam, zadovoljna sam, neki možda ni kući nemaju takvu hranu, raznovrsno. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Što se mene tiče to je druženje s djecom, upoznavanje djeteta da se oslobodi. To je nešto najbolje za svu djecu, da se oslobodi. Zamisli dijete koje ne ide u vrtić i krene u odjeljenje gdje ima 30 đaka nepoznatih lica, a učiteljica, zamisli koji je to stres za to dijete. Ovako se kreće u društvo, igra se, puno lakše prihvati i školu i sve kroz život, nije povučeno, ugušeno. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Nema tepiha, to je čista učionica, škola je dala, pa su vaspitačice same donosile igračke, zavjese smo kupovale zajedno, znači osnovne stvari. Ako naša država nema za to, a hoće da djecu svu u vrtić... pa opremi prvo vrtiće da bi privukao. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Kod nas imamo grupe na viberu s vaspitačicama i onda nam one nedjeljno šalju teme, zadatke, i šalju nam slike. Pošto sad ne možemo... kad smo mogli mi da ulazimo u vrtić, bila je tabla i tu su bili zakačeni radovi djece, a sad zbog korone u tim grupama nam šalju video zapise, baš je fino. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

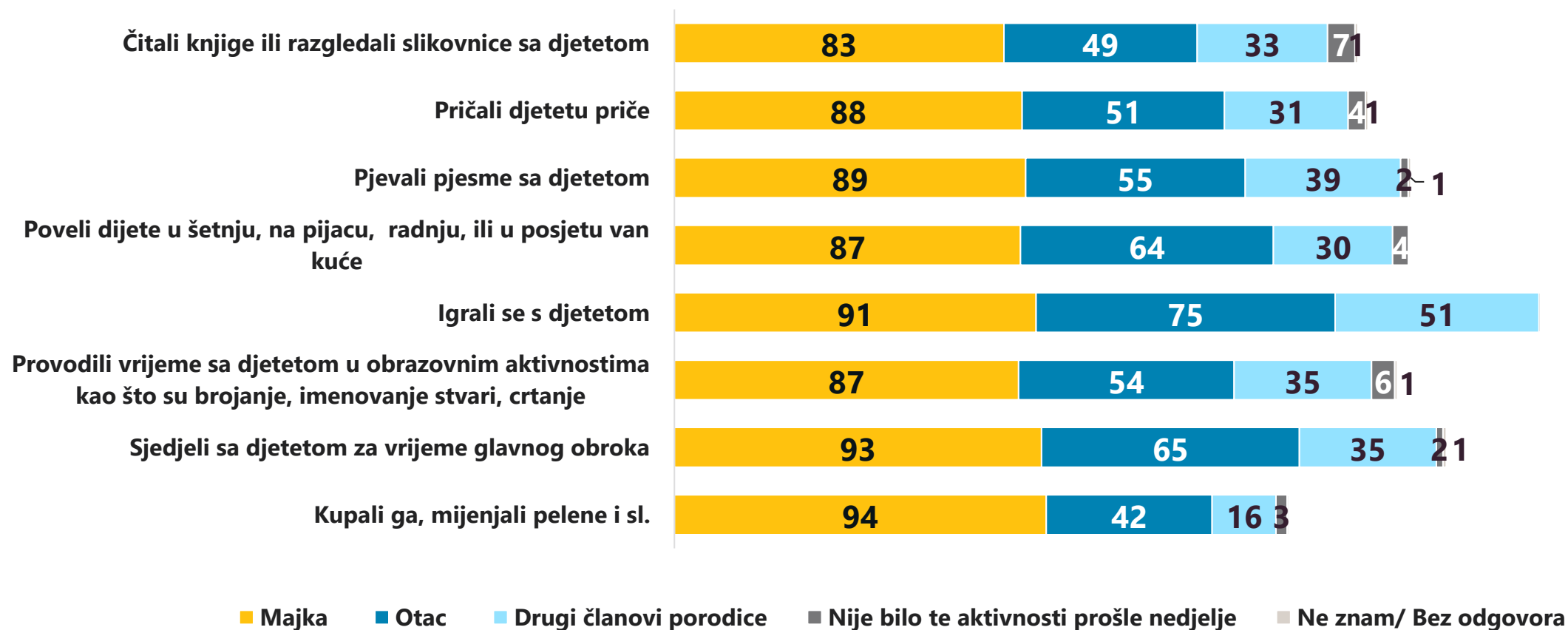
BRIGA UNUTAR PORODICE

AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

Već je na prvi pogled jasno da majke imaju glavnu ulogu u svim aktivnostima koje se tiču djeteta. Čini se da su očevi i ostali članovi porodice prije svega zaduženi za igranje s djetetom. Takođe, očevi objeđuju s djetetom i izvode ga napolje nešto češće nego što učestvuju u ostalim aktivnostima.

Podaci su u %

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

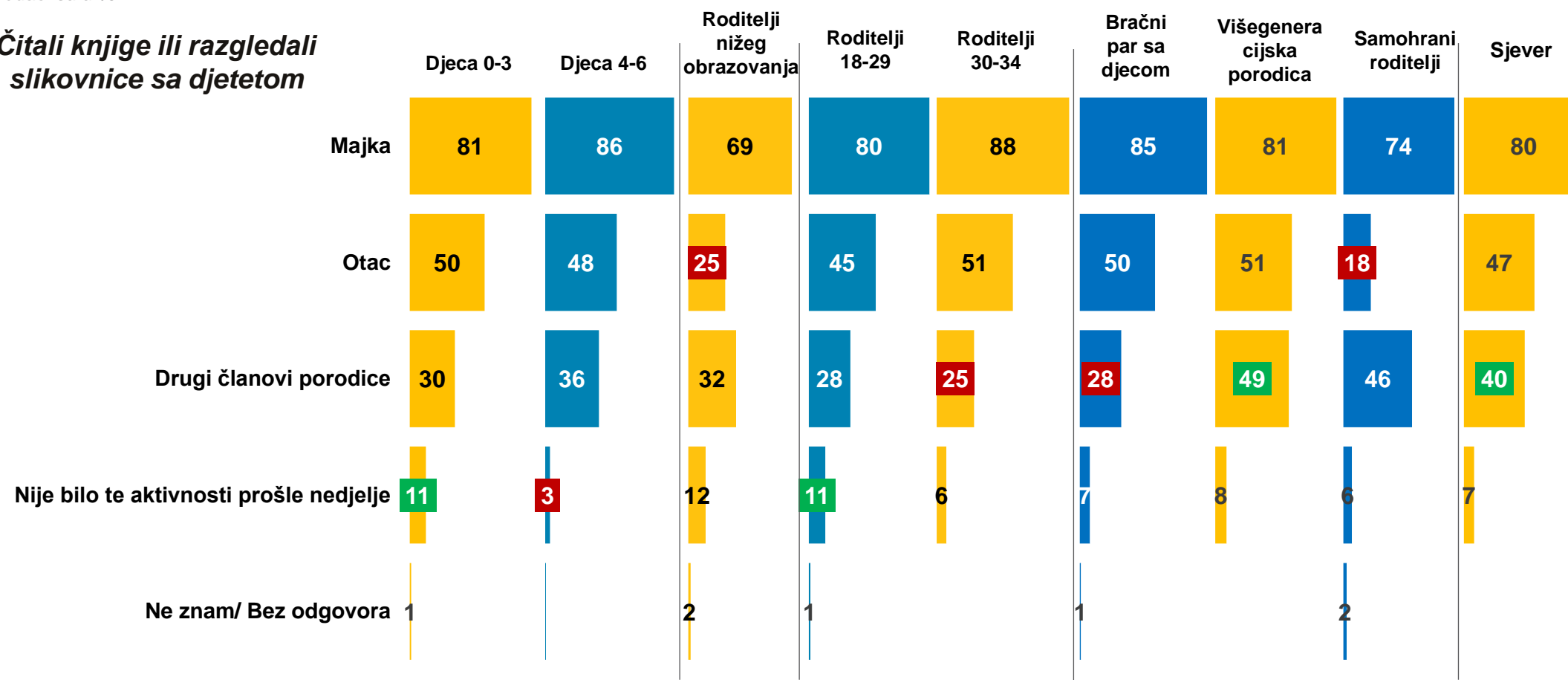
AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Samohrani roditelji i roditelji nižeg obrazovanja značajno rjeđe od prosjeka navode da je otac čitao knjige ili razgledao slikovnice s djetetom. U poređenju s ukupnom populacijom, ovom aktivnošću u višegeneracijskim porodicama i porodicama na Sjeveru u većoj mjeri se bave drugi članovi porodice.

Podaci su u %

Čitali knjige ili razgledali slikovnice sa djetetom

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

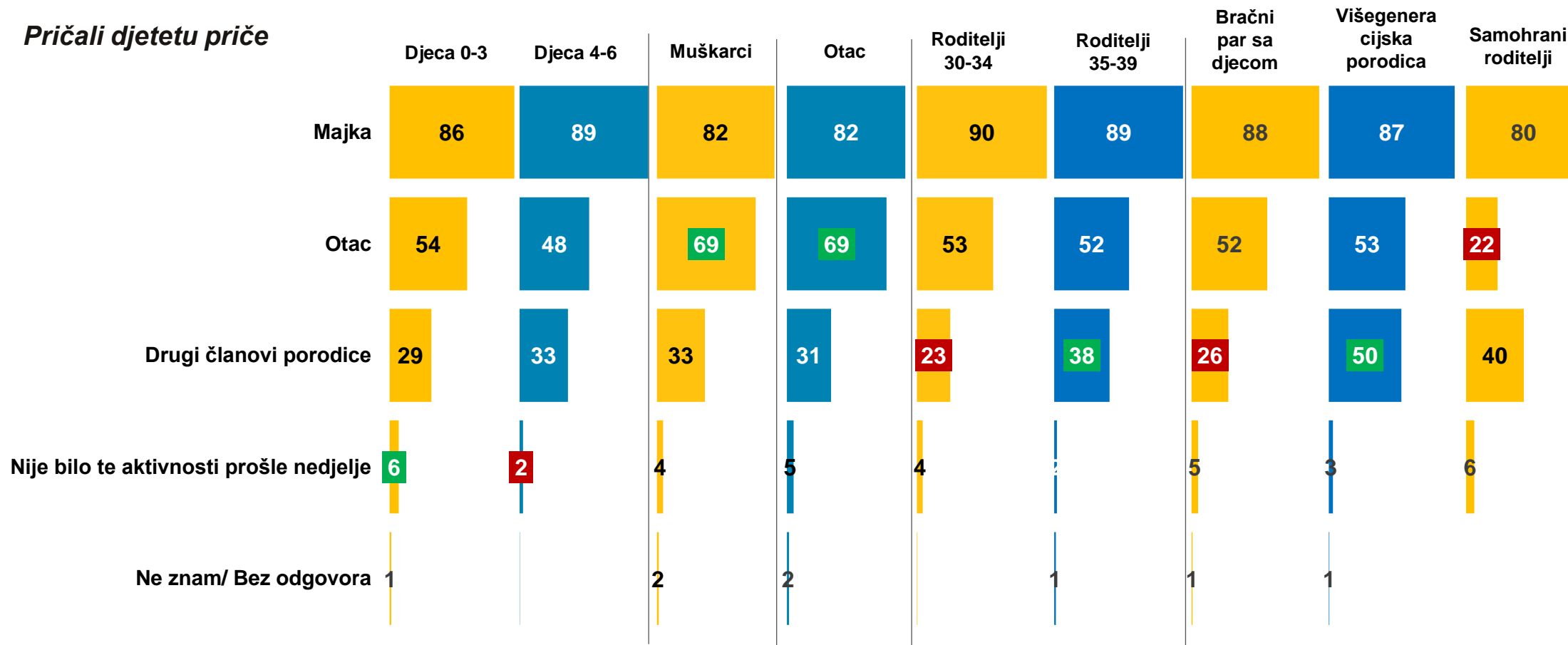
Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Muškarci generalno i očevi daleko češće od ostalih ističu da je upravo otac pričao djetetu priče. Roditelji/staratelji između 35 i 39 godina i članovi višegeneracijskih porodica u ovom kontekstu iznadprosječno navode ostale članove porodice.

Podaci su u %

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

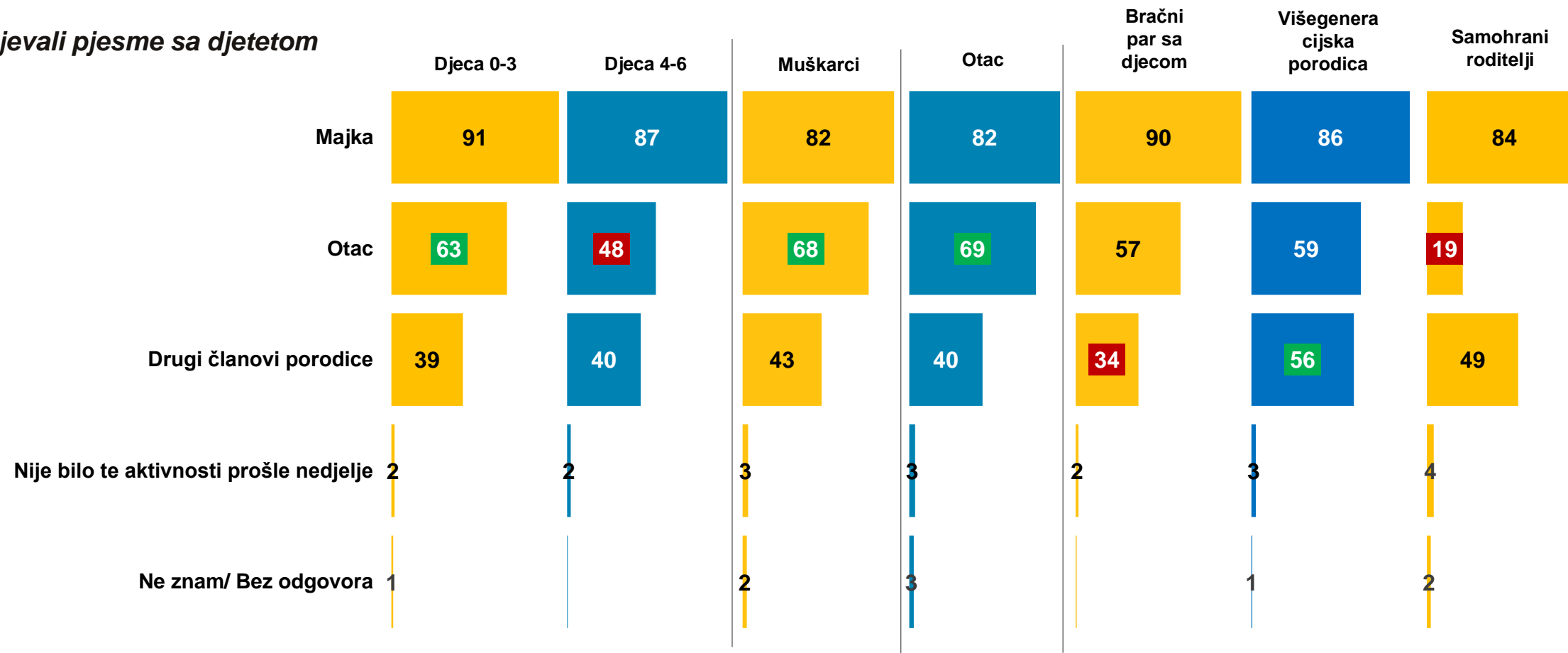
AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Uz roditelje/staratelje djece mlađeg uzrasta (0–3 godine), ponovo muškarci generalno i očevi češće navode da je otac pjevao pjesme s djetetom. Slično prethodnom nalazu, u višegeneracijskim porodicama u ovoj aktivnosti u većoj mjeri učestvuju drugi članovi porodice.

Podaci su u %

Pjevali pjesme sa djetetom

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

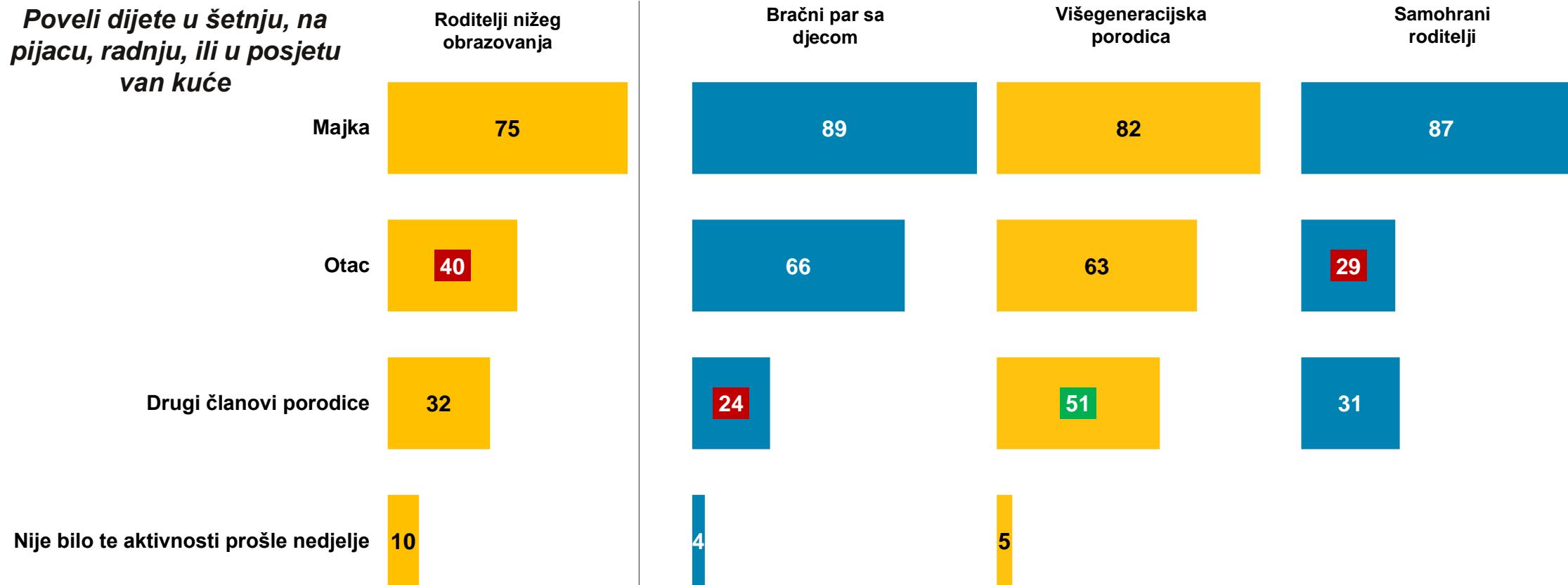
AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Od samohranih roditelja i roditelja/staratelja s osnovnom školom rjeđe se čuje da je otac taj koji je vodio dijete u šetnju ili bilo gdje van kuće. Još jednom se drugi članovi porodice u ovom kontekstu pominju češće od prosjeka među roditeljima koji žive u višegeneracijskim porodicama.

Podaci su u %

Poveli dijete u šetnju, na pijacu, radnju, ili u posjetu van kuće

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

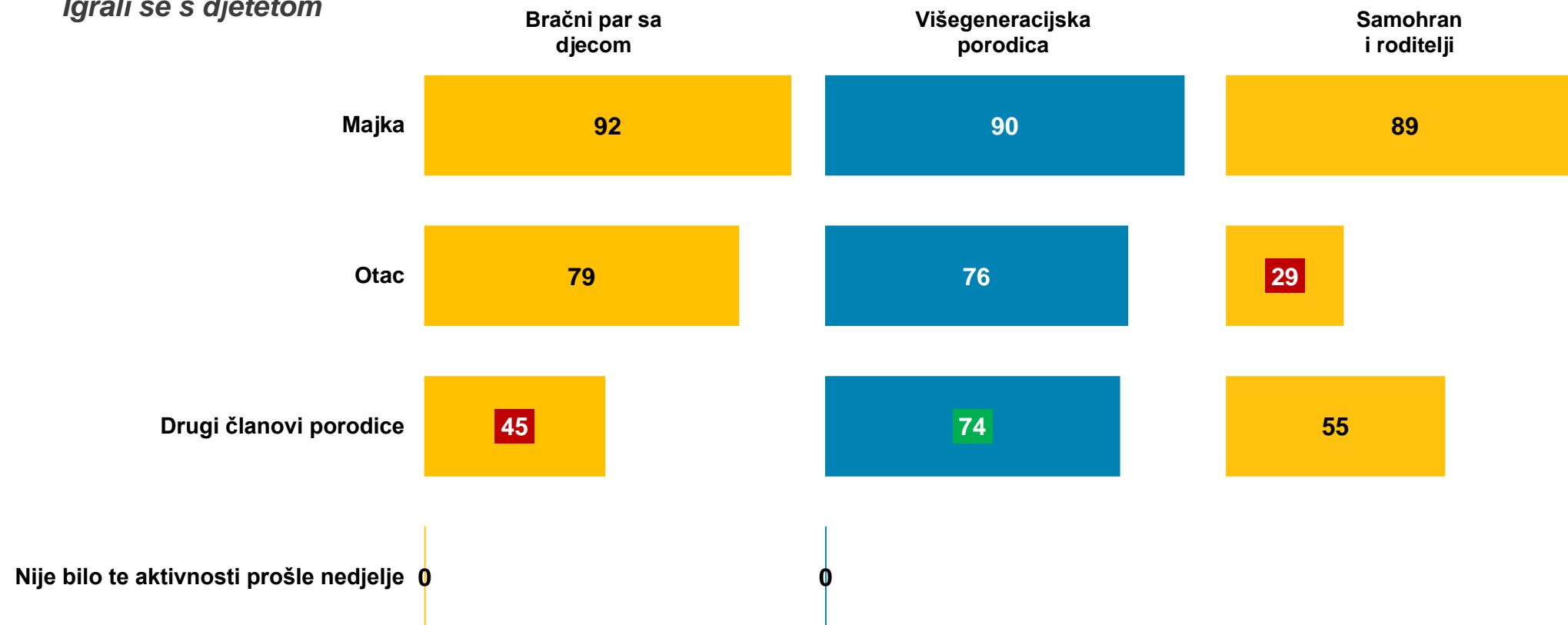
AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Ne iznenađuje činjenica da struktura domaćinstva pravi značajnu razliku i u slučaju igranja s djecom. Tako u višegeneracijskim porodicama to značajno češće čine ostali članovi porodice. Situacija je obrnuta među bračnim parovima s djecom.

Podaci su u %

Igrali se s djetetom

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

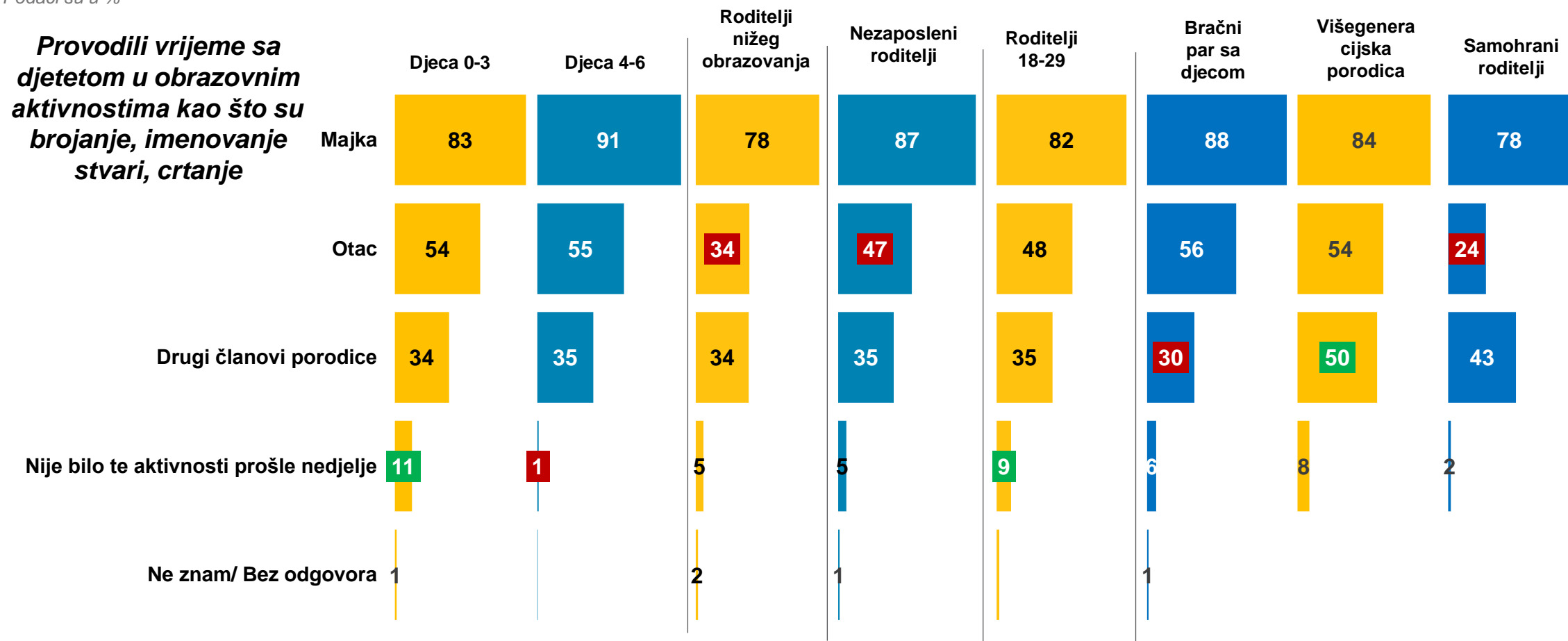
Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Nezaposleni, samohrani roditelji i roditelji nižeg obrazovanja, u manjoj mjeri nego ostali navode da se otac bavio različitim obrazovnim aktivnostima s djetetom. U višegeneracijskim porodicama češće nego u drugima, to čine ostali članovi porodice.

Podaci su u %

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

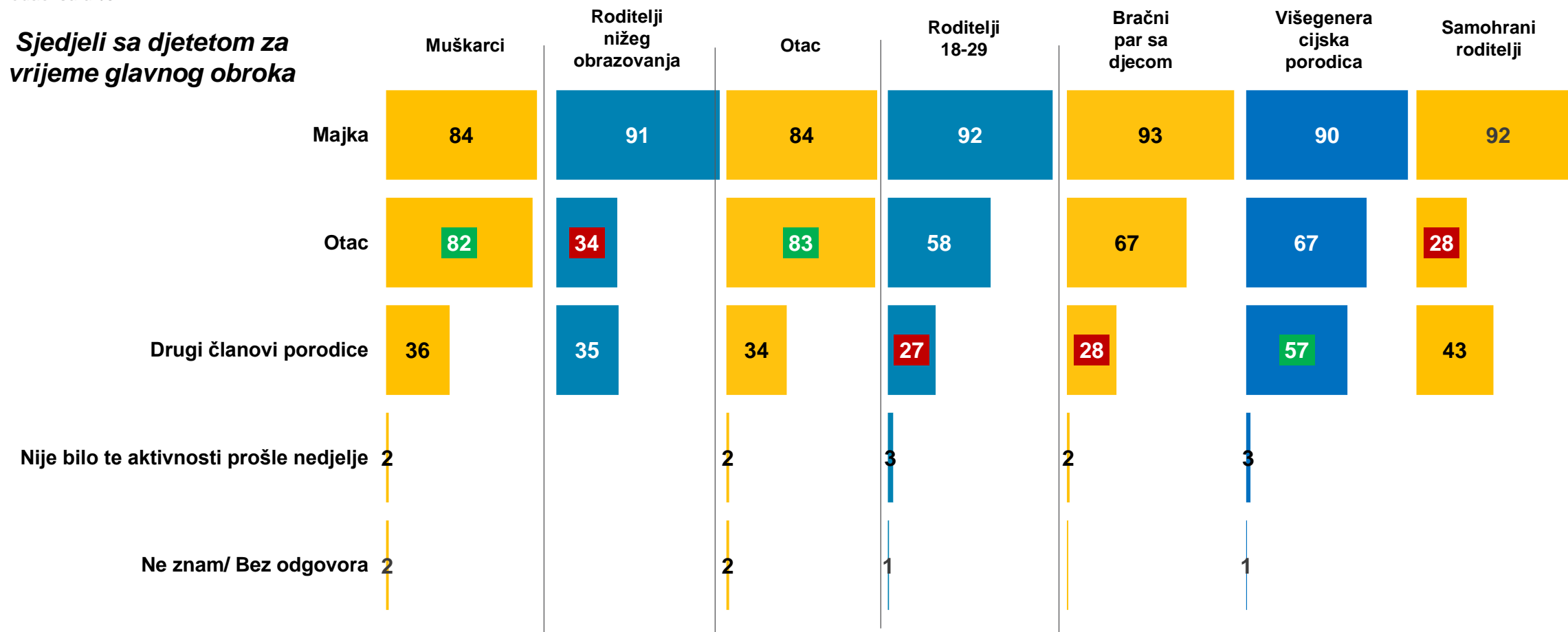
AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

U poređenju s prosjekom, muškarci generalno i očevi češće ističu da je otac bio prisutan za stolom zajedno s djetetom za vrijeme glavnog obroka. Istovremeno, samohrani i roditelji s osnovnom školom tvrde suprotno.

Podaci su u %

Sjedjeli sa djetetom za vrijeme glavnog obroka

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

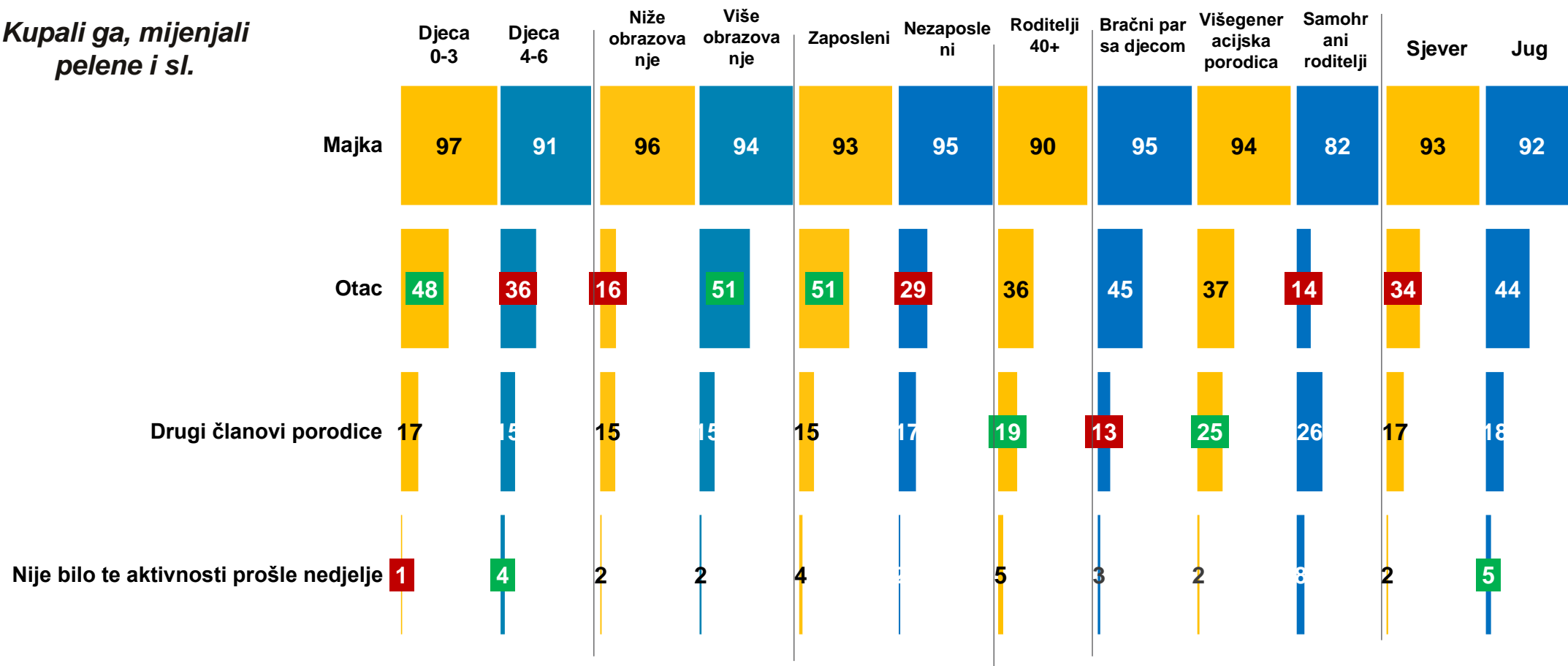
AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Zaposleni, visokoobrazovani i roditelji/staratelji djece od 0 do 3 godine češće od prosjeka navode da je otac kupao dijete ili mu mijenjao pelene. Suprotno mišljenje imaju nezaposleni, niže obrazovani, roditelji starijih predškolaca i oni sa Sjevera.

Podaci su u %

Kupali ga, mijenjali pelene i sl.

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

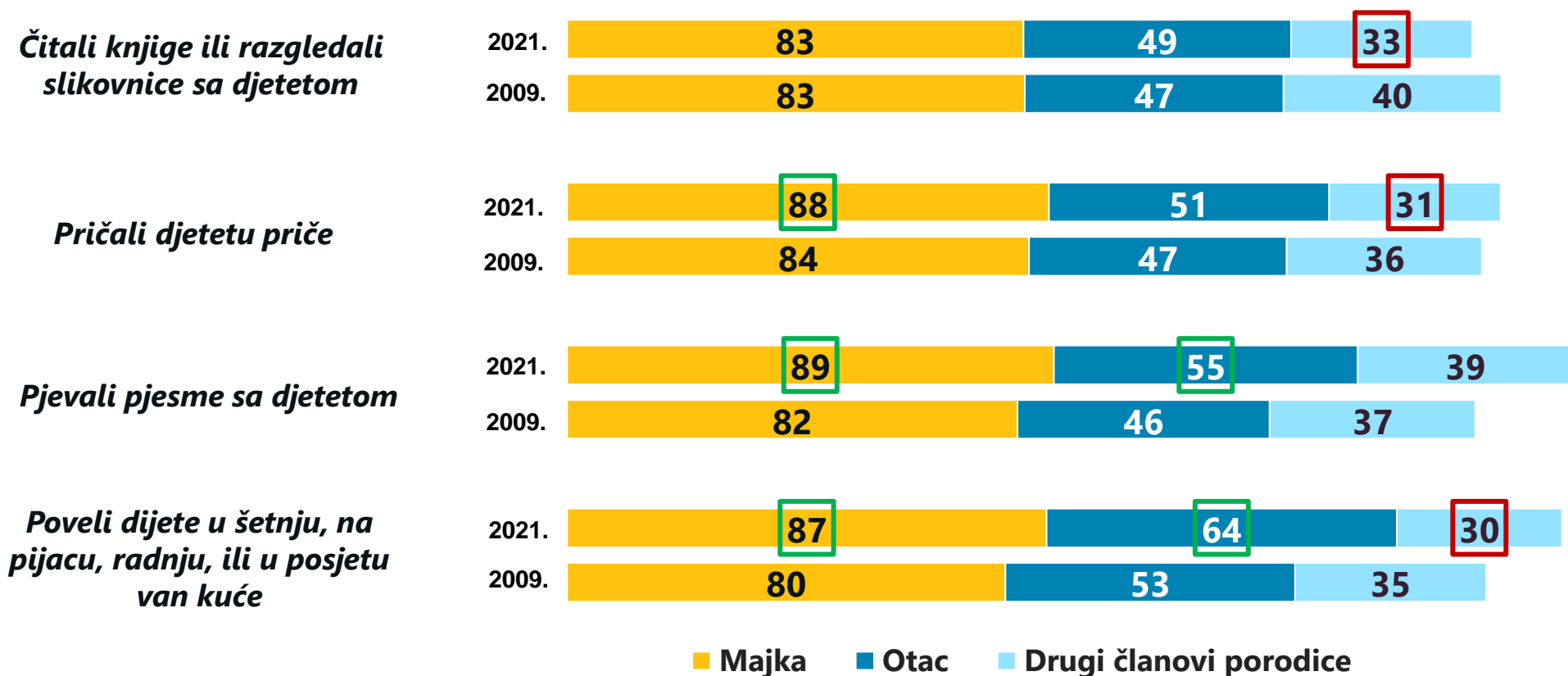
Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(poređenje talasa)

Čini se da, u poređenju s 2009. godinom, roditelji provode više vremena u različitim aktivnostima s djetetom. Naročito raduje činjenica da su očevi više uključeni u interakciju s djetetom. Preciznije, značajno češće izvode dijete van kuće i pjevaju pjesme s njim. Blagi rast se uočava i kod čitanja knjiga i pričanja priča djetetu. Možda je upravo veće angažovanje očeva razlog što, u odnosu na prethodni talas, ostali članovi porodice generalno provode manje vremena s djetetom.

Podaci su u %

Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002 (2021), N = 1006 (2009)

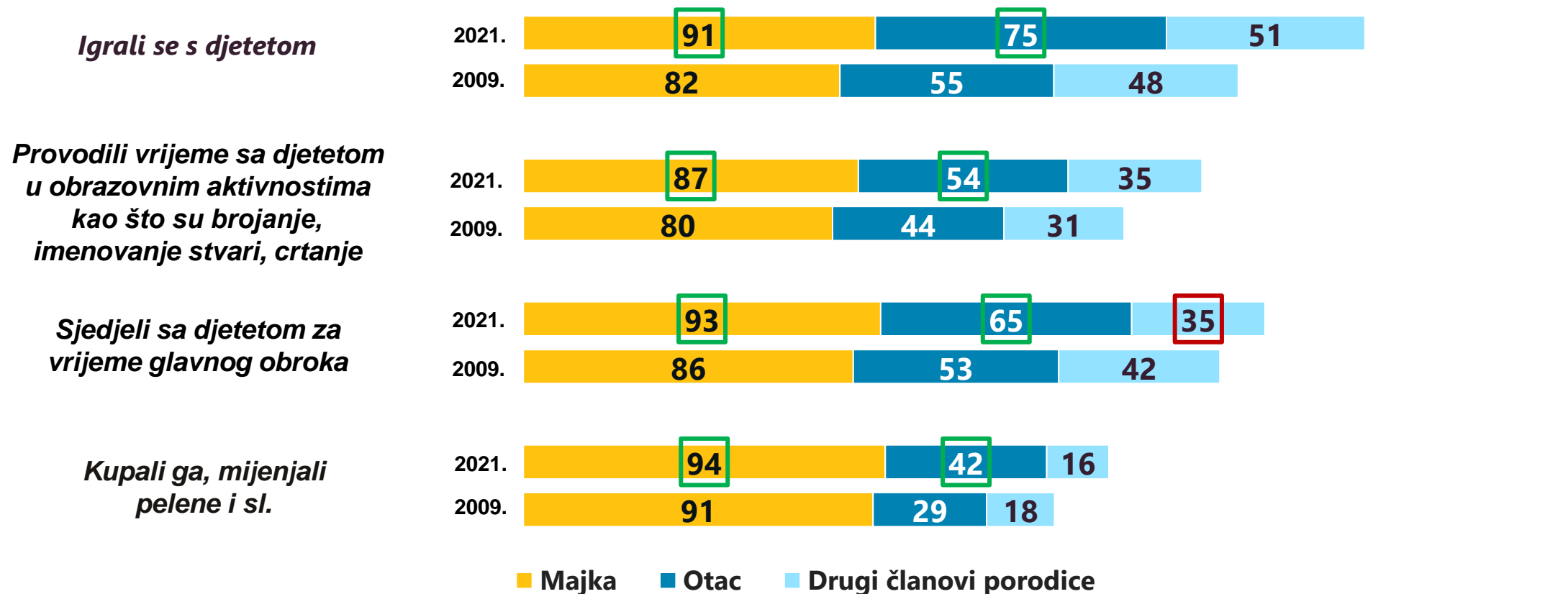
 Statistički značajno više u odnosu na 2009. godinu.
 Statistički značajno niže u odnosu na 2009. godinu.

AKTIVNOSTI S DJECOM – ČLANOVI PORODICE

(poređenje talasa)

U odnosu na period od prije desetak godina, danas majke, a naročito očevi, provode značajno više vremena igrajući se sa svojim djetetom i učeći ga različitim vještinama, poput crtanja, brojanja, imenovanja stvari. Takođe, roditelji češće objeđuju zajedno s djetetom, a vjerovatno je posebno zanimljiv nalaz da su očevi daleko češće uključeni u svakodnevne obaveze oko djeteta poput kupanja, mijenjanja pelena i slično.

Podaci su u %

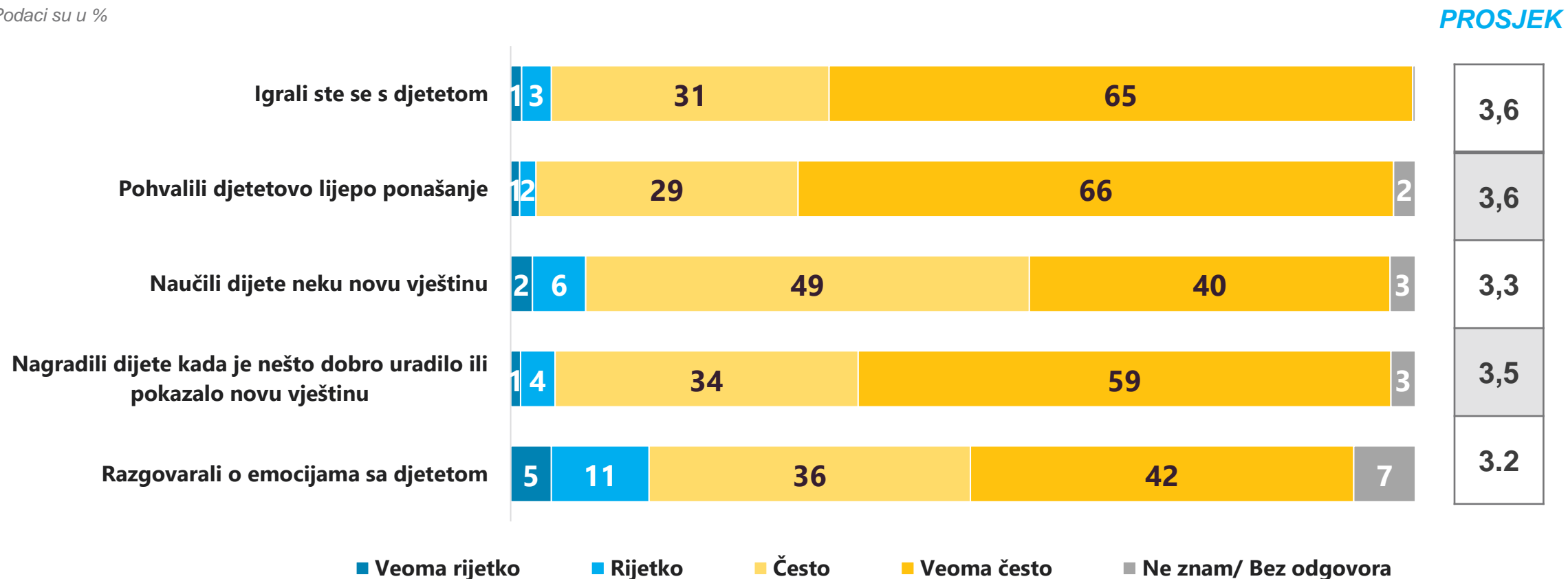
Koji članovi porodice su tokom prošle nedjelje učestvovali u sljedećim aktivnostima?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002 (1002), N = 1006 (2009)

 Statistički značajno više u odnosu na 2009. godinu.
 Statistički značajno niže u odnosu na 2009. godinu.

INTERAKCIJA S DJECOM

Na osnovu rezultata istraživanja, može se zaključiti da su roditelji/ staratelji posvećeni vaspitanju i razvoju svoje djece. Gotovo svi navode da su se u posljednjih mjesec dana često igrali s djetetom (96%) i pohvalili njegovo lijepo ponašanje (95%). Velika većina je takođe nagradila dijete za dobar postupak ili novu vještinu (93%) i posvetila vrijeme da nauči dijete nečemu novom (89%). S druge strane, razgovor o emocijama s djetetom zastupljen je rjeđe od pomenutih aktivnosti, pa 78% roditelja tvrde da se u proteklom periodu time bavilo, 16% nije, dok 7% roditelja nije dalo odgovor.

Podaci su u %

Maločas ste mi rekli koji su sve članovi porodice u proteklih nedjelju dana učestvovali u određenim aktivnostima s djetetom, a sada Vas molim da mi kažete koliko ste često VI LIČNO u proteklih MJESEC dana uradili sljedeće?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

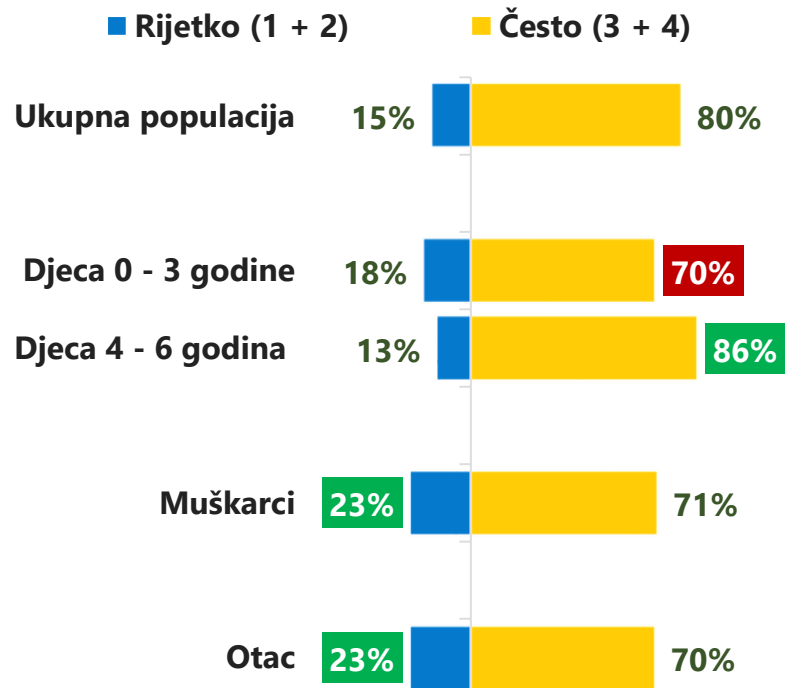
INTERAKCIJA S DJECOM

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

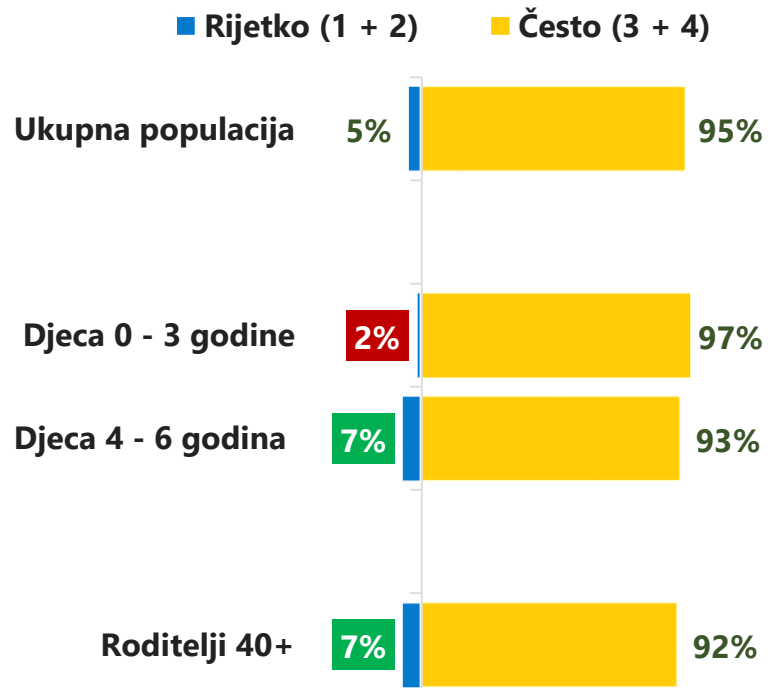
Nije neobično da roditelji/staratelji starijih predškolaca (4–6 godina) češće navode da su razgovarali s djetetom o emocijama. A vjerovatno ne iznenađuje ni to što muškarci/očevi u većoj mjeri ističu da su to rijetko činili. Igranje s djecom je manje uobičajeno za roditelje djece starijeg uzrasta i one preko 40 godina. Ovi posljednji su takođe rjeđe pomagali djetetu da savlada neku novu vještinu.

Podaci su u %

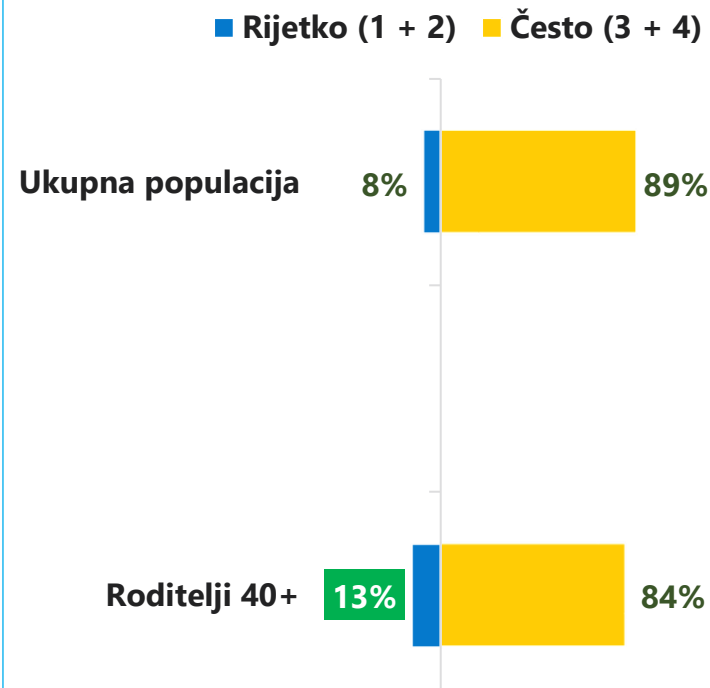
Razgovarali o emocijama sa djetetom

Igrali ste se sa djetetom

Naučili dijete neku novu vještinu

Maločas ste mi rekli koji su sve članovi porodice u proteklih nedjelju dana učestvovali u određenim aktivnostima s djetetom, a sada Vas molim da mi kažete koliko ste često VI LIČNO u proteklih MJESEK dana uradili sljedeće?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

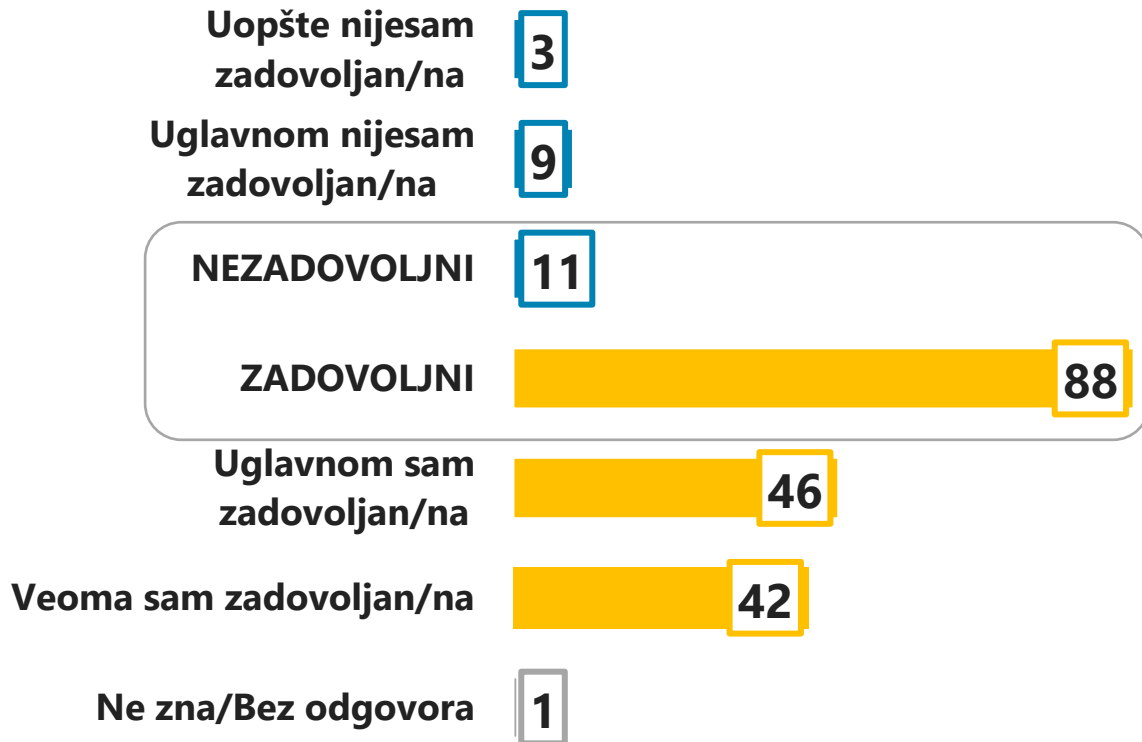
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

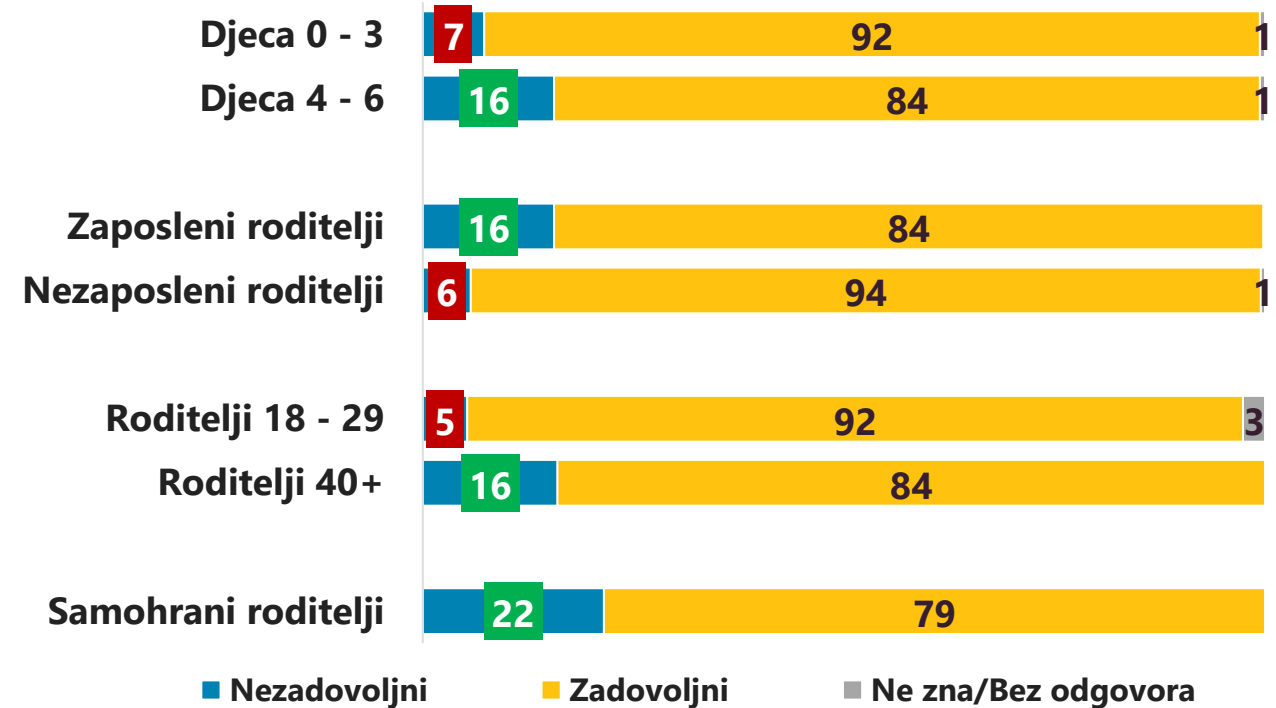
VRIJEME PROVEDENO S DJETETOM

Skoro 90% roditelja/staratelja zadovoljno je količinom vremena koje provodi s djetetom i načinom na koji to čini. Negativan odgovor na ovo pitanje značajno češće od ostalih daju samohrani i zaposleni roditelji, oni čija djeca imaju između 4 i 6 godina i stariji od 40.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Koliko ste Vi kao roditelj zadovoljni količinom vremena koje KVALITETNO provodite sa svojim djetetom/djecom?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

U obje grupacije roditelja (čija djeca idu i ne idu u vrtić) prisutnije je učešće majki u aktivnostima za razvoj i obrazovanje djece nego očeva

- **Pandemija je u velikoj mjeri umanjila aktivnosti vezane za vrtiće. Osoblje u vrtiću, posebno vaspitačice u tom procesu odigrale su veoma dobru ulogu, jer su slale plan aktivnosti i zadatke roditeljima kako bi djeca nastavila proces učenja onako kako je inicijalno bio zamišljen.** Roditelji su bili ohrabreni da šalju nazad slike i snimke kao dokaz da učestvuju u aktivnostima i da se posvećuju djeci. Cilj je bio da se što više aktivnosti koje se inače sprovode u vrtiću (crtanje, pisanje, pravljenje kolaža) prenesu u kućno okruženje. **Minimalno je tri sata dnevno provedeno u aktivnostima toga tipa, a majke su u većoj mjeri bile uključene od očeva,** koji mahom zbog posla i ostalih obaveza nijesu mogli da se posvete u istoj mjeri. Pozitivan aspekt tokom perioda bez vrtića vidi se u većem prostoru da se djeca igraju napolju.
- **U slučaju roditelja čija djeca ne idu u vrtić, većinu djece dominantno čuvaju majke jer očevi u većoj mjeri rade van kuće, pa se oni uključuju u popodnevnim satima. Vrijeme bavljenja djecom rijetko ide ispod 3 sata dnevno kad su u pitanju aktivnosti koje su analogne onima u vrtiću, poput crtanja, pravljenja kolaža, bojenja, pisanja, dok ostatak uglavnom prolazi u igri ili provođenju vremena van kuće.** Druženje s drugom djecom koje bi inače imali u vrtiću, kompenzovano je time što je okruženje takvo da ima puno djece i stoga nije primjetno među roditeljima da su djeca u tom pogledu pretjerano izgubila neodlaskom u vrtić. Pandemija je dovela i do privremenog povlačenja znatnog broja djece koja su upisana u vrtić, pa su i ona prisutna u trenucima kad je vrijeme za igru. **Kao lošija strana prakse vaspitanja djece bez slanja u vrtić ističe se poteškoća pri uspostavljanju jasnih rutina kad je u pitanju odlazak u krevet i ustajanje.** Djeca su aktivna od trenutka kad ustanu i zahtijevaju pažnju od prvog do posljednjeg minuta svakog dana. Takav režim proizvodi problem premora kod roditelja i dramatično smanjuje vrijeme koje bi oni posvetili sebi ukoliko bi djeca bila u vrtiću i tamo stekla veći nivo discipline.

CITATI

Bile su poruke, viber grupa, uvijek su slali šta i kako, da prođu svoj raspored, koje je ministarstvo uradilo, tako da bi oni prosljedili roditeljima, koji bi dalje radili s djecom. To je uglavnom žena, ona bi po dva tri sata obratila pažnju na njih da to odrade, koliko je bilo potrebno, nekad više, nekad manje, sve zavisi od raspoloženja djeteta. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Što se tiče broja djece loše je, ima djece u vrtiću ali ne kao u normalnim uslovima. Mnogo manje od normalnih. Na primjer, prije par dana u Beranama je bila velika temperatura, više ćete djece da vidite u parkovima, roditelje i djecu nego u vrtićima. Neko ima uslov da može da bude slobodan, jedan roditelj radi, jedan ne, pa ima ko oko te djece da se bavi – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Cjelodnevni proces, od ranog jutra dok ne zaspu moramo biti aktivni, nabere se tu dosta. Nekad bi čovjek ono više da odmori, ali ne daju, izmišljaju neke igrice. Da su u vrtiću, ne bih gubio živce, odmorio bih mozak. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

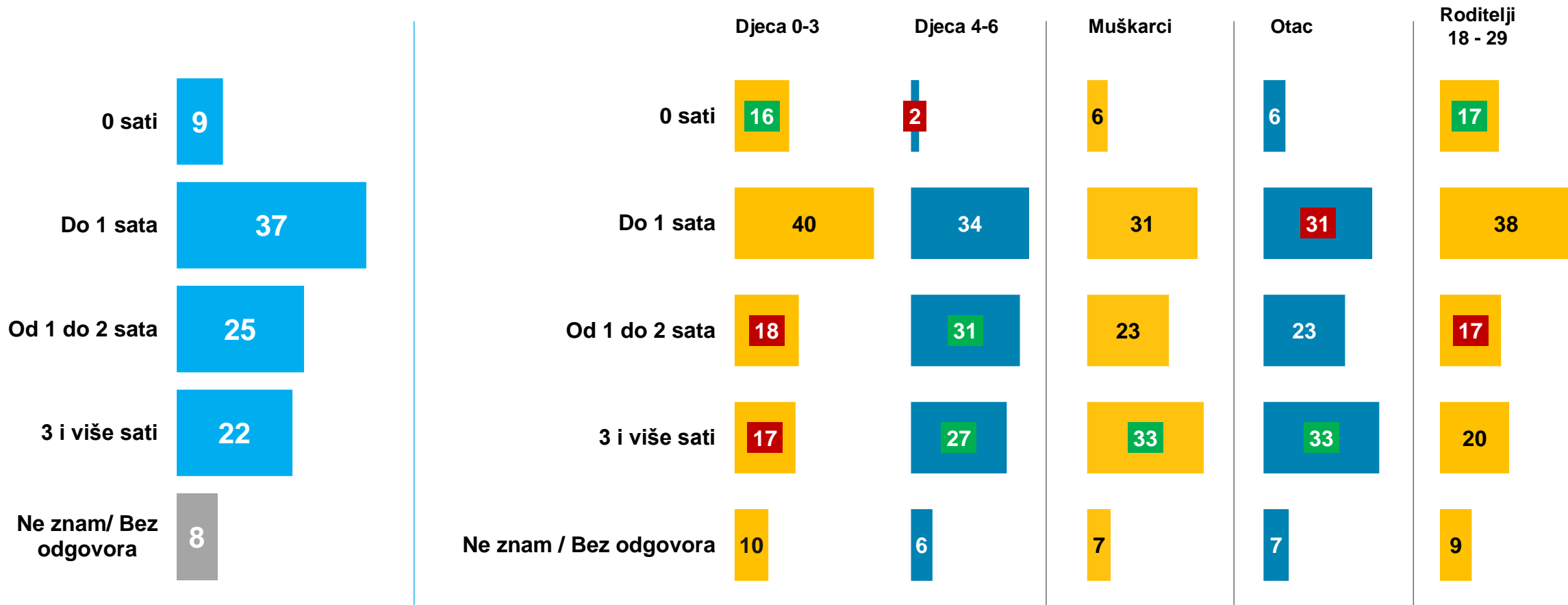
Pa kod mene najviše ja, do nazad mjesec dana nijesam radila, stalno sam u kući, starija djeca idu u školu, suprug radi, ja sam konstantno s njim. Meni je to zadovoljstvo, nekako mi je veselija kuća kad je on tu, šta znam. Nekako sva su mi djeca odrasla, on mi je sad najmlađi kao igračka došao. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

Muzika, igra... Nekad i sama smisli neku igru, ja je podstaknem da smisli, da uključi i sestru mlađu, ponekad i sama. Kad ja nemam vremena i sama nešto osmisli, neku igru izmašta. Pored toga crtanje, pisanje, škrabanje... igranje sa zecom najviše. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

VRIJEME KOJE DIJETE PROVODI ZA EKRAKOM

Skoro polovina roditelja/staratelja navodi da njihovo dijete u prosjeku provede više od sat vremena dnevno za ekranom (47%), od čega 22% kaže da je to čak više od 3 h. Ovaj interval znatno više od prosjeka navode očevi i roditelji starijih predškolaca (4–6 godina).

Podaci su u %

Koliko je sati DNEVNO U PROSJEKU Vaše dijete u toku prošle nedjelje provodilo za ekranom – televizorom, tabletom, laptopom, mobilnim telefonom i slično?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Mobilne telefone su svi roditelji shvatili kao veliki izazov i traže se najbolji modeli da se limitira njihovo korišćenje

- **Kod svih učesnika (čija djeca idu i ne idu u vrtić) spontano je istaknut problem smart telefona, za koje je od najranijih dana prisutan pritisak – djeca su najviše vezana za njih i pronalazak najboljeg modela za ograničavanje vremena koje koriste na telefonima vidi se kao izazov koji frustrira gotovo sve ispitane roditelje.** U tom pogledu bi odnos prema telefonima i novim tehnologijama mogao biti svrstan kao još jedan od činilaca, ali koji mora biti stavljen pod kontrolu od najranijeg uzrasta. **Prisutna je i polarizacija u pogledu stepena ograničenja**, pa ima onih koji su za radikalnije ograničavanje, ali i onih koji iz straha da djeca ne zaostaju u svom društvu bivaju popustljiviji.
- **Kod onih roditelja čija djeca idu u vrtić, činjenica da nema telefona u vrtiću predstavlja krajnje praktičan aspekt koji donosi olakšanje, ali i ilustruje frustraciju** koju roditelji osjećaju kad je u pitanju opsjednutost djece mobilnim telefonima. Boravak u vrtiću obezbjeđuje da dijete tamo neće koristiti telefon.
- **Kao poseban problem roditelja čija djeca ne idu u vrtić ističe se svakodnevno korišćenje mobilnih telefona i njihovo inkorporiranje u dnevnu rutinu.** Mobilni telefoni se u tom pogledu vide kao velika opasnost iz opsesije koju djeca ispoljavaju prema tim uređajima. **Roditelji su stoga prinuđeni na različite taktike** kako bi ograničili njihovo korišćenje i obezbijedili da veći dio dana ipak prođe u drugim aktivnostima: **gašenje interneta, česte promjene šifre, instaliranje aplikacija koje limitiraju sadržaje na koje djeca mogu da se priključe ili usklađuju što se prikazuje uzrastu djeteta.** Varira se i dužina korišćenja, zavisno od dana, pa ide od pola sata do par sati dnevno. Teži se i tome da se na telefonima djeca izlažu kreativnijim i edukativnim sadržajima, poput igara koje podstiču učenje ili aplikacija za učenje stranih jezika.

CITATI

I ja sam isto mlađi roditelj, što znam, ne treba sad djeci sve zabraniti. Treba i da se igraju i telefoni, jer posle druga djeca će na neki način ih izbjegavati i biće glupi u društvu i sve ako ne znaju na telefon, na kompjuter. Tako, onda bi trebalo tu po malo dozvoliti, ali ograničeno. Da i oni budu u tom društvu. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Imaju sad aplikacije, to je dobro.. postave kojom uzrastu djece odgovara, to je do 5, 6 godina, nema nekog sadržaja koji nije za njih. Većinom koristim tu aplikaciju i koriste igrice koje su za njihov uzrast. A što se tiče youtube-a, čak ima reklama koje su najveći problem, ali ako jednom maknete reklamu onda se nikad više ne prikazuje, tako da je to dobro. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

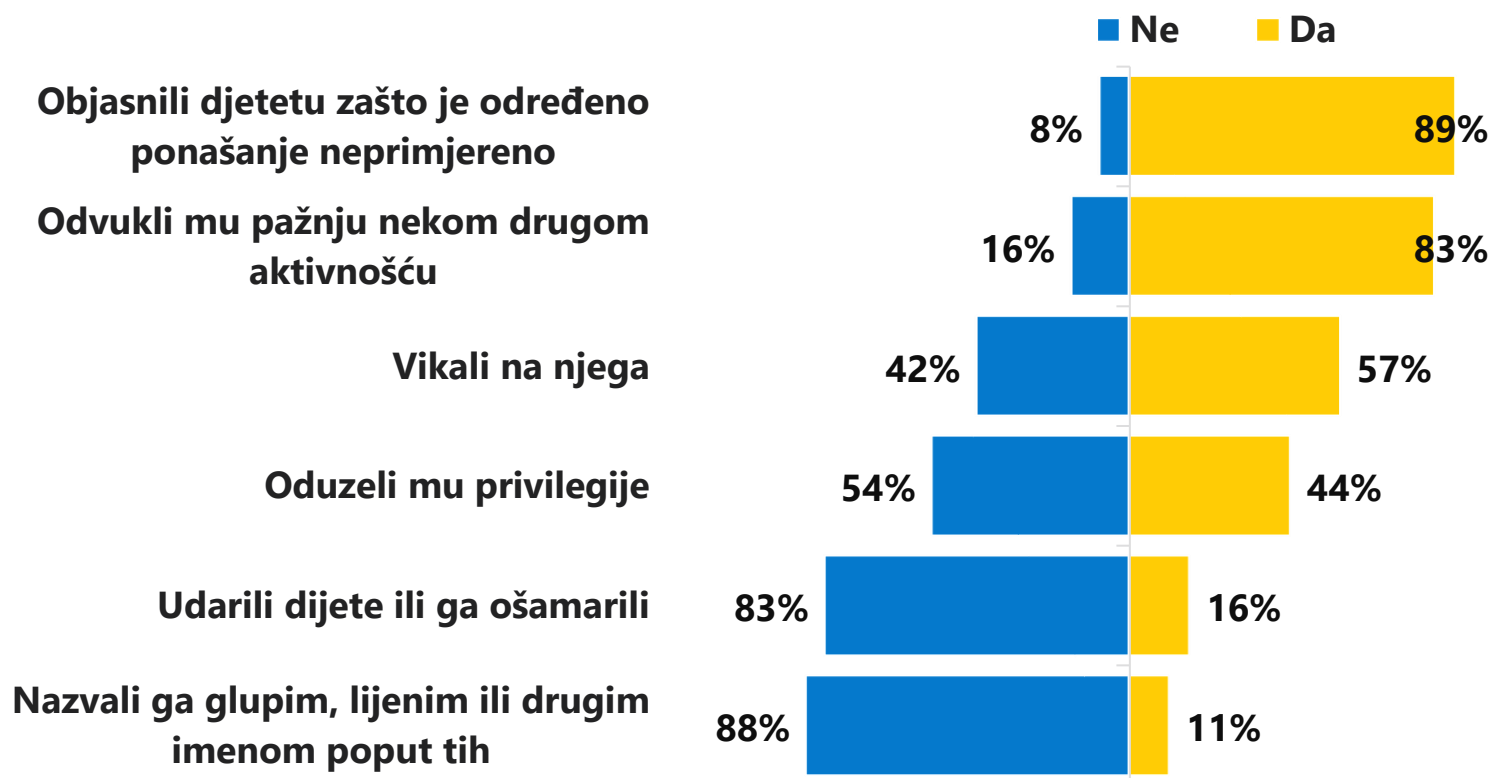
Ja mijenjam šifre svakih 10, 15 dana.. pošto me uvijek provale. Kad promijenim, siguran sam da ne koriste internet. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

S tim najviše mrzim onu izreku, pa ne mogu mu ništa. Pogotovo kad roditelj kaže. Ne može mu ništa, pa mu sve udovoljava. Ili moj kaže, svi drugovi imaju facebook a moje dijete nema. To je sramota da dijete nema, ili tiktok da nema. A zašto ne može roditelj da bude – ne izvini, ne može, neka si drugačiji, bolje da budeš drugačiji nego taj i taj. – *Roditelj djeteta koje ide u vrtić*

Kod mene imaju, ako dobiju telefon, onda je ograničeno. Variramo, sat, dva, pola sata, ali nemaju dopušteno da su non stop na telefonu. Rade, uče... nešto nalaze, uče neke jezike i tako. Majka im je profesor engleskog i onda ona nađe aplikacije da uče. – *Roditelj djeteta koje ne ide u vrtić*

NAČINI UČENJA LIJEPOM PONAŠANJU

Sudeći prema nalazima istraživanja, odrasli značajno češće posežu za konstruktivnim nego za drastičnim mjerama u vaspitanju djece. Tako velika većina tvrdi da je u skorije vrijeme, u situacijama kad se dijete nije ponašalo kako treba, pokušala da mu objasni zašto njegovo ponašanje nije primjereno (89%) ili probala da mu odvuče pažnju nekom drugom aktivnošću (83%). Istovremeno, gotovo 60% priznaje da je dijete bilo izloženo vikanju nekog od odraslih iz domaćinstva, a 44% potvrđuje da su mu oduzete određene privilegije u cilju sankcionisanja lošeg ponašanja. Svega 16% prijavljuje da je dijete fizički kažnjeno, a 11% da je verbalno vrijeđano.

- **95% roditelja/ staratelja je primijenilo bar jedan od adekvatnih načina (verbalno objašnjenje, odvlačenje pažnje, oduzimanje privilegija)**
- **60% roditelja/ staratelja je primijenilo bar jedan od neadekvatnih načina (vikanje na dijete, fizičko kažnjavanje, verbalne uvrede)**

Odrasli koriste različite načine da nauče djecu ispravnom ponašanju. Pročitacu Vam neke od metoda koje se koriste i molim Vas da za svaku od njih kažete da li ste je Vi ili bilo koja druga odrasla osoba iz Vašeg domaćinstva primijenili na djetetu o kojem razgovaramo u prethodnih mjesec dana.

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

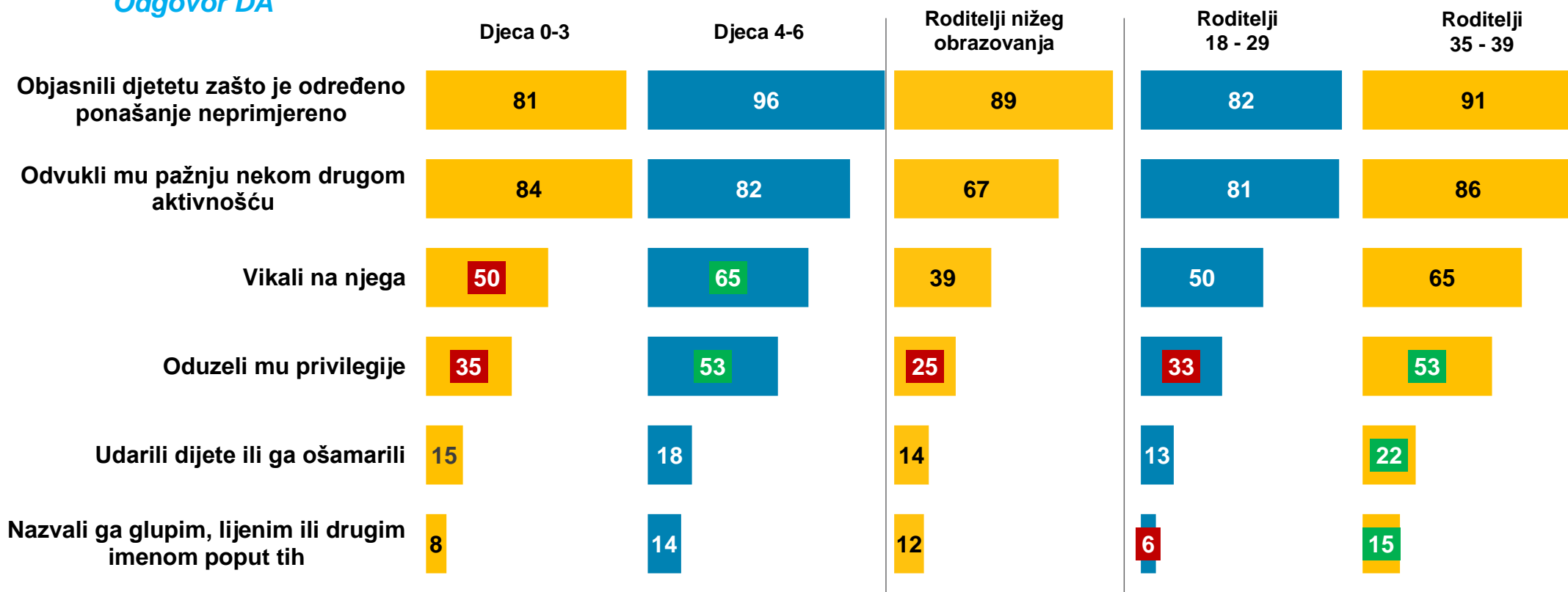
NAČINI UČENJA LIJEPOM PONAŠANJU

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

Za oduzimanjem privilegija, kao kaznom za neprimjereno ponašanje, češće posežu roditelji starijih predškolaca (4–6 godina) i roditelji u kasnijim tridesetim (35–39 godina). Ovi drugi se, takođe, u većoj mjeri ne libe da udare dijete ili ga nazovu pogrđnim imenom, a prvopomenuti češće od prosjeka priznaju da su u njihovoj porodici odrasli vikali na dijete da bi mu ukazali na loše ponašanje.

Podaci su u %

Odgovor DA

Odrasli koriste različite načine da nauče djecu ispravnom ponašanju. Pročitacu Vam neke od metoda koje se koriste i molim Vas da za svaku od njih kažete da li ste je Vi ili bilo koja druga odrasla osoba iz Vašeg domaćinstva primijenili na djetetu o kojem razgovaramo u prethodnih mjesec dana.

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

IZVORI INFORMISANJA O DOBRIM PRAKSAMA RODITELJSTVA

Čini se da se roditelji/staratelji o pitanjima roditeljstva najradije konsultuju s bliskim ljudima (45%). Slijede veb sajtovi (29%) i stručna literatura (22%), a svi ostali izvori se pominju daleko manje. Otprilike svaki šesti kaže da se o dobrim praksama roditeljstva zapravo ne informiše.

Podaci su u %

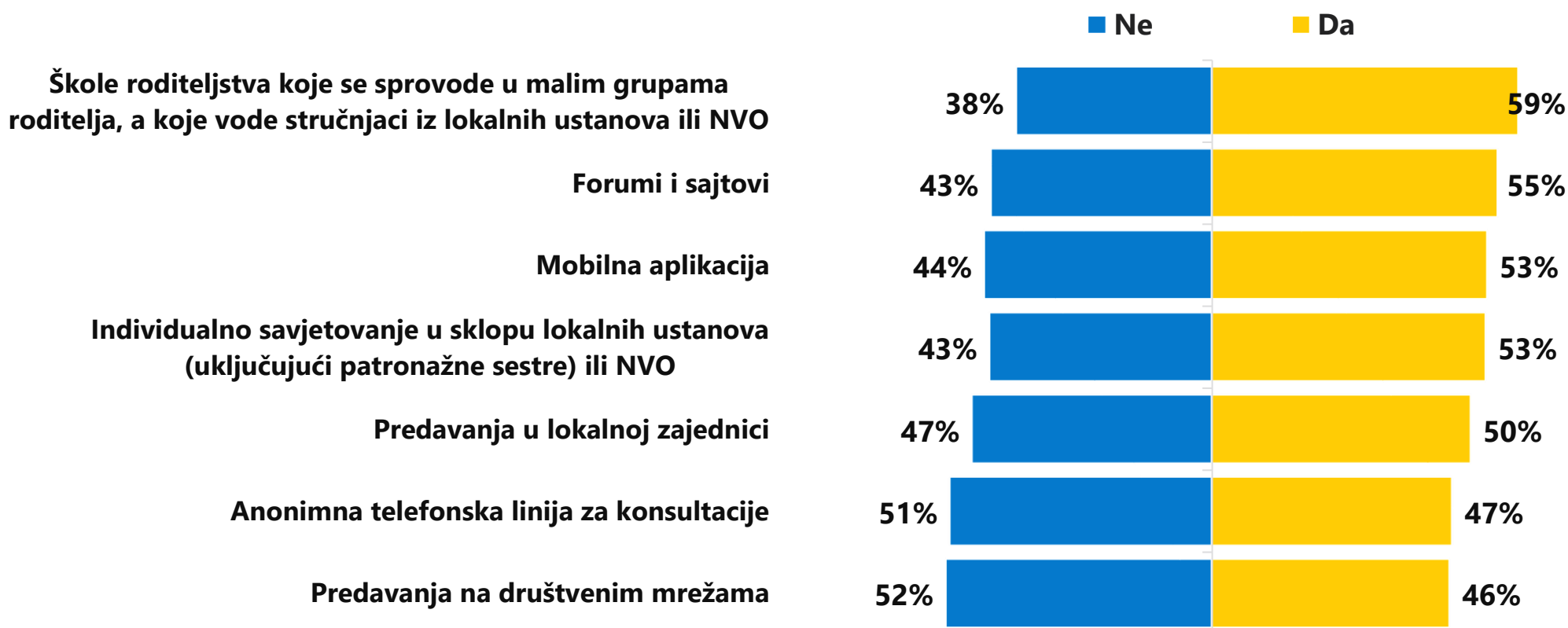

Gdje se obično informišete o dobrim praksama roditeljstva?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

INTERESOVANJE ZA PODRŠKU U RODITELJSTVU

Roditelji/staratelji djeluju prilično zainteresovano za sve ponuđene načine pružanja podrške u roditeljstvu i podizanju djece. Najviše ih se slaže da bi rado pohađali školu roditeljstva koju vode stručna lica (59%). Preko polovine se izjašnjava afirmativno u pogledu foruma i sajtova (55%), mobilne aplikacije (53%) i individualnog savjetovanja (53%). Svega nešto manje izražava interesovanje za predavanja u lokalnoj zajednici (50%), anonimnu telefonsku liniju za konsultacije (47%) i predavanja na društvenim mrežama (46%).

- **79% roditelja/staratelja je zainteresovano za dobijanje podrške na makar jedan od navedenih načina.**

Da li biste bili zainteresovani da dobijete podršku u roditeljstvu i podizanju djece na neki od sljedećih načina?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

INTERESOVANJE ZA PODRŠKU U RODITELJSTVU

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

U poređenju s ukupnom populacijom, visokoobrazovani roditelji/staratelji izražavaju značajno veće interesovanje za sve predložene vidove podrške. S druge strane, muškarci generalno i očevi djeluju manje otvoreni za većinu njih. Samohranim roditeljima bi daleko više nego drugima značila anonimna telefonska linija za konsultacije i savjete.

Podaci su u %

Odgovor DA

	Muškarci	Roditelji nižeg obrazovanja	Roditelji srednjeg obrazovanja	Roditelji višeg obrazovanja	Otac	Samohrani roditelji
Škole roditeljstva koje se sprovode u malim grupama roditelja, a koje vode stručnjaci iz lokalnih ustanova ili NVO	44	46	54	67	43	64
Forumi i sajтови	37	33	48	66	39	55
Mobilna aplikacija	39	44	47	61	40	56
Individualno savjetovanje u sklopu lokalnih ustanova (uključujući patronažne sestre) ili NVO	44	35	48	61	43	58
Predavanja u lokalnoj zajednici	42	35	44	59	41	55
Anonimna telefonska linija za konsultacije	33	29	43	53	35	66
Predavanja na društvenim mrežama	32	29	41	54	33	49

Da li biste bili zainteresovani da dobijete podršku u roditeljstvu i podizanju djece na neki od sljedećih načina?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

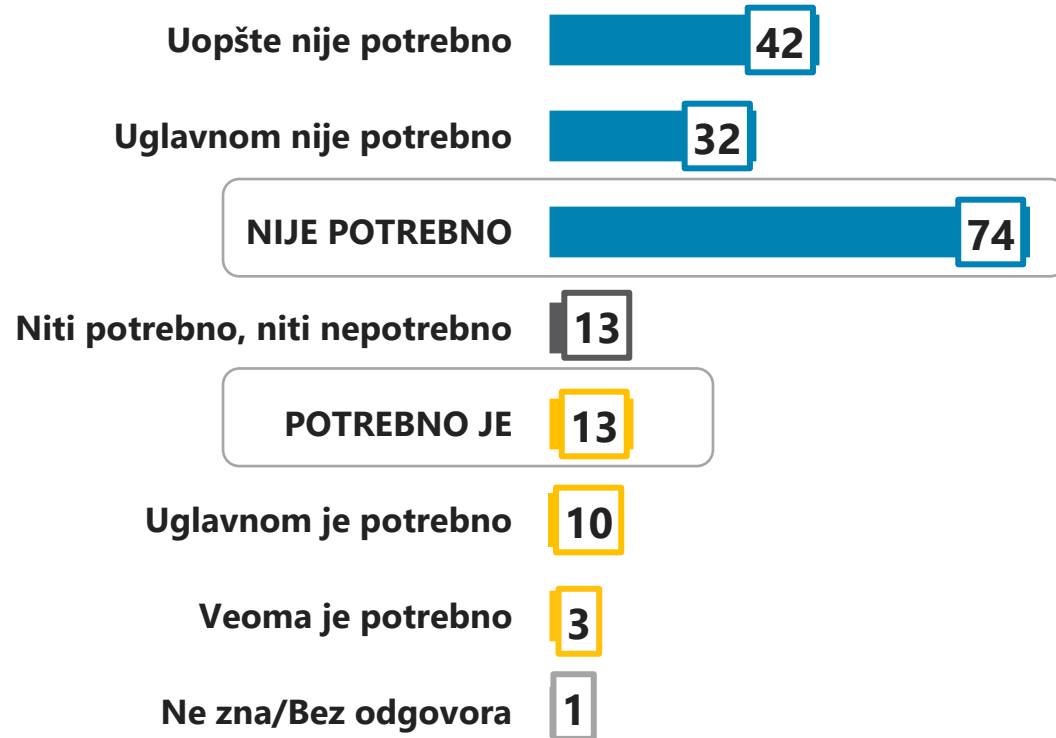
Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

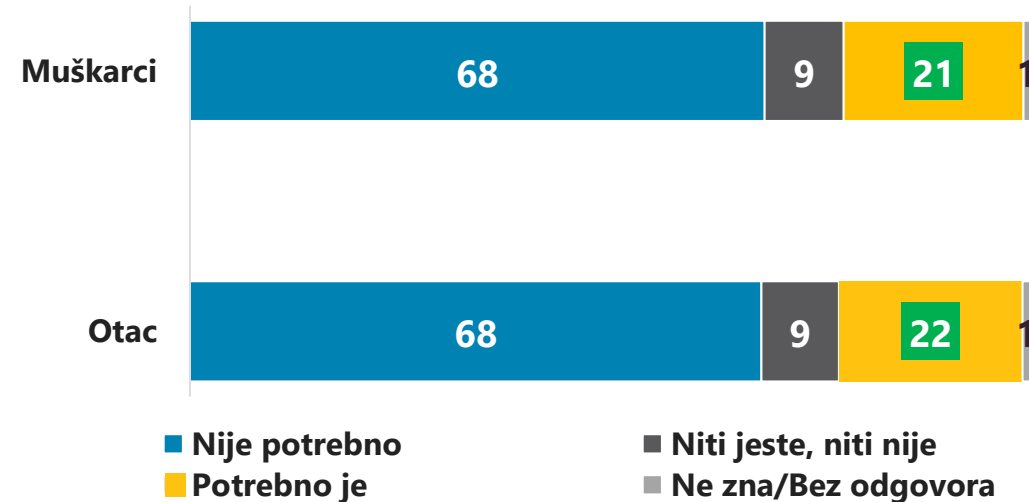
STAV PREMA FIZIČKOM KAŽNJAVANJU DJECE

Tri četvrtine roditelja/staratelja vjeruje da fizičko kažnjavanje nema poentu u vaspitavanju djece; 13% dijeli suprotno mišljenje, a isto toliko ostaje neodlučno. Potrebu za fizičkom kaznom češće od ostalih podvlače muškarci generalno i očevi.

Podaci su u %

Kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.

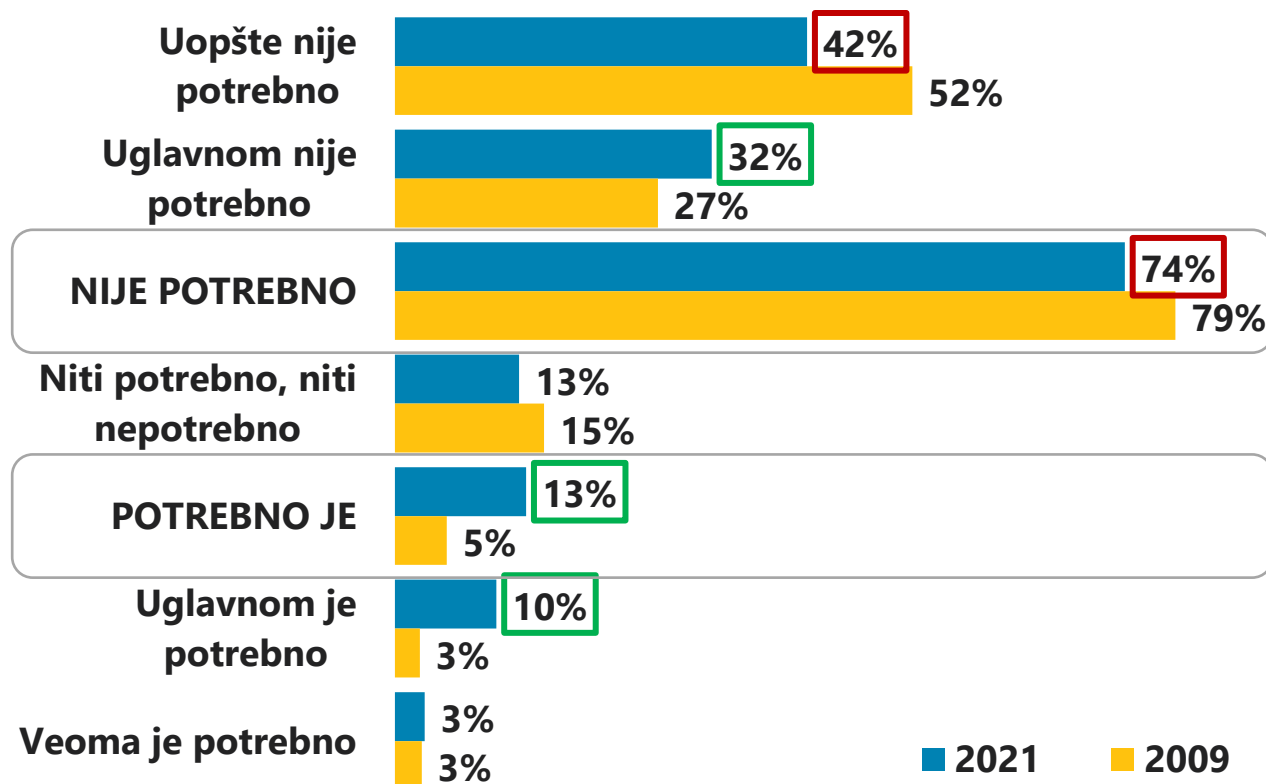
Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

STAV PREMA FIZIČKOM KAŽNJAVANJU DJECE

(poređenje talasa)

Možda neočekivano, ali danas roditelji/staratelji značajno češće u odnosu na 2009. godinu ističu da je fizičko kažnjavanje djeteta potrebno. Iako broj onih koji zastupaju ovakav stav nije velik (13%), razlika je evidentna (5% u 2009).

Podaci su u %

Statistički značajno više u odnosu na 2009. godinu.

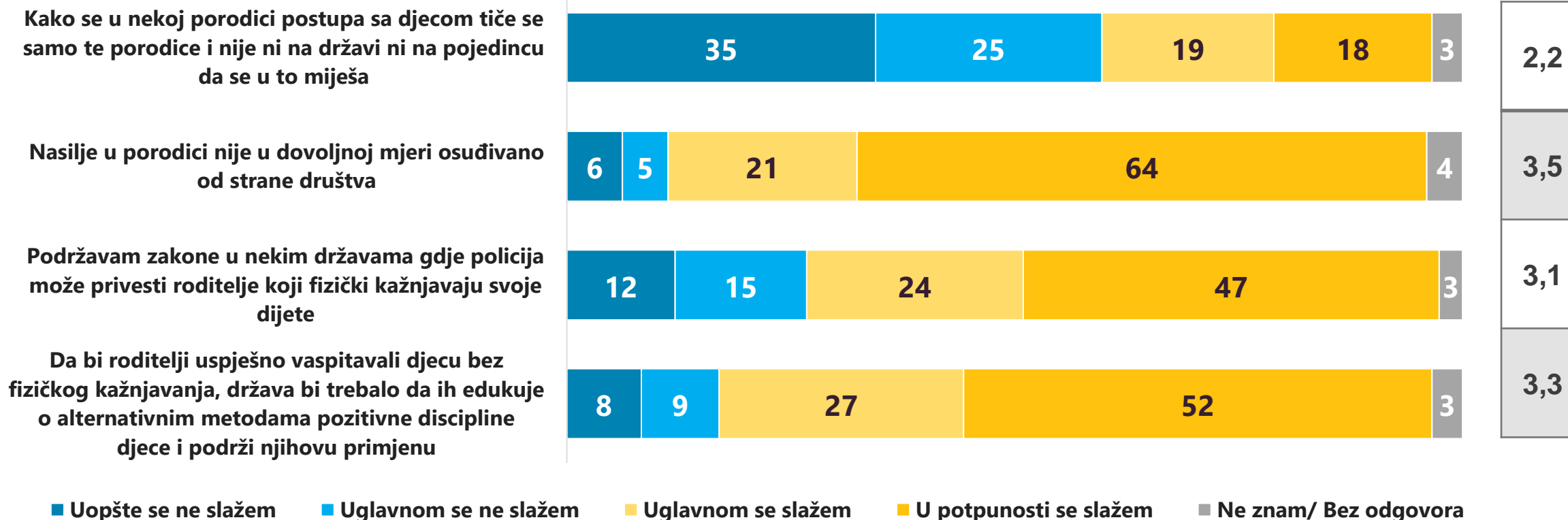
Statistički značajno niže u odnosu na 2009. godinu.

SLAGANJE S TVRDNJAMA

Velika većina roditelja/staratelja saglasna je u tome da društvo treba oštrije da reaguje na nasilje u porodici (85%), kao i da bi država trebalo da ih edukuje o alternativnim metodama pozitivne discipline kako bi uspješno vaspitavali djecu bez fizičkog kažnjavanja (79%). Sedam od deset bi podržalo zakon po kome se roditelji mogu privesti u slučaju da fizički kažnjavaju svoje dijete. Mišljenje o tome da li je način ophođenja prema djetetu unutar porodice privatna stvar ili ne, donekle je podijeljeno, ali ipak 60% roditelja smatra da bi to moralo da se tiče kako države tako i pojedinaca.

Podaci su u %

PROSJEK

U kojoj mjeri se slažete s narednim tvrdnjama?

Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

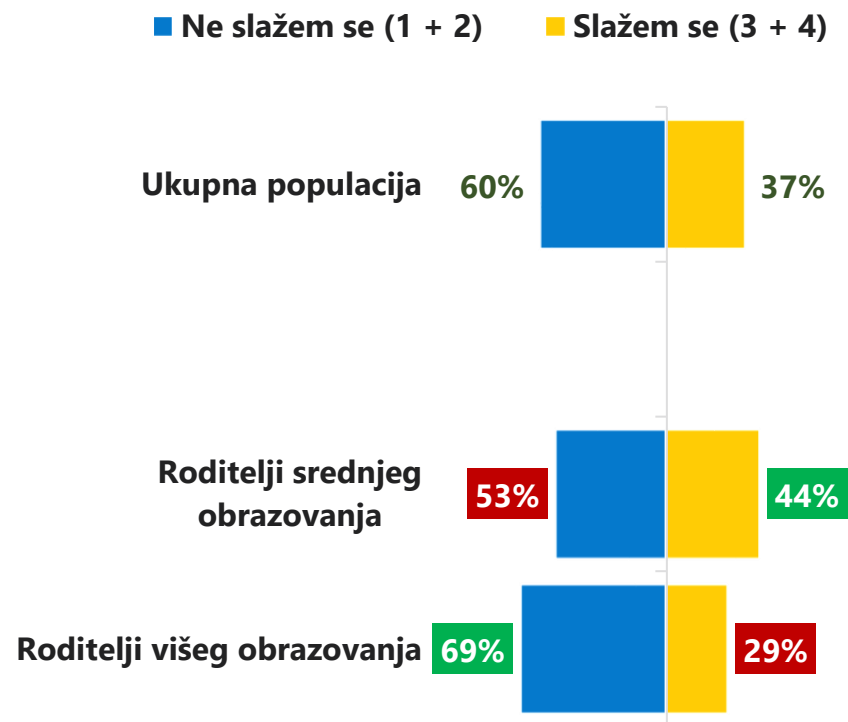
SLAGANJE S TVRDNJAMA

(kategorije sa statistički značajnim razlikama u odnosu na ukupnu populaciju)

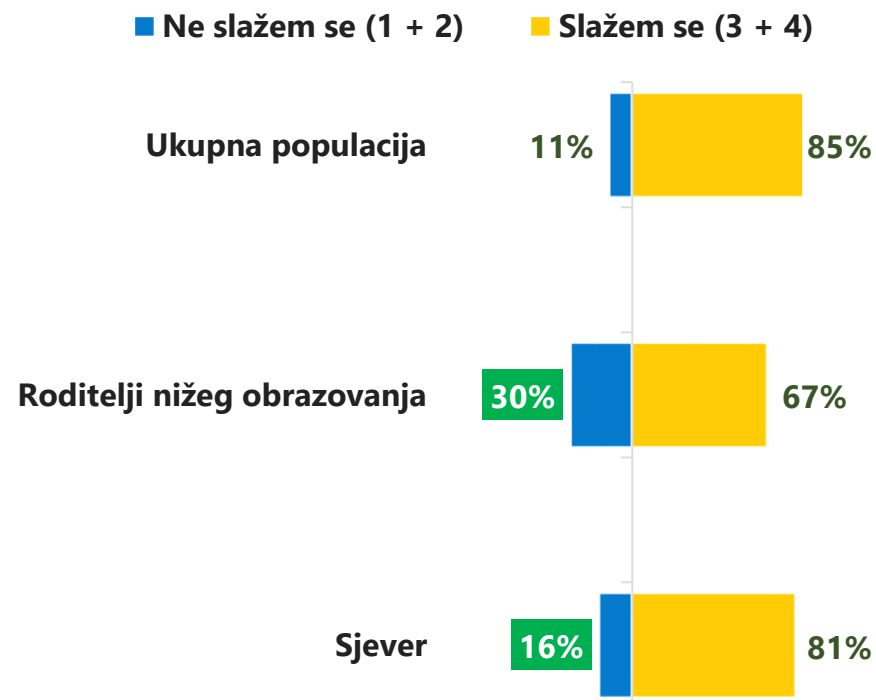
Visokoobrazovani roditelji/staratelji snažnije od ostalih podržavaju stav da se tretman djeteta unutar porodice mora ticati i države i društva. Roditelji sa srednjom školom češće imaju suprotno shvatanje. Pored toga, oni nižeg obrazovanja i sa Sjevera zemlje češće od prosjeka navode da su osude društva na nasilje u porodici već adekvatne.

Podaci su u %

Kako se u nekoj porodici postupa sa djecom tiče se samo te porodice i nije ni na državi ni na pojedincu da se u to miješa.

Nasilje u porodici nije u dovoljnoj mjeri osuđivano od strane društva.

U kojoj mjeri se slažete s narednim tvrdnjama?
Baza: Ukupna ciljna populacija, N = 1002

Statistički značajno više u odnosu na ukupnu populaciju.
Statistički značajno niže u odnosu na ukupnu populaciju.

Ovo istraživanje u Crnoj Gori sproveo je IPSOS u okviru inicijative „EU i UNICEF za rani razvoj djeteta u Crnoj Gori“ 2020–2023. koju realizuje UNICEF uz podršku Evropske unije

O IPSOSU

Ipsos je treći po rangu u globalnoj istraživačkoj industriji. Prisutan je u 87 zemalja s više od 16.000 zaposlenih, što nam omogućava da izvodimo projekte istraživanja u više od 100 zemalja. Ipsos je osnovan u Francuskoj 1975. godine, a vode ga profesionalci specijalizovani za istraživanja. Oni su sagradili čvrstu grupaciju koja obuhvata različite oblasti: istraživanje medija i advertajzinga; istraživanje u marketingu; upravljanje odnosom s klijentima i zaposlenima; istraživanja javnog mnjenja; prikupljanje i isporuka podataka putem mobilnog telefona, online i offline.

Ipsos se nalazi na listi Eurolist – NYSE-Euronext. Kompanija je dio SBF 120 i Mid-60 indeksa i kvalifikovana je za Deferred Settlement Service (SRD).

ISIN code FR0000073298, Reuters ISOS.PA,
Bloomberg IPS:FP
www.ipsos.com

MIJENJAMO IGRU

Mi u Ipsosu istinski smo zainteresovani za ljude, tržišta, brendove i društvo. Pružamo informacije i analize koje naš složeni svijet čine lakšim i bržim za snalaženje i inspirišu naše klijente da donose bolje odluke.

Vjerujemo da je naš rad važan. Sve što mi radimo je sigurno, jednostavno, brzo i suštinsko.

Mi nudimo našim klijentima jedinstveno dubinsko znanje i ekspertizu kroz specijalizaciju. Perspektivu stičemo učenjem iz različitih iskustava, koja nas inspirišu da hrabro preispitujemo stvari i da budemo kreativni.

Njegujući kulturu saradnje i radoznalosti, privlačimo najkvalitetnije ljude koji su sposobni i motivisani da oblikuju i mijenjaju budućnost.

Naš slogan „MIJENJAMO IGRU“ u najkraćem opisuje našu ambiciju.

Kontakt:

ana.antic@ipsos.com

jelena.krstic@ipsos.com

stefan.todorovic@ipsos.com